

K U L C S T Á R

Mérőedényeknek quadrát ölek-
hez való törvényes egyezteté-
séről, nem különben közérte-
lemhez alkalmazott telkek meg-
mérése módjáról.

mellyet

Belső külső telkek' conscriptiojára, avagy osztályos pe-
reknek, csere-vásároknak igazságos elintézésére

A' haza' közönséges hasznára készített

Tóth Mikolai István, kir. pens. Fisc. Cancellista.

---

1 8 3 9.

Gymnasia R. Sz. Udvarhelyensis.

922
K-26

~~1045~~ ~~723~~ ~~40~~

KULCS TÁR,

A' mérőedények' különböző jugerumokhoz, quad-
rat ölekhez való törvényes egyeztetéséről,

mellyben foglaltatnak:

1. Fertály, félkupa, kupa, kisvéka, nagyvéka, P. vagy B.
mérő, Bányai öregvéka. (köből)
2. Mészely, iccze, pint, nagyvéka, Po'sonyimérő. (kila)
3. Közértelemhez alkalmazott mérés' mesterségéről.

Belső külső telkek' conscriptiojára, osztályos pereknek, csere-vásáro-
nak igazságos elintézésére használható

A SZ. UDVARHELYI
ROM. KATH. FŐGYMNAZIUM
TANÁRI-KÖNYVTÁRA
188.....SZÁMA 193

Minden birtokos hazafiaknak, polgároknak, tisztviselőknek, mezeigaz-
dának, helységbiráinak, communitásoknak, az értelmesebb
gyermekek' oktatásokra különösen ajánlandó.

Készítette

Tóth Mikolai István, kir. p. fisco dir. irnok.

1836.

~~19.860~~

Kolo'svárt,

A' királyi Lyceum' betűivel 1839.

2

Az olvasóhoz.

Minekelőtte a' mérőedényeknek, quadrátölekkkel, jugerumokkal való törvényes megegyeztetéséről bővebb magyarázatot tennék, illendőnek találtam az olvasót némelly dolgok iránt figyelmetessé tenni. Ugyan is ezen munkába olyan tárgyak foglaltatnak, mellyek a' kivilágosítást szükségesképpen megkívánnyák. Honnan erednek pedig ezeknek forrásai, olly kérdés, mellyet a' rendszerinti tanulóműhelyekben meg nem találunk. Más intézetekhez kelletik tehát folyamodnunk, hol az emberiség' figyelmét efféle fejtegetésekre kényszerítik, a' hol próbatételekkel, hasznos tapasztalásokkal bébizonyítják azokat, mellyek az élet' boldogítására szükségesek. Millyen költséggel, hosszas fáradozásokkal legyenek pedig ezek egybeköttetve, az olvasó könnyen áttalláthatja. Hogy tehát e' nemes hazának némű-némű részben eleget tehessek, elébb nemes Szala, Vas, Sopronvármegyéket megkelletett járnom. Illyenek: p. o. egy jugerum két köből (mellyet halálból tagadók) nem különben: minden esztendőben kaszálható rét, Foenile quot annis falcabile, Nem minden esztendőben, (váltólag) kaszálható rét, Foenile alternatim falcabile's a' t. Szegény mezeigazda! bezzeg kijutna néked, ha köből szám után vétetnék fel birtokod' mennyisége, kivált a' Szilágyságban, hol a' nagyvéka divatoz. Szegény mezeigazda! a' marhatenyésztésbe nagy előmenetelt tehetsz, ha részedbe egyebütt nem jutott kaszállód, hanemcsak az Alternatim falcabilék' sorában, nem kevés gondot ad a' marhatartás!

Az efféle kitételeket tehát, mint eleinkről reánk maradt hagyományokat, közmondásokat, a' conscriptiokban, osztályokban, telkek' eladásaiban, vevéseiben, a' törvény megszenvedi ugyan, de el nem esmérí, és ha jobb útra talál, kétségen kívül azokat haszonvehetetlen kitételeknek fogja itélni, és a' jó utat követni fogja.

Minthogy tehát a' mérőedényeknek eddigelé nem volt törvényes egybekötése a' quadrátölekkal jugerumokkal, mellyekből sok kedvetlen zürzavarok származtanak, ma is vagynak — innen vagy on az is: hogy sokszor egy köblös földben, egyik esztendőben több gabona vettetik el; másik esztendőben kevesebb, megtörténik sokszor az is, hogy a' rossz magvető gabonáját hullatja, vagy directioját elhibázza, mellyet azután balul magyarázva azt mondjuk: nedves esztendőben a' föld kevesebb magot vészen bé, száraz esztendőben többet, de megtörténik továbbá az is: hogy kétfelől a' szomszéd, ha módját ejtheti harapdossa; ellenben elmellőzzük és fontolóra nem vesszük azt, hogy száraz esztendőben a' magvető szintén olyan mód-
dal, és minden lépésre szokta elvetni búzáját, mint nedves esztendőben; annál fogva Mathematicae felvéve, a' mint tudniillik, egy ahoz értő magvető első lépésbe gabonáját elvetette 's mennyi földet foglalt el? Ezen pontból kiindulva, lépés száma szerint felmentem, és 56 ezer lépést megtevé, bévetettem 48 ezer quadrát ölet, 552 darab szántóföldet, legnagyobb szántóföldbe 150 kisvékát, 120 Szilágyi nagyvékát, 37 $\frac{1}{2}$ köblöt, 60 mérőt, 100 Bányai öregvékát. Ezen mértékeket külön külön, columnák szerint deducalva, és jugerumokra alkalmazva, egy tiszta valóságos könyvet készítettem; továbbá ezen munkában befoglaltatnak a' szénarétek' minémüségai, mint p. o. 1. Minden esztendőben kétszer kaszálhatók, 2. Némelly esztendőben kétszer kaszálhatók, 3. Kétszer soha sem kaszálhatók, élő példákkal, környülállásos előadással békibizonyítva. Fennérített okoknál fogva tehát, bátor voltam e' könyv-czimét bővebb kifejezéssel elérjeszteni, nem annyira a' stylusra, mint a' dologra ügyelvén, és minden birtokos földesurat pro futura cautela figyelmetessé tenni, a' munka' megszerzésére utat nyitni: Dato sed nullatenus concessio, de feltésem: egy birtokos földesúr, mivel legitimálhatja inkább birodalmának capacitássát, mint az efféle törvényes cynosurával. Ha tehát még a' helységekben is faluláncza találtatik, melly hat lábbul álló Bécsi-ölekre vezet — és minékünk jugerumokat osztogat, szükségesnek ítélem a'val egyetértő gabona mennyiségéről is meghatározólag valamit írásba hagyni és hitelesen békibizonyítani.

Első clavis.

Egy jugerum öt kisvéka, melly tézen két Bécsi mérőt.

Egy maroknyi gabona tézen	$\frac{1}{24}$	kupát elfoglal	30	☐	lábót
Huszonnégy marok gabona tézen	1	kupát elfoglal	20	☐	ölet.
Egy kisvéka tézen	16	kupát elfoglal	320	☐	ölet.
Egy nagyvéka tézen	20	kupát elfoglal	400	☐	ölet.
Egy Bányai öregvéka tézen	24	kupát elfoglal	480	☐	ölet.
Egy B. mérő tézen	40	kupát elfoglal	800	☐	ölet.
Egy Erdélyi köből tézen	64	kupát elfoglal	1280	☐	ölet.
<hr/>					
Egy jugerum elfoglal	1600	☐	ölet.		
Egy quadrát öl elfoglal	36	☐	lábót.		
Egy quadrát láb elfoglal	144	☐	czolt, vagy hüvelyket.		

B é v e z e t é s.

Minekelőtte valaki a' vékák' vizsgálatában beléereszkednék, elkerülhetetlen szükségesnek találja a' kiadó, t. i. elébb megkellene állítani: melyik inkább igaz? egy jugerum két köből, vagy pedig, egy jugerum öt kisvéka. Mivel ha régi szokásból egy jugerumnak két köből tulajdonítatik, a' kiadó csekély bétátása szerint úgy találja, hogy a' birtokos hazafiaknak az által örökösen kár tétetik. Valójában megvalva, érintett vélemény olyan gyenge principiumon áll, mint p. o. numerusokat álmodni, és lotteriára tenni. Elsőben tehát azt kelletik öszverontani:

A' világ miért tulajdonít egy jugerumnak két köblöt, és ez honnan ered?

Felelet 1. Vagy abból, hogy a' magvető vetésközbe a' szemet hullatja ki a' márkából, vagy abból.

2. Ha a' vetés szeles vagy más alkalmatlan időben történik meg, vagy pedig

3. Ha a' szántás durván vitetik véghez, vagy

4. Ha a' magvető directiot nem tud tartani, vagy

5. Ha a' vetés, olyan magvető' kezére jut, ki a' praeváricatiót szereti.

6. Ha a' szem léha, és nem volt jól megérve 's elkészülve.

Ha tehát érintett hat rendbéli hibáktól a' jártas magvető' keze tiszta, telyes lehetetlen hogy 1600 quadrát ölből álló jugerumba, több tisztabúza mehessen belé, mint öt constitutionalis kisvéka. Ha mondvá, ezt meg nem akarjuk engedni, és csak szokásból kívánunk a' mellett megmaradni: egy jugerum két köből, természetes következés, hogy száz jugerumra két száz köből róvattassék. Ezen sum-mából a' fortélyos dominalisbíró 300 vékát félre el fog tenni, azonba a' földes-urának 800 vékát ad fel.

Állítás' próbája:

A' magvető minden lépésbe vét egyszer, és egy fertály búzát nyakán lévő zsákjából hat marokkal veszen ki, következőleg négy fertály huszonnégy marok, téssen egy kupa tisztabúzá; és így, hogy ezt elvethesse, huszonnégyszer markol bé zsákjába, azonba huszonnégyszert is kelletik lépnie:

Ha a' vető nagy ember, az illyennek, egy fertály tisztabúza téssen öt markot, következőleg négy fertály husz markot, melly téssen újra egy kupát. Ezt ha elveti, 20 versen markol bé zsákjába, és nékie huszat is kelletik lépni.

Ha még annál is nagyobb a' magvető, egy fertály tisztabúzá, négy marokkal vészen ki zsákjából, következőleg négy fertály búza tizenhat marok, melly téssen újra egy kupát. Ez illyen, hogy elvethesse tizenhatszor markol bé zsákjába, 's a' szerint tizenhatot is kelletik néki lépni.

Most már feltéve: hogy minden lépésbe vessen bé egy quadrát ölet, az illyennek, ezerhatszázat kelletik lépni, melly téssen egy jugerumot.

Ha az első magvető felvételik, hat marokkal számítva egy fertály búzát, egy törvényes kupára jön huszonnégy marok, mellyet sokszorozva tizenhat kupával, jön ki a' summába 384 marok; melly szám nem többet hanemcsak egy kisvékát téssen.

A' másodikra, világosabban megértve:

A' magvető minden lépésre vessen bé egy quadrát ölet, az illyennek, egy fertály búza téssen öt markot, egy törvényes kupára jön husz marok, melly sokszorozva tizenhat kupával, jön ki a' summába 320 marok. Ezen szám ismét nem mehet többre egy kisvékánál.

Már most egyeztetve: 320 marok (320 quadr. öl) ötször véve nem mehet többre 1600 quadrát ölnél.

Kérdés tehát: a' két köblös ember hová teszi a' három kisvékát, a' mi az öt vékán felyül marad?

A' harmadikra:

Ha a' magvető legnagyobb, minden fertály búzát négyszeri markolással véssen ki a' zsákjából, illyenkor, újra négy fertály búza (kupa) téssen tizenhat markot; ezen summát sokszorozva tizenhatal, jön ki 256 marok, melly nem mehet többre egy vékánál, melly ha ötször vétetik, annyi mint ha valaki azt mondaná: öt kisvéka már most.

Kérdés: Hová teszi a' két köblös ember, az öt vékán felyül megmaradott három vékát? Egyébaránt a' dologba nincsen erőltetés, kinek tetszik követni fogja, részemről ha lehetne egy jugerumot egy vékával vettetnék bé, a' többit házi szükségeimre fordítanám.

Egy fertálynak básiisa hat lépésre kisebb magvető' marka szerént.

		elfogtal quadrát	
		ölet	lábót.
Egy marok	tisztabúza' elvetése .	egy lépésbe	— 30
Két marok	. . . . .	két lép.	1 24
Három marok	. . . . .	három lép.	2 18
Négy marok	. . . . .	négy lép.	3 12
Öt marok	. . . . .	öt lép.	4 6
Fertály	. . . . .	hat lép.	5 —

Egy fertálynak básiisa öt lépésbe nagyobb magvető' marka szerént.

Egy marok	tisztabúza' elvetése .	egy lépésbe	1 —
Két marok	. . . . .	két lép.	2 —
Három marok	. . . . .	három lép.	3 —
Négy marok	. . . . .	négy lép.	4 —
Fertály	. . . . .	öt lép.	5 —

Egy fertálynak básiisa négy lépésbe legnagyobb magvető' marka szerént.

Egy marok	tisztabúza' elvetése .	egy lépésbe	1 9
Két marok	. . . . .	két lép.	2 18
Három marok	. . . . .	három lép.	3 27
Fertály	. . . . .	négy lép.	5 —

A' természet' országa különböző alkotmány az okosság' országától, a' természetes világ nem vállalja magára különben a' munkálkodást, ha csak az okosságot maga körül nem érzi. A' mint tartják némellyek, a' földmivelés harmadik lépcsője a' természetes világnak — megvolt tehát a' polgári társaság' alkotása előtt! a' munkálkodás, előrehaladás, a' társasági életben veszi eredetét mellynek rugója az okosság. A' természetes világnak szüleménnyei, bőv mértékben szokták áldásait az emberiségre kiosztogatni. G. C. F. S. munkájában írja, hogy a' mi magyar földünk Amérikában nem esméretes másképp, hanem Németország' neveze-
te alatt, mellynek igen gazdag termő földje vagyon, B. V. M. munkájában azt mondja: van jó borunk, buzánk, kenyérünk legjobb, földjeink, marháink, legelőhelyünk a' tenyésztetésre elegendő, mindazonáltal mégis: mi tehet oka, hogy más nemzetek eléhaladnak, mi pedig hátramaradunk? ha tehát ezen hátramarádást nem akarjuk magunkon elszenvedni, kéntelenítetünk egy más országba meg-
orvosolni a' sérelmet, a' kik pedig elszenvedik, természetes világba keresnek állandóságot.

Egykor a' mezeigazda azt beszéllette: nékem vagyon annyi birtokom, hogy minden fordulóban elvethetek negyven köből tisztabúzáat, ennyivel a' természet' világánál megelégszem, elég tehát az én tudományomra, mélyebb Mathematicára nincs semmi szükségem, az apám is ennyit tudott.

Urunk születése előtt a' pogányvilágban Macedoniai király Nagy Sándor, a' mikoron Indiának meghódításába célját elérte, Babilon városát is megszállotta, ezen városnak kerítései, függő kertjei, a' világ' csudái közé számláltatott, a' városi gazdák mezei gazdaságot is folytattak, és a' jugerum nállok divatban vala, s minden telek után bizonyos-számu jugerumok ragasztattak és osztattak ki, úgy hogy: ha az ellenség őket megszorítaná, minden körül a' kapukat bezárván, mindenkinek annyi földje jutott, hogy hasznaiból mind magát, mind pedig házanépét bőven kitarhata, és semmi gazdasági cikkelyben másra nem szorúlt; melly szerint az okosság' országából a' Mathesis nállok világolt. Jól tudták földeiket bizonyos mértékre húzni, és mindenkinek egyarányulag kiosztani; ellenbe, a' mezeigazda megelégszik annyival: ha minden fordulóba negyven köblöt elvethet, a' mérésre jugerumokra való elosztásra nincs semmi szüksége. Ha megtörténik, hogy egy esztendőben azon földben, mellyet negyven köblös földnek állít, a' magvető több magot, a' másik esztendőben pedig kevesebbet vetett el, természetes tudománya szerint arra magyarázza: hogy száraz esztendőben a' föld több magot kíván, nedves esztendőben pedig kevesebbet, nem veszi fontolóra, hogy a' földnek kapacitása a' magvetőtől függ; mivel némelly vető a' szemet hualtja maga után, vagy lépését hibázza el, vagy nem tart egyenesen; ezeket tehát meg nem gondolva változhatatlanul ezen állításnál megmarad, hogy a' föld negyven

köblös, boldog Isten! mire valók a' fundációk, académiák, melyeket nagy méltóságú hérosok, más uralkodó hercegek az emberiség' javára, nemzetek' pallérozására nagy munkával felállítottak, ha a' természet' országa erőhatalommal elfoglalja az okosság országának minden javait?

Vegyük mélyebben a' dolgot:

A' Bécsi öl, hazánkban régtől fogva törvényesen divatoz, hasonlóképen a' jugerum nevezet is esmeretes, mindazonáltal ki mondja meg: egy köblös föld mennyi négyszeg ölből álló birtokot téssen? nemes Magyarországbán a' köből sokkal nagyobb, ugy szintén a' véka is, egy Magyarországi köből téssen Erdélyi vékát ötöt, bányavárosokban egy véka áll huszonnégy törvényes kupából.

K. Egy köblös föld mennyi négyszeg ölből álló birtokot húz maga után, 's egy jugerumnak hányad részét teheti?

A' természet' világánál ezen kérdést tisztába nem hozhatni, eszközökhöz keletik nyulni, hogy forrásra akadjunk.

K. Az életnek minémű befolyására lehet tehát az, hogy birtokaink mértékek alá vétetődjenek, és nem köből avagy véka szám alá?

Igen sok, mivel azokat csalhatatlanul magokban foglalják, a' mikoron a' köből és véka ezeket kirekeszti; világosabban szolva: a' jugerum szám meghatározza a' birtokot, és a' feleslegvalót a' tulajdonosnak visszaadja, melyet annakutánna maga hasznára fordíthat, vagy pedig bizonyos census' fizetésért másoknak kiadhat.

K. Egy jugerum tehát mennyi négyszegölet téssen, és hány kisvéka (Bécsi mérő) búzát veszen fel?

A' Dévai, Vajda-Hunyadi, Zalathnai, Görgényi uradalmak 1600 négyszegölet vettek fel, 's nagyon helyyesen, hanem hibáztak abban, hogy két köből magot tulajdonítottak, melly a' fennebbiek szerint az okossággal meg nem egyeztetethető, itten tehát romlik a' birtokos, romlik egyéb, fogyatkozást szenved a' közönség.

K. Mennyi mag kívántatik tehát egy jugerum szántóföldnek bévetésére?

Két Bécsi mérő, melly nállunk öt kisvékát téssen.

K. Ugy de a' mi constitutionk nem engedi hogy idegen mérőedényre szert tegyünk 's használjuk, vagyon nekünk törvényes mértékünk, mellyel közönségesen e' hazában élni szoktunk, nincsen tehát Bécsimérőre szükségünk?

Ezen kérdésre annyit válaszolhatni, hogy az Erdélyi kupa ugyan az, a' mi a' Bécsi, csak hogy németül Maasz-nak hívják. Ha tehát negyven Erdélyi kupa a' németeknél téssen egy mérőt (Metzen) nem látom által annak okát: miért ne lehessen egy edényt nemzeti nyelven mérőnek nevezni, és megszenvedni, annál inkább mivel ezen mérő, negyven törvényes kupából áll. Mennyibe lehessen tehát ez által a' constitutio megsértve, könnyen mindenki általláthatja. Ha a' Bécsiöl, melly hat lábot téssen, minden diaetai végzések nélkül e' hazában bévetetett, miért ne lehessen egy negyven törvényes kupából álló edényt törvényes mérőnek elesmérni.

Ha azt kérdezi valaki: mivel bizonyosodik meg az, hogy egy jugerum két Bécsi mérőre való földet téssen, nem pedig két köbölre valót?

Örökre fennmaradandó Mathematicai igazságból.

Mi módon?

Tegyük fel: egy jugerumba vagyon 1600 quadrát öl,

Minden jugerumba a' magvető elvét két Bécsi mérő tisztabúzá, melly téssen nyoltzvan törvényes kupát. — Ezeket tizenhatfelé osztva: száz quadrat ölre esik öt kupa búza, következőleg minden kupára jön husz quadrát öl.

Marok számra lehuzva: — huszonnégyszáz marok búza téssen egy kupát, most tehát, a' magvető minden lépésbe vét egy marokkal, minden elvetett marok búza elfoglal harmintz quadrát lábnyi helyet: következőleg huszonnégyszáz sokszorozva a' harmincz quadrát lábot, kijön 720 quadrát láb. — Melly osztani való summát harminczhat quadrát lábbal (téssen egy quadr. ölet) elosztván, a' quotusba kijön 20 quadrát öl. Egy jugerumra számítva öt kisvékát, másképp két Bécsi mérőt, élőpéldával, következőleg módon lehet megbizonyítani: Nemes Kolosvármegyében Aranykuton, ez előtt, ugymint 1857-ik esztendőben, a' ml. urasági tábla melly ezer vékás, bévettetett, hatszáz véka búzával, hasonlólag Szovátn ugyancsak említett vármegyében, a' ml. urasági tábla nyoltzvan vékás, bévettetett hatvan véka búzával. Ha tehát említett esztendőben megtörténtenek: miért ne történhetne meg jövőendőben is? Minekokáért felvéve két Bécsi mérőt vagy öt kisvékát, szükségesnek találtam példányokkal, ellenvetésekkel megvilágosítani, és ha valamelyik példány ki nem állhatja a' rostálást, önkéntesen következik, hogy a' gyengébb fél, az erősebbnek magát aláadja.

Első példány tehát kimutatja a' conscriptiok' mostani folyamatját: — második példány gazdaságos jó útra vezet, tudniillik: miként lehessen a' conscriptiot jobb móddal és hiba nélkül végrehajtani? (lásd oda alább)

Végezetre, mivel az Erdélyi véka Bécsi mérőre, ellenbe a' Bécsi mérő constitutionk szerént kisvékára átalváltozott, szükségesnek találtam a' kisvékát és kupát a' mérő mellé külön columnákba tenni, hogy minden törvényszékektől kiküldetett regiusok a' jószágok' conscriptiojában, osztályos perekben, azoknak eladásaiban, csere-vásároknak, bátrabb lépéseket tehessenek.

A' clávisba érintett öt rendbéli mérőedények közül, u. m. köböl, nagyvéka, Bányai öregvéka, külön columnákra nincsenek elosztva, mivel a' mérő és kisvéka columnákba mind a' három rendbéli feltalálható; példákkal következőleg módon lehet megvilágosítani:

Székelv ülésekre nézve.

Az egész birtokom áll 26 köböl alá való földből!

K. Mennyi jugerumot foglal el?

Elsőben, 392-ik szám alatt kiírok 100 vékát és 20 juger. Másodszor, 64-ik

szám alatt kiírok 4 vékát, és 1280 quadrát ölet: — Öszvevéve tészen 26 köb-
löt, elfoglal 20 jugerumot, és 1280 quadrát ölet.

Bányavárosokra nézve.

Az egész birtokom tészen 100 öregvéka alá való földet.

K. Mennyi jugerumot foglal el?

Minthogy egy Bányai öregvéka áll 24 kupából, melly tészen 1 véka 8 ku-
pát, kikeresem az 552-ik numerus alatti véka számot, melly 150 kisvékára ve-
zet, és 30 jugerumot foglal el.

Szilágyságra nézve.

Az egész birtokom áll 60 nagyvéka alá való földből.

K. Mennyi jugerumot foglal el?

Minthogy a Szilágyi nagyvéka áll 20 kupából, a' mérő columnába kereskedem.
512-ik szám alatt megtalálva 30 mérőt, kétszer véve tészen 60 nagyvékát, elfog-
lal 15 jugerumot.

Fennemlített példákbl kitetszik, hogy a' Bécsi ölon alapúlt jugerumok' ca-
pacitássára, az öt különbözö méröedények közül, olly igazán egyik sem alkal-
mazható, mint a' kisvéka és Bécsi mérö.

Első világosítás.

Egy kupa tisztabúzának marok számra való leszállításáról,
nem különben

Ölekre, lábokra való felosztásáról.

F o g l a l a t							
	marok	b é v e t e t t quadrát		B é c s i		E r d é l y i k i s	
	szám	ölet	lábót	mérő	kupa	véka	kupa.
A' magvető minden lépésbe vét							
Egy lépésbe tisztabúzáat elvét:	1	—	30	—	1/24	—	1/24
Két lépésbe	2	1	24	—	2/24	—	2/24
Három lépésbe	3	2	18	—	3/24	—	3/24
Négy lépésbe	4	3	12	—	4/24	—	4/24
Öt lépésbe	5	4	6	—	5/24	—	5/24
Hat lépésbe	6	5	—	—	6/24	—	6/24
Hét lépésbe	7	5	30	—	7/24	—	7/24
Nyolcz lépésbe	8	6	24	—	8/24	—	8/24
Kilencz lépésbe	9	7	18	—	9/24	—	9/24
Tíz lépésbe.	10	8	12	—	10/24	—	10/24
Tizenegy lépésbe	11	9	6	—	11/24	—	11/24
Tizenkét lépésbe	12	10	—	—	12/24	—	12/24
Tizenhárom lépésbe	13	10	30	—	13/24	—	13/24
Tizennégy lépésbe	14	11	24	—	14/24	—	14/24
Tizenöt lépésbe	15	12	18	—	15/24	—	15/24
Tizenhat lépésbe	16	13	12	—	16/24	—	16/24
Tizenhét lépésbe	17	14	6	—	17/24	—	17/24
Tizennyolcz lépésbe	18	15	—	—	18/24	—	18/24
Tizenkilencz lépésbe	19	15	30	—	19/24	—	19/24
Husz lépésbe	20	16	24	—	20/24	—	20/24
Huszonegy lépésbe	21	17	18	—	21/24	—	21/24
Huszonkét lépésbe	22	18	12	—	22/24	—	22/24
Huszzohárom lépésbe	23	19	6	—	23/24	—	23/24
Huszonnégy lépésbe	24	20	—	—	1	—	1
Százhusz lépésbe	120	100	—	—	5	—	5
Háromszáz nyolczvannégy lépésbe	384	520	—	—	16	1	—
Kilenczszáz hatvan lépésbe	960	800	—	1	—	2	8
Ezer kilenczszázhusz lépésbe.	1920	1600	—	2	—	5	—

Második világosítás.

Láboknak az öl columnába való általviteléről.

	F o g l a l a t					
	lépés	quadrát	Bécsi		Erdélyi	
	szám	öl	mérő	kupa	véka	kupa
Egy marok elvetett tisztabúza elfoglal	1	$\frac{5}{6}$	—	$\frac{1}{24}$	—	$\frac{1}{24}$
Két marok	2	$1\frac{4}{6}$	—	$\frac{2}{24}$	—	$\frac{2}{24}$
Három marok	3	$2\frac{3}{6}$	—	$\frac{3}{24}$	—	$\frac{3}{24}$
Négy marok	4	$3\frac{2}{6}$	—	$\frac{4}{24}$	—	$\frac{4}{24}$
Öt marok	5	$4\frac{1}{6}$	—	$\frac{5}{24}$	—	$\frac{5}{24}$
Hat marok	6	5	—	$\frac{6}{24}$	—	$\frac{6}{24}$
Hét marok	7	$5\frac{5}{6}$	—	$\frac{7}{24}$	—	$\frac{7}{24}$
Nyolcz marok	8	$6\frac{4}{6}$	—	$\frac{8}{24}$	—	$\frac{8}{24}$
Kilencz marok	9	$7\frac{3}{6}$	—	$\frac{9}{24}$	—	$\frac{9}{24}$
Tíz marok	10	$8\frac{2}{6}$	—	$\frac{10}{24}$	—	$\frac{10}{24}$
Tizenegy marok	11	$9\frac{1}{6}$	—	$\frac{11}{24}$	—	$\frac{11}{24}$
Tizenkét marok	12	10	—	$\frac{12}{24}$	—	$\frac{12}{24}$
Tizenhárom marok	13	$10\frac{5}{6}$	—	$\frac{13}{24}$	—	$\frac{13}{24}$
Tizennégy marok	14	$11\frac{4}{6}$	—	$\frac{14}{24}$	—	$\frac{14}{24}$
Tizenöt marok	15	$12\frac{3}{6}$	—	$\frac{15}{24}$	—	$\frac{15}{24}$
Tizenhat marok	16	$13\frac{2}{6}$	—	$\frac{16}{24}$	—	$\frac{16}{24}$
Tizenhét marok	17	$14\frac{1}{6}$	—	$\frac{17}{24}$	—	$\frac{17}{24}$
Tizennyolcz marok	18	15	—	$\frac{18}{24}$	—	$\frac{18}{24}$
Tizenkilencz marok	19	$15\frac{5}{6}$	—	$\frac{19}{24}$	—	$\frac{19}{24}$
Husz marok	20	$16\frac{4}{6}$	—	$\frac{20}{24}$	—	$\frac{20}{24}$
Huszonegy marok	21	$17\frac{3}{6}$	—	$\frac{21}{24}$	—	$\frac{21}{24}$
Huszonkét marok	22	$18\frac{2}{6}$	—	$\frac{22}{24}$	—	$\frac{22}{24}$
Huszonhárom marok	23	$19\frac{1}{6}$	—	$\frac{23}{24}$	—	$\frac{23}{24}$
Huszonnégy marok	24	20	—	1	—	1
Százhusz marok	120	100	—	5	—	5
Háromszáz nyoltzvannégy marok	384	320	—	16	1	—
Kilenczszáz hatván marok	960	800	1	—	2	8
Ezer kilenczszáz husz marok	1920	1600	2	—	5	—

Ellenvetés.

Némelyek azt jegyzik meg, hogy a' kisebb magvető kevessebb magot vehet markába, következőleg lépése is kisebb, a' nagyobb pedig többet, és lépése is nagyobb, a' legnagyobb magvető pedig még annál is többet, és így, a' kettőtől különbözvén a' harmadik mind lépésre, mind pedig az elvetett gabonára nézve; tehát a' kiadó' calculusa a' quadrát ölek' egyeztetésében nem jó és nem állhat meg.

Igaz dolog, hogy a' kisebb magvető a' mit hat lépésbe elvetett, a' nagyobb öt lépésbe teszi meg, és ha még annál is nagyobb négy lépésbe kelletik megtenni. Mindazonáltal a' calculus tellyességgel nem hibázhat; mert a' kisebb magvető minden hat lépésbe bévetett öt quadrát ölet, huszonnégy lépésbe a' husz quadrát ölet, minden huszonnégy marokra egy kupát számlálván; valamint szintén a' nagyobb magvető, öt lépésbe teszi meg, a' mit a' másik hatba megtett, a' legnagyobb pedig négy lépésbe tette meg azt, a' mit a' középső ötbe megtett.

Erintett calculus tehát hibás nem lehet, hanemcsak a' lépésekbe vagy a' különbözés, mivel a' miut fellyebb is említettett: a' kisebb magvetőnek egy jugerum bévetése 1920 lépésbe kerül, melly is a' jelenvaló munkába alapul vétetett, a' nagyobbbnak 1600 lépésbe, a' legnagyobb magvetőnek pedig 1280 lépésébe.

Szántóföld szám	Neve a' szántóföldnek.	F o g l a l a t						
		folyó quadrát	s z á m		Bécsi		Erdélyi kis	
		öl	jug.	□ öl	mérő	kupa	véka	kupa
1	Szomszédja egyfelől NN. másfelől NN.	20	„	„	„	1	„	1
2	„ „ „ „ „	40	„	„	„	2	„	2
3	„ „ „ „ „	60	„	„	„	3	„	3
4	„ „ „ „ „	80	„	„	„	4	„	4
5	„ „ „ „ „	100	„	„	„	5	„	5
6	„ „ „ „ „	120	„	„	„	6	„	6
7	„ „ „ „ „	140	„	„	„	7	„	7
8	„ „ „ „ „	160	„	„	„	8	„	8
9	„ „ „ „ „	180	„	„	„	9	„	9
10	„ „ „ „ „	200	„	„	„	10	„	10
11	„ „ „ „ „	220	„	„	„	11	„	11
12	„ „ „ „ „	240	„	„	„	12	„	12
13	„ „ „ „ „	260	„	„	„	13	„	13
14	„ „ „ „ „	280	„	„	„	14	„	14
15	„ „ „ „ „	300	„	„	„	15	„	15
16	„ „ „ „ „	320	„	„	„	16	1	„
17	„ „ „ „ „	340	„	„	„	17	1	1
18	„ „ „ „ „	360	„	„	„	18	1	2
19	„ „ „ „ „	380	„	„	„	19	1	3

szántóföld szám	Neve a' szántóföldnek	F o g l a l a t.						
		folyó	S z á m		B é c s i		Erdélyi kis	
		quadrát	öl	jug. □ öl	mérő	kupa	véka	kupa
20	Szomszédja egyfelől N. N. másfelől N. N.	400	„	„	„	20	1	4
21	„ „ „ „ —	420	„	„	„	21	1	5
22	„ „ „ „ —	440	„	„	„	22	1	6
23	„ „ „ „ —	460	„	„	„	23	1	7
24	„ „ „ „ —	480	„	„	„	24	1	8
25	„ „ „ „ —	500	„	„	„	25	1	9
26	„ „ „ „ —	520	„	„	„	26	1	10
27	„ „ „ „ —	540	„	„	„	27	1	11
28	„ „ „ „ —	560	„	„	„	28	1	12
29	„ „ „ „ —	580	„	„	„	29	1	13
30	„ „ „ „ —	600	„	„	„	30	1	14
31	„ „ „ „ —	620	„	„	„	31	1	15
32	„ „ „ „ —	640	„	„	„	32	2	„
33	„ „ „ „ —	660	„	„	„	33	2	1
34	„ „ „ „ —	680	„	„	„	34	2	2
35	„ „ „ „ —	700	„	„	„	35	2	5
36	„ „ „ „ —	720	„	„	„	36	2	4
37	„ „ „ „ —	740	„	„	„	37	2	5
38	„ „ „ „ —	760	„	„	„	38	2	6
39	„ „ „ „ —	780	„	„	„	39	2	7
40	„ „ „ „ —	800	„	„	1	„	2	8
41	„ „ „ „ —	820	„	„	1	1	2	9
42	„ „ „ „ —	840	„	„	1	2	2	10
43	„ „ „ „ —	860	„	„	1	3	2	11
44	„ „ „ „ —	880	„	„	1	4	2	12
45	„ „ „ „ —	900	„	„	1	5	2	13
46	„ „ „ „ —	920	„	„	1	6	2	14
47	„ „ „ „ —	940	„	„	1	7	2	15
48	„ „ „ „ —	960	„	„	1	8	3	„
49	„ „ „ „ —	980	„	„	1	9	3	1
50	„ „ „ „ —	1000	„	„	1	10	3	2
51	„ „ „ „ —	1020	„	„	1	11	3	5
52	„ „ „ „ —	1040	„	„	1	12	3	4
53	„ „ „ „ —	1060	„	„	1	13	3	5
54	„ „ „ „ —	1080	„	„	1	14	3	6
55	„ „ „ „ —	1100	„	„	1	15	3	7
56	„ „ „ „ —	1120	„	„	1	16	3	8
57	„ „ „ „ —	1140	„	„	1	17	3	9
58	„ „ „ „ —	1160	„	„	1	18	3	10
59	„ „ „ „ —	1180	„	„	1	19	3	11
60	„ „ „ „ —	1200	„	„	1	20	3	12
61	„ „ „ „ —	1220	„	„	1	21	3	13
62	„ „ „ „ —	1240	„	„	1	22	3	14

Szántóföld szám	Neve a' szántóföldnek.	F o g l a l a t.							
		folyó quadrát	S z á m		B é c s i		E r d é l y i k i s		
		öl	jug.	öl	mérő	kupa	véka	kupa	
63	Szomszédja egyfelől N. N. másfelől. N. N	1260	„	„	1	25	5	15	
64	„ „ „ —	1280	„	„	1	24	4	„	
65	„ „ „ —	1300	„	„	1	25	4	„	
66	„ „ „ —	1320	„	„	1	26	4	2	
67	„ „ „ —	1340	„	„	1	27	4	3	
68	„ „ „ —	1360	„	„	1	28	4	4	
69	„ „ „ —	1380	„	„	1	29	4	5	
70	„ „ „ —	1400	„	„	1	30	4	6	
71	„ „ „ —	1420	„	„	1	31	4	7	
72	„ „ „ —	1440	„	„	1	32	4	8	
73	„ „ „ —	1460	„	„	1	33	4	9	
74	„ „ „ —	1480	„	„	1	34	4	10	
75	„ „ „ —	1500	„	„	1	35	4	11	
76	„ „ „ —	1520	„	„	1	36	4	12	
77	„ „ „ —	1540	„	„	1	37	4	13	
78	„ „ „ —	1560	„	„	1	38	4	14	
79	„ „ „ —	1580	„	„	1	39	4	15	
80	„ „ „ —	1600	1	„	2	„	5	„	
81	„ „ „ —	1620	1	20	2	1	5	1	
82	„ „ „ —	1640	1	40	2	2	5	2	
83	„ „ „ —	1660	1	60	2	3	5	3	
84	„ „ „ —	1680	1	80	2	4	5	4	
85	„ „ „ —	1700	1	100	2	5	5	5	
86	„ „ „ —	1720	1	120	2	6	5	6	
87	„ „ „ —	1740	1	140	2	7	5	7	
88	„ „ „ —	1760	1	160	2	8	5	8	
89	„ „ „ —	1780	1	180	2	9	5	9	
90	„ „ „ —	1800	1	200	2	10	5	10	
91	„ „ „ —	1900	1	300	2	15	5	15	
92	„ „ „ —	2000	1	400	2	20	6	4	
93	„ „ „ —	2100	1	500	2	25	6	9	
94	„ „ „ —	2200	1	600	2	30	6	14	
95	„ „ „ —	2300	1	700	2	35	7	5	
96	„ „ „ —	2400	1	800	3	„	7	8	
97	„ „ „ —	2500	1	900	3	5	7	13	
98	„ „ „ —	2600	1	1000	3	10	8	2	
99	„ „ „ —	2700	1	1100	3	15	8	7	
100	„ „ „ —	2800	1	1200	3	20	8	12	
101	„ „ „ —	2900	1	1300	3	25	9	1	
102	„ „ „ —	3000	1	1400	3	30	9	6	
103	„ „ „ —	3100	1	1500	3	35	9	11	
104	„ „ „ —	3200	2	„	4	„	10	„	
105	„ „ „ —	3300	2	100	4	5	10	5	

szántóföld szám	Neve a' szántóföldnek.	F o g l a l a t.							
		lolyó quadrát	S z á m		B é c s i		Erdélyi kis		
			öl	jug.	öl	mérő	kupa	véka	kupa
106	Egyfelől szomszédja N. N. másfelől N. N.	5400	2	200	4	10	10	10	10
107	.	5500	2	500	4	15	10	15	15
108	.	5600	2	400	4	20	11	4	4
109	.	5700	2	500	4	25	11	9	9
110	.	5800	2	600	4	30	11	14	14
111	.	5900	2	700	4	35	12	3	3
112	.	4000	2	800	5	„	12	8	8
113	.	4100	2	900	5	5	12	15	15
114	.	4200	2	1000	5	10	13	2	2
115	.	4300	2	1100	5	15	13	7	7
116	.	4400	2	1200	5	20	13	12	12
117	.	4500	2	1300	5	25	14	1	1
118	.	4600	2	1400	5	30	14	6	6
119	.	4700	2	1500	5	35	14	11	11
120	.	4800	3	„	6	„	15	„	„
121	.	4900	3	100	6	5	15	5	5
122	.	5000	3	200	6	10	15	10	10
123	.	5100	3	300	6	15	15	15	15
124	.	5200	3	400	6	20	16	4	4
125	.	5300	3	500	6	25	16	9	9
126	.	5400	3	600	6	30	16	14	14
127	.	5500	3	700	6	35	17	5	5
128	.	5600	3	800	7	„	17	8	8
129	.	5700	3	900	7	5	17	15	15
130	.	5800	3	1000	7	10	18	2	2
131	.	5900	3	1100	7	15	18	7	7
132	.	6000	3	1200	7	20	18	12	12
133	.	6100	3	1300	7	25	19	1	1
134	.	6200	3	1400	7	30	19	6	6
135	.	6300	3	1500	7	35	19	11	11
136	.	6400	4	„	8	„	20	„	„
137	.	6500	4	100	8	5	20	5	5
138	.	6600	4	200	8	10	20	10	10
139	.	6700	4	300	8	15	20	15	15
140	.	6800	4	400	8	20	21	4	4
141	.	6900	4	500	8	25	21	9	9
142	.	7000	4	600	8	30	21	14	14
143	.	7100	4	700	8	35	22	5	5
144	.	7200	4	800	9	„	22	8	8
145	.	7300	4	900	9	5	22	15	15
146	.	7400	4	1000	9	10	23	2	2
147	.	7500	4	1100	9	15	23	7	7
148	.	7600	4	1200	9	20	23	12	12

szántóföld szám	Neve a' szántóföldnek.	F o g l a l a t.							
		folyó quadrát	S z á m			B é c s i		E r d é l y i k i s	
		öl	jug.	□	öl	mérő	kupa	véka	kupa
149	Szomszédja egyfelől N. N. másfelől. N. N	7700	4		1500	9	25	24	1
150	• • • • —	7800	4		1400	9	50	24	6
151	• • • • —	7900	4		1500	9	55	24	11
152	• • • • —	8000	5		„	10	„	25	„
153	• • • • —	8100	5		100	10	5	25	5
154	• • • • —	8200	5		200	10	10	25	10
155	• • • • —	8500	5		500	10	15	25	15
156	• • • • —	8400	5		400	10	20	26	4
157	• • • • —	8500	5		500	10	25	26	9
158	• • • • —	8600	5		600	10	50	26	14
159	• • • • —	8700	5		700	10	55	27	5
160	• • • • —	8800	5		800	11	„	27	8
161	• • • • —	8900	5		900	11	5	27	15
162	• • • • —	9000	5		1000	11	10	28	2
163	• • • • —	9100	5		1100	11	15	28	7
164	• • • • —	9200	5		1200	11	20	28	12
165	• • • • —	9500	5		1500	11	25	29	1
166	• • • • —	9400	5		1400	11	50	29	6
167	• • • • —	9500	5		1500	11	55	29	11
168	• • • • —	9600	6		„	12	„	50	„
169	• • • • —	9700	6		100	12	5	50	5
170	• • • • —	9800	6		200	12	10	50	10
171	• • • • —	9900	6		500	12	15	50	15
172	• • • • —	10000	6		400	12	20	51	4
173	• • • • —	10100	6		500	12	25	51	9
174	• • • • —	10200	6		600	12	50	51	14
175	• • • • —	10500	6		700	12	55	52	5
176	• • • • —	10400	6		800	15	„	52	8
177	• • • • —	10500	6		900	15	5	52	15
178	• • • • —	10600	6		1000	15	10	53	2
179	• • • • —	10700	6		1100	15	15	55	7
180	• • • • —	10800	6		1200	15	20	55	12
181	• • • • —	10900	6		1500	15	25	54	1
182	• • • • —	11000	6		1400	15	50	54	6
183	• • • • —	11100	6		1500	15	55	54	11
184	• • • • —	11200	7		„	14	„	55	„
185	• • • • —	11500	7		100	14	5	55	5
186	• • • • —	11400	7		200	14	10	55	10
187	• • • • —	11500	7		500	14	15	55	15
188	• • • • —	11600	7		400	14	20	56	4
189	• • • • —	11700	7		500	14	25	56	9
190	• • • • —	11800	7		600	14	50	56	14
191	• • • • —	11900	7		700	14	55	57	5

Szántóföld szám	Neve a' szántóföldnek.	F o g l a l a t.							
		folyó	S z á m		B é c s i		Erdélyi kis		
		quadrát							
		öl	jug.	□ öl	mérő	kupa	véka	kupa	
192	Szomszédja egyfelől N. N. másfelől N. N.	12000	7	800	15	„	57	8	
193	„ „ „ „	12100	7	900	15	5	57	13	
194	„ „ „ „	12200	7	1000	15	10	58	2	
195	„ „ „ „	12300	7	1100	15	15	58	7	
196	„ „ „ „	12400	7	1200	15	20	58	12	
197	„ „ „ „	12500	7	1300	15	25	59	1	
198	„ „ „ „	12600	7	1400	15	30	59	6	
199	„ „ „ „	12700	7	1500	15	35	59	11	
200	„ „ „ „	12800	8	„	16	„	40	„	
201	„ „ „ „	12900	8	100	16	5	40	5	
202	„ „ „ „	13000	8	200	16	10	40	10	
203	„ „ „ „	13100	8	300	16	15	40	15	
204	„ „ „ „	13200	8	400	16	20	41	4	
205	„ „ „ „	13300	8	500	16	25	41	9	
206	„ „ „ „	13400	8	600	16	30	41	14	
207	„ „ „ „	13500	8	700	16	35	42	5	
208	„ „ „ „	13600	8	800	17	„	42	8	
209	„ „ „ „	13700	8	900	17	5	42	13	
210	„ „ „ „	13800	8	1000	17	10	43	2	
211	„ „ „ „	13900	8	1100	17	15	43	7	
212	„ „ „ „	14000	8	1200	17	20	43	12	
213	„ „ „ „	14100	8	1300	17	25	44	1	
214	„ „ „ „	14200	8	1400	17	30	44	6	
215	„ „ „ „	14300	8	1500	17	35	44	11	
216	„ „ „ „	14400	9	„	18	„	45	„	
217	„ „ „ „	14500	9	100	18	5	45	5	
218	„ „ „ „	14600	9	200	18	10	45	10	
219	„ „ „ „	14700	9	300	18	15	45	15	
220	„ „ „ „	14800	9	400	18	20	46	4	
221	„ „ „ „	14900	9	500	18	25	46	9	
222	„ „ „ „	15000	9	600	18	30	46	14	
223	„ „ „ „	15100	9	700	18	35	47	5	
224	„ „ „ „	15200	9	800	19	„	47	8	
225	„ „ „ „	15300	9	900	19	5	47	13	
226	„ „ „ „	15400	9	1000	19	10	48	2	
227	„ „ „ „	15500	9	1100	19	15	48	7	
228	„ „ „ „	15600	9	1200	19	20	48	12	
229	„ „ „ „	15700	9	1300	19	25	49	1	
230	„ „ „ „	15800	9	1400	19	30	49	6	
231	„ „ „ „	15900	9	1500	19	35	49	11	
232	„ „ „ „	16000	10	„	20	„	50	„	
233	„ „ „ „	16100	10	100	20	5	50	5	
234	„ „ „ „	16200	10	200	20	10	50	10	

szántóföld szám	Neve a' szántóföldnek.	F o g l a l a t.							
		foljó quadrát	S z á m		B é c s i		E r d é l y i k i s		
		öl	jug.	öl	mérő	kupa	véka	kupa	
255	Szomszédja egyfelől N. N. másfelől N. N.	16500	10	500	20	15	50	15	
256	.	16400	10	400	20	20	51	4	
257	.	16500	10	500	20	25	51	9	
258	.	16600	10	600	20	50	51	14	
259	.	16700	10	700	20	55	52	5	
260	.	16800	10	800	21	„	52	8	
261	.	16900	10	900	21	5	52	15	
262	.	17000	10	1000	21	10	53	2	
263	.	17100	10	1100	21	15	53	7	
264	.	17200	10	1200	21	20	55	12	
265	.	17300	10	1300	21	25	54	1	
266	.	17400	10	1400	21	30	54	6	
267	.	17500	10	1500	21	35	54	11	
268	.	17600	11	„	22	„	55	„	
269	.	17700	11	100	22	5	55	5	
270	.	17800	11	200	22	10	55	10	
271	.	17900	11	300	22	15	55	15	
272	.	18000	11	400	22	20	56	4	
273	.	18100	11	500	22	25	56	9	
274	.	18200	11	600	22	30	56	14	
275	.	18300	11	700	22	35	57	3	
276	.	18400	11	800	23	„	57	8	
277	.	18500	11	900	23	5	57	13	
278	.	18600	11	1000	23	10	58	2	
279	.	18700	11	1100	23	15	58	7	
280	.	18800	11	1200	23	20	58	12	
281	.	18900	11	1300	23	25	59	1	
282	.	19000	11	1400	23	30	59	6	
283	.	19100	11	1500	23	35	59	11	
284	.	19200	12	„	24	„	60	„	
285	.	19300	12	100	24	5	60	5	
286	.	19400	12	200	24	10	60	10	
287	.	19500	12	300	24	15	60	15	
288	.	19600	12	400	24	20	61	4	
289	.	19700	12	500	24	25	61	9	
290	.	19800	12	600	24	30	61	14	
291	.	19900	12	700	24	35	62	3	
292	.	20000	12	800	25	„	62	8	
293	.	20100	12	900	25	5	62	13	
294	.	20200	12	1000	25	10	63	2	
295	.	20300	12	1100	25	15	63	7	
296	.	20400	12	1200	25	20	63	12	
297	.	20500	12	1300	25	25	64	1	

szántóföld szám	Neve a' szántóföldnek	F o g l a l a t.							
		folyó	S z á m		B é c s i		E r d é l y i k i s		
		quadrát	öl	jug.	öl	mérő	kupa	véka	kupa
278	Szomszédja egyfelől N. N. másfelől N. N.	20600	12	1400	25	30	64	6	
279	• • • • • —	20700	12	1500	25	35	64	11	
280	• • • • • —	20800	13	„	26	„	65	„	
281	• • • • • —	20900	15	100	26	5	65	5	
282	• • • • • —	21000	13	200	26	10	65	10	
283	• • • • • —	21100	13	500	26	15	65	15	
284	• • • • • —	21200	13	400	26	20	66	4	
285	• • • • • —	21500	13	500	26	25	66	9	
286	• • • • • —	21400	15	600	26	30	66	14	
287	• • • • • —	21500	13	700	26	35	67	3	
288	• • • • • —	21600	13	800	27	„	67	8	
289	• • • • • —	21700	13	900	27	5	67	13	
290	• • • • • —	21800	15	1000	27	10	68	2	
291	• • • • • —	21900	13	1100	27	15	68	7	
292	• • • • • —	22000	13	1200	27	20	68	12	
293	• • • • • —	22100	13	1500	27	25	69	1	
294	• • • • • —	22200	13	1400	27	50	69	6	
295	• • • • • —	22300	13	1500	27	35	69	11	
296	• • • • • —	22400	14	„	28	„	70	„	
297	• • • • • —	22500	14	100	28	5	70	5	
298	• • • • • —	22600	14	200	28	10	70	10	
299	• • • • • —	22700	14	300	28	15	70	15	
300	• • • • • —	22800	14	400	28	20	71	4	
301	• • • • • —	22900	14	500	28	25	71	9	
302	• • • • • —	23000	14	600	28	30	71	14	
303	• • • • • —	23100	14	700	28	55	72	3	
304	• • • • • —	23200	14	800	29	„	72	8	
305	• • • • • —	23300	14	900	29	5	72	13	
306	• • • • • —	23400	14	1000	29	10	73	2	
307	• • • • • —	23500	14	1100	29	15	73	7	
308	• • • • • —	23600	14	1200	29	20	73	12	
309	• • • • • —	23700	14	1300	29	25	74	1	
310	• • • • • —	23800	14	1400	29	30	74	6	
311	• • • • • —	23900	14	1500	29	35	74	11	
312	• • • • • —	24000	15	„	30	„	75	„	
313	• • • • • —	24100	15	100	30	5	75	5	
314	• • • • • —	24200	15	200	30	10	75	10	
315	• • • • • —	24300	15	300	30	15	75	15	
316	• • • • • —	24400	15	400	30	20	76	4	
317	• • • • • —	24500	15	500	30	25	76	9	
318	• • • • • —	24600	15	600	30	50	76	14	
319	• • • • • —	24700	15	700	30	35	77	3	
320	• • • • • —	24800	15	800	31	„	77	8	

szántóföld szám	Neve a' szántóföldnek.	F o g l a l a t							
		folyó quadrát	s z á m		Bécsi		Erdélyi kis		
		öl	jug.	□ öl	mérő	kupa	véka	kupa	
321	Szomszédja egyfelől NN. másfelől NN.	24900	15	900	31	5	77	13	
322	• • • —	25000	15	1000	31	10	78	2	
323	• • • —	25100	15	1100	31	15	78	7	
324	• • • —	25200	15	1200	31	20	78	12	
325	• • • —	25300	15	1300	31	25	79	1	
326	• • • —	25400	15	1400	31	30	79	6	
327	• • • —	25500	15	1500	31	35	79	11	
328	• • • —	25600	16	„	32	„	80	„	
329	• • • —	25700	16	100	32	5	80	5	
330	• • • —	25800	16	200	32	10	80	10	
331	• • • —	25900	16	300	32	15	80	15	
332	• • • —	26000	16	400	32	20	81	4	
333	• • • —	26100	16	500	32	25	81	9	
334	• • • —	26200	16	600	32	30	81	14	
335	• • • —	26300	16	700	32	35	82	3	
336	• • • —	26400	16	800	33	„	82	8	
337	• • • —	26500	16	900	33	5	82	13	
338	• • • —	26600	16	1000	33	10	83	2	
339	• • • —	26700	16	1100	33	15	83	7	
340	• • • —	26800	16	1200	33	20	83	12	
341	• • • —	26900	16	1300	33	25	84	1	
342	• • • —	27000	16	1400	33	30	84	6	
343	• • • —	27100	16	1500	33	35	84	11	
344	• • • —	27200	17	„	34	„	85	„	
345	• • • —	27300	17	100	34	5	85	5	
346	• • • —	27400	17	200	34	10	85	10	
347	• • • —	27500	17	300	34	15	85	15	
348	• • • —	27600	17	400	34	20	86	4	
349	• • • —	27700	17	500	34	25	86	9	
350	• • • —	27800	17	600	34	30	86	14	
351	• • • —	27900	17	700	34	35	87	3	
352	• • • —	28000	17	800	35	„	87	8	
353	• • • —	28100	17	900	35	5	87	13	
354	• • • —	28200	17	1000	35	10	88	2	
355	• • • —	28300	17	1100	35	15	88	7	
356	• • • —	28400	17	1200	35	20	88	12	
357	• • • —	28500	17	1300	35	25	89	1	
358	• • • —	28600	17	1400	35	30	89	6	
359	• • • —	28700	17	1500	35	35	89	11	
360	• • • —	28800	18	„	36	„	90	„	
361	• • • —	28900	18	100	36	5	90	5	
362	• • • —	29000	18	200	36	10	90	10	
363	• • • —	29100	18	300	36	15	90	15	

szántóföld szám	Neve a' szántóföldnek.	F o g l a l a t.							
		foljó	S z á m		B é c s i		E r d é l y i k i s		
		quadrát	jug.	öl	mérő	kupa	véka	kupa	
		öl							
364	Szomszédja egyfelől N. N. másfelől N. N.	29200	18	400	56	20	91	4	
365	.	29500	18	500	56	25	91	9	
366	.	29400	18	600	56	30	91	14	
367	.	29500	18	700	56	35	92	5	
368	.	29600	18	800	57	„	92	8	
369	.	29700	18	900	57	5	92	15	
370	.	29800	18	1000	57	10	95	2	
371	.	29900	18	1100	57	15	95	7	
372	.	50000	18	1200	57	20	95	12	
375	.	50100	18	1500	57	25	94	1	
374	.	50200	18	1400	57	50	94	6	
375	.	50500	18	1500	57	55	94	11	
376	.	50400	19	„	58	„	95	„	
377	.	50500	19	100	58	5	95	5	
378	.	50600	19	200	58	10	95	10	
379	.	50700	19	500	58	15	95	15	
380	.	50800	19	400	58	20	96	4	
381	.	50900	19	500	58	25	96	9	
382	.	51000	19	600	58	30	96	14	
385	.	51100	19	700	58	35	97	5	
384	.	51200	19	800	59	„	97	8	
385	.	51500	19	900	59	5	97	15	
386	.	51400	19	1000	59	10	98	2	
387	.	51500	19	1100	59	15	98	7	
388	.	51600	19	1200	59	20	98	12	
389	.	51700	19	1500	59	25	99	1	
390	.	51800	19	1400	59	30	99	6	
391	.	51900	19	1500	59	35	99	11	
392	.	52000	20	„	40	„	100	„	
395	.	52100	20	100	40	5	100	5	
394	.	52200	20	200	40	10	100	10	
395	.	52500	20	500	40	15	100	15	
396	.	52400	20	400	40	20	101	4	
397	.	52500	20	500	40	25	101	9	
398	.	52600	20	600	40	30	101	14	
399	.	52700	20	700	40	35	102	3	
400	.	52800	20	800	41	„	102	8	
401	.	52900	20	900	41	5	102	15	
402	.	55000	20	1000	41	10	105	2	
405	.	55100	20	1100	41	15	105	7	
404	.	55200	20	1200	41	20	105	12	
405	.	55500	20	1500	41	25	104	1	

szántóföld szám	Neve a szántóföldnek.	F o g l a l a t							
		folyó	s z á m		Bécsi		Erdélyi		
		quadrát	öl	jug.	öl	mérő	kupa	véka	kupa
406	Szomszédja egyfelől NN. másfelől NN.	33400	20	1400	41	30	104	6	
407	.	33500	20	1500	41	55	104	11	
408	.	33600	21	„	42	„	105	„	
409	.	33700	21	100	42	5	105	5	
410	.	33800	21	200	42	10	105	10	
411	.	33900	21	300	42	15	105	15	
412	.	34000	21	400	42	20	106	4	
413	.	34100	21	500	42	25	106	9	
414	.	34200	21	600	42	30	106	14	
415	.	34300	21	700	42	35	107	3	
416	.	34400	21	800	43	„	107	8	
417	.	34500	21	900	43	5	107	13	
418	.	34600	21	1000	43	10	108	2	
419	.	34700	21	1100	43	15	108	7	
420	.	34800	21	1200	43	20	108	12	
421	.	34900	21	1300	43	25	109	1	
422	.	35000	21	1400	43	30	109	6	
425	.	35100	21	1500	43	35	109	11	
424	.	35200	22	„	44	„	110	„	
425	.	35300	22	100	44	5	110	5	
426	.	35400	22	200	44	10	110	10	
427	.	35500	22	300	44	15	110	15	
428	.	35600	22	400	44	20	111	4	
429	.	35700	22	500	44	25	111	9	
430	.	35800	22	600	44	30	111	14	
431	.	35900	22	700	44	35	112	3	
432	.	36000	22	800	45	„	112	8	
435	.	36100	22	900	45	5	112	13	
434	.	36200	22	1000	45	10	113	2	
435	.	36300	22	1100	45	15	113	7	
436	.	36400	22	1200	45	20	113	12	
437	.	36500	22	1300	45	25	114	1	
438	.	36600	22	1400	45	30	114	6	
439	.	36700	22	1500	45	35	114	11	
440	.	36800	25	„	46	„	115	„	
441	.	36900	25	100	46	5	115	5	
442	.	37000	25	200	46	10	115	10	
443	.	37100	25	300	46	15	115	15	
444	.	37200	23	400	46	20	116	4	
445	.	37300	23	500	46	25	116	9	
446	.	37400	23	600	46	30	116	14	
447	.	37500	23	700	46	35	117	3	
448	.	37600	23	800	47	„	117	8	

szántóföld szám	Neve a' szántóföldnek.	F o g l a l a t.							
		folyó quadrát	S z á m		B é c s i		Erdélyi kis		
		öl	jug.	öl	mérő	kupa	véka	kupa	
449	Szomszédja egyfelől N. N. másfelől N. N.	57700	25	900	47	5	117	15	
450	.	57800	25	1000	47	10	118	2	
451	.	57900	25	1100	47	15	118	7	
452	.	58000	25	1200	47	20	118	12	
453	.	58100	25	1300	47	25	119	1	
454	.	58200	25	1400	47	30	119	6	
455	.	58300	25	1500	47	35	119	11	
456	.	58400	24	"	48	"	120	"	
457	.	58500	24	100	48	5	120	5	
458	.	58600	24	200	48	10	120	10	
459	.	58700	24	300	48	15	120	15	
460	.	58800	24	400	48	20	121	4	
461	.	58900	24	500	48	25	121	9	
462	.	59000	24	600	48	30	121	14	
463	.	59100	24	700	48	35	122	5	
464	.	59200	24	800	49	"	122	8	
465	.	59300	24	900	49	5	122	15	
466	.	59400	24	1000	49	10	123	2	
467	.	59500	24	1100	49	15	123	7	
468	.	59600	24	1200	49	20	123	12	
469	.	59700	24	1300	49	25	124	1	
470	.	59800	24	1400	49	30	124	6	
471	.	59900	24	1500	49	35	124	11	
472	.	40000	25	"	50	"	125	"	
473	.	40100	25	100	50	5	125	5	
474	.	40200	25	200	50	10	125	10	
475	.	40300	25	300	50	15	125	15	
476	.	40400	25	400	50	20	126	4	
477	.	40500	25	500	50	25	126	9	
478	.	40600	25	600	50	30	126	14	
479	.	40700	25	700	50	35	127	5	
480	.	40800	25	800	51	"	127	8	
481	.	40900	25	900	51	5	127	13	
482	.	41000	25	1000	51	10	128	2	
483	.	41100	25	1100	51	15	128	7	
484	.	41200	25	1200	51	20	128	12	
485	.	41300	25	1300	51	25	129	1	
486	.	41400	25	1400	51	30	129	6	
487	.	41500	25	1500	51	35	129	11	
488	.	41600	26	"	52	"	130	"	
489	.	41700	26	100	52	5	130	5	
490	.	41800	26	200	52	10	130	10	
491	.	41900	26	300	52	15	130	15	

szántóföld szám	Neve a szántóföldnek.	F o g l a l a t.							
		folyó quadrát	S z á m		B é c s i		E r d é l y i k i s		
		öl	jug.	öl	mérő	kupa	véka	kupa	
492	Szomszédja egyfelől N. N. másfelől. N. N	42000	26	400	52	20	151	4	
493	—	42100	26	500	52	25	151	9	
494	—	42200	26	600	52	50	151	14	
495	—	42500	26	700	52	55	152	5	
496	—	42400	26	800	55	„	152	8	
497	—	42500	26	900	55	5	152	15	
498	—	42600	26	1000	55	10	153	2	
499	—	42700	26	1100	55	15	153	7	
500	—	42800	26	1200	55	20	153	12	
501	—	42900	26	1500	55	25	154	1	
502	—	45000	26	1400	55	50	154	6	
503	—	45100	26	1500	55	55	154	11	
504	—	45200	27	„	54	„	155	„	
505	—	45500	27	100	54	5	155	5	
506	—	45400	27	200	54	10	155	10	
507	—	45500	27	500	54	15	155	15	
508	—	45600	27	400	54	20	156	4	
509	—	45700	27	500	54	25	156	9	
510	—	45800	27	600	54	50	156	14	
511	—	45900	27	700	54	55	157	5	
512	—	44000	27	800	55	„	157	8	
513	—	44100	27	900	55	5	157	13	
514	—	44200	27	1000	55	10	158	2	
515	—	44500	27	1100	55	15	158	7	
516	—	44400	27	1200	55	20	158	12	
517	—	44500	27	1500	55	25	159	1	
518	—	44600	27	1400	55	50	159	6	
519	—	44700	27	1500	55	55	159	11	
520	—	44800	28	„	56	„	140	„	
521	—	44900	28	100	56	5	140	5	
522	—	45000	28	200	56	10	140	10	
523	—	45100	28	500	56	15	140	15	
524	—	45200	28	400	56	20	141	4	
525	—	45500	28	500	56	25	141	9	
526	—	45400	28	600	56	50	141	14	
527	—	45500	28	700	56	55	142	5	
528	—	45600	28	800	57	„	142	8	
529	—	45700	28	900	57	5	142	13	
530	—	45800	28	1000	57	10	143	2	
531	—	45900	28	1100	57	15	143	7	
532	—	46000	28	1200	57	20	143	12	
533	—	46100	28	1500	57	25	144	1	
534	—	46200	28	1400	57	50	144	6	

szántóföld szám	Neve a' szántóföldnek.	F o g l a l a t.						
		folyó	S z á m		B é c s i		Erdélyi kis	
		quadrát						
		öl	jug.	öl	mérő	kupa	véka	kupa
555	Szomszédja egyfelől N. N. másfelől N. N.	46500	28	1500	57	55	144	11
556	• • • —	46400	29	„	58	„	145	„
557	• • • —	46500	29	100	58	5	145	5
558	• • • —	46600	29	200	58	10	145	10
559	• • • —	46700	29	300	58	15	145	15
540	• • • —	46800	29	400	58	20	146	4
541	• • • —	46900	29	500	58	25	146	9
542	• • • —	47000	29	600	58	30	146	14
545	• • • —	47100	29	700	58	35	147	5
544	• • • —	47200	29	800	59	„	147	8
545	• • • —	47300	29	900	59	5	147	13
546	• • • —	47400	29	1000	59	10	148	2
547	• • • —	47500	29	1100	59	15	148	7
548	• • • —	47600	29	1200	59	20	148	12
549	• • • —	47700	29	1300	59	25	149	1
550	• • • —	47800	29	1400	59	30	149	6
551	• • • —	47900	29	1500	59	35	149	11
552	• • • —	48000	30	„	60	„	150	„

Formulare conscriptionis de praesenti usuatae Possessionis N. N.

1. Colonus Prov. Brumár Vaszily, qui habet sessionem internam inque vicinitatibus ab una N. N. partibus ab altera N. N. Colonorum Fiscalium, supra quam exstructa habentur: Domus, ex trabibus quercinis et stabulum etc. horreum etc. habetque pecora: 2 equos, 4 boves, 2 vaccae.

Agri arabiles.

In Calcatúra Superiori.

1. In loco Muntzel dicto, inque vicinitatibus ab una Prov. Pap Iliszie, partibus ab altera Kovrig Juon, colon. cap.

2. In eodem loco, inque vicinitatibus ab una Prov. Lesán Lup. partibus ab altera Pokurár Juon, Colonorum capax

3. Ibidem in vicinitatibus ab una, Prov. Popa Vaszily partibus ab altera Aron Maftyéj colonor. fisc. cap.

In Calcatúra Inferiori.

1. In loco Magura dicto, inque vicinitatibus ab una Prov. Mark Györgye partibus ab altera Popa Nyikuláj.

2. Ibidem, inque vicinitatibus ab una Prov. N. Lup. partibus ab altera Nagy Juon, Colonorum capax.

C a p a c i t a s.			
Cub.	met.	jug.	Ör.
2	—	1	—
—	2	—	400
1	1	—	1000
1	—	—	800
—	1	—	200
5	—	2	800

Summa Agror. in utraque Calcatúra

Foenile quotannis falcabile.

1. In loco Dumbrava dicto, inque vicinitatibus ab una Prov. Pap Moisza, partibus ab altera Pokurár Lup. Colonorum Fiscalium capax . . . . .

2. Inibi, in vicinitatibus ab una Prov. Lesán Juon, partibus ab altera Koltsár Irimie foenilium . . . . .

3. In loco Dimb dicto, inque vicinitatibus ab una foenilium Prov. Lázár Juon, partibus ab altera Lázár Stephan . . . . .

Foenile alternatim falcabile.

1. In loco Muntzel dicto, in vicinitatibus ab una viae publicae, partibus ab altera rivuli . . . . .

Foenilium Summa

C a p a c i t a s.			
Jug.	□ Or.	Curr	Port.
1	—	2	—
—	800	1	—
—	400	—	15
—	400	—	15
2	—	4	—

Agri arabiles.

Ellenvetések.

Ezen nevezet igen természetes olyan helyeken, a' hol a' helységek térbe, vagy lankás oldalokon feküsznek, mivel határain bátran tehetik a' szántást, mint p. o. mezőségeken, a' szászok között, Marosterén; hanem hegyes helyeken, mint a' Dévai, Zalathnai, Abrudbányai, Topánfalvi, Kövár-vidéki 's Görgényi uradalmokban, minthogy nagy, magas hegyek közt feküsznek, sok helyen az ekét bé nem veszik, használni nem lehet, a' gazdák felkapályák, és kapa után vetik el gabonájokat. Magam szemeimmel látott tanuja vagyok annak, hogy Zarándvármegyében u. m. Ribicsora, Bulzsed, Grohot, Ujbareds nevezetű falukban lévén, egy szokáson kívül való nagy, hosszú nyelű, szélesfejú kapára akadtam, a' gazdától azonnal tudakozván hogy mire való? melyre felelte: ez a' mi ekénk, ezután szoktuk elvetni búzáinkat, gabonáinkat, az ilyen helyek, szántóföld nevezetét nem viselhetnek.

Calcatura.

Olyan helyeken, hol a' helységek egy csomóba vannak, és a' gazdák rendszeren tehéncsordákat, méneseket tartanak, pásztoroltatnak, mindenkor helye legyen a' calcaturának, mivel a' földek elvagynak osztva, őszi, tavaszi vetés alá; hanem a' hegyes vidékekben, hol a' nagy hegyek öszveszorúltak, álmódolni sem lehet a' calcaturáról. Az ilyen helyeken a' házak szerteszéjjel feküsznek, egyik egy odalba, másik a' csupa tetőn, harmadik az erdő között van, úgy hogy fertály orába kerül; míg a' gazda szomszédjával találkozik. Egyébként az oláhsága' félrevaló helyeket kedvelli, a' hegyes vidékeket a' baromtartásra nézve szereti,

annál fogva háza, kaszállója, veteményes-kertye, szántóföldjei egyrakásba vannak, melyeket árkokkal, sántzokkal, tövisses kertelésekkel a' marhák' bérohasnái ellen oltalmaz, marháit jókor az oldalokra kihajtván, az isteni gondviselésre bizza. Az ilyen helyeken a' földet szomszédosítani sem lehet, mert nincsen szomszéd, nincsen tehát helye a' calcaturának.

Cubulus Metreta Jugerum.

Érintett három nevezetre jó lélekkel valhatom, hogy egymáshoz nincsenek szabályozva. Egy köből tisztabúza kevés egy jugerumnak, kettő pedig sok. Ha tehát a' jugerum név 1600 quadrát ölet foglal be, melly minden conscriptiókban a' mennyibe jártasságom megengedte e' szerént esméretes; önkéntesen következik, hogy olyan edénynek, melly a' jugerum' capacitássát tökéletesen találja nevet is adjunk. A' mai világ ilyen edényt mérőnek nevezett, melly a' mi kúpánkkal mind pedig a' jugerum' belsőjével megegyez; ellenbe ha a' köből számot megszenvedjük, és egy jugerumnak két köblöt tulajdonítunk, nagyon elfogjuk hibázni a' dolgot; mivel lépés szerént felvéve, nem megyen belé több öt törvényes kisvékánál.

Foenile quotannis falcabile.

Ezen nevezet nem helyes, mivel ez alatt ki vagyon hagyva a' sarju nevezet s annak kaszállása, mivel alatta nem értetik, melly nevezetes ága a' gazdaságnak.

Foenile alternatim falcabile.

Ezen kitétel alatt a' szolgáló emberek nagyon meg vagynak nyomorodva, bizonytalanságban vagynak — vagy kaszállhatnak, vagy nem kaszállhatnak — egyik esztendőben magokat marháikra nézve kipusztítani, másik esztendőben pedig frisseket drága pénzen szerezni kéntelenek, ugy annyira, hogy egész életek marhavásárlásokkal, eladásokkal telik el.

Currus portio Jugerum.

Érintett uradalmak conscriptiójába, fél jugerum kaszállóra, egy szekér szénát vétetett fel, melly áll harmincz portioból és hibáson. Ha felvesszük, hogy egy községes jobbágy szekér elbír tíz mázsa szénát, azon esetre egy portionak $33\frac{1}{3}$ fontosnak kelletik lenni, ha pedig tíz fontosnak számláljuk, az olyan, a' szekérbe megsem is tetszik,

Különös calculus tehát nyárban, mikor a' nap leghosszabb, ne tudjon egy ember napjában többet 30 portióra valónál kaszálni, holott egy arató napjában három kalangya búzát, többet is megszokott aratni; a' jugerumokrol itten nem szükség emlékezni, mert ha elébb azt tudjuk: hány ember kaszálló? akkor tudjuk a' szekér számot is, továbbá, nincs szükség a' jugerumra annál is inkább, mivel a' legrosszabb rétnek sem tulajdoníthatunk többet, hanem csak egy szekér szénára valót, melly a' felső calculusba sem téssen 1000 quadrát ölnél többet. A' mi pedig a' szekér szénát illeti: ha egy colonialis szekérre, hordás' idején, feltér négy, öt, kalangya búza, melly 25 kévéből áll, miért ne lehessen akkor 100 portio szénára valót felrakni?

Előbbeni példány megjobbítva egy jugerum öt kisvéka után.

1. Colonus Prov. Brumár Vaszily, kinek is belső telke vagyon egyfelől N. N. másfelől pedig N. N. szomszédságaiban, találtattnak rajta lévő épületek u.m. ház, istálló, csűr, 's a' t. marhái pedig vagynak u. m. 2 lova, 4 ökre, 2 tehene.

S z á n t ó f ö l d e k.

Felső fordulóban.

1. Muntsel nevű helyen, szomszédja egyfelől Prov. Pap Illiszie, másfelől Kovrik Juon' földje.

2. Ugyancsak ottan, egyfelől Prov. Lesán Lup másfelől Pokurár Juon' szomszédságokban.

3. Ugyan ott, egyfelől Prov. Popa Vaszily, másfelől Maftyéj Áron' szomszédságokban.

Alsó fordulóban.

1. Magurába, egyfelől Máre Györgye, másfelől Prov. Popa Nyikuláj' szomszédságokban

2. Ugyan ott, egyfelől Prov. N: Lup, másfelől Nagy Juon' szomszédságokban.

F o g l a l a t					
S z á m		B é c s i		Erdélyi kis	
jug.	öl	mérő	kup.	véka	kupa
1	—	2	—	5	—
—	400	—	20	1	4
—	1000	1	10	5	2
—	800	1	—	2	8
—	200	—	10	—	10
Összesen	2	800	5	12	8

A' széna-rétek' minémüségeiről.

I. Osztály.

Minden esztendőben kétszer kaszálható rét.

Foenetum, rectius pratum cordiferum.

Nemes Magyarországi némely vármegyékben u. m. Sopron, Vas, Hont, és Somogyvármegyékben, különösen ml. g. Szécsényi és Hunyadi uradalmaiban, egy szekér széna után, mely egy ember kaszállónak vétetik 800 quadrát öl számláltatott, és királyi kegyelmes resolutioval a' szerént meg is erősítetett.

II. Osztály.

Nem minden esztendőben kétszer kaszálható rét.

Foenetum, rectius pratum nonnunquam cordiferum.

Nemes Sopron, Vas, Hontvármegyékben nevezetesen ml. g. Szécsényi uradalmaiban, egy szekér széna után, mely egy ember kaszállónak vétetik 900

quadrát öl számláltatott, és királyi kegyelmes resolutioval a' szerént megerősítetett.

III. Osztály.

Kétszer soha sem kaszálnható rét.

Foenetum rectius pratum, nunquam cordiferum.

Nemes Hont, Vas, Sopron, Somogyvármegyékben, nevezetesen ml. g. Sze-
csényi és g. Hunyadi' dominiumaiban, egy szekér széna, vagy is egy ember ka-
szálló (unum falcastrum) 1000 quadrát öltre határoztatott, mellyet az uralkodó
felség is helyben hagyni, megerősíteni kegyelmesen méltóztatott.

Megjegyzes.

A' székelység, minthogy átaljában szabad emberekből áll, és földesurat nem
szolgálnak, kaszállójokra nézve, következő cynosurat lehet alkalmaztatni, ki-
vált a' hegyes vidékeken:

Foenetum quotannis falcabile:

1. *Foenetum quotannis falcabile cordiferum.*
2. *Foenetum quotannis falcabile nonnunquam cordiferum.*
3. *Foenetum quotannis falcabile nunquam cordiferum.*

Foenetum alternatim falcabile.

1. *Foenetum alternatim falcabile cordiferum.*
2. *Foenetum alternatim falcabile nonnunquam cordiferum.*
3. *Foenetum alternatim falcabile nunquam cordiferum.*

NB. Ha a' gazdának két helyen van kaszállója igen jó, marhája télen által
nem szenved, különben veszedelem.

Kivonás bizonyos levéltárból.

A' mi a' rétek' kiszakasztatását illeti, termékenységek és a' füvek' hasznos il-
latjaihoz képest classificaltattnak, és kaszállókra osztattnak fel; mellyek közül egy
ember kaszálló térszen, az 1772 és 1773 ban, a' 183 dik, 35-dik - és 78-dik szá-
mok alatt költ kegyelmes resolutiok szerént, egy szekér szénára való rétet; és
ilyen módon mind Hont, Gömörvármegyékben currentáltattak is. Ezen szekér
szám minden mérés nélkül, a' hely' színén, és szem után megállítván a' tel-
kek után; olyan helyeken a' hol sarjút kaszálnak hat, 's másutt a' vidékhez ké-
pest, nyolcz szekér széna után szakasztatott ki, mindazonáltal ugy látszik, hogy azon
kegyelmes rendelés, melly költ 1772-dik esztendőben, a' 183 dik számok alatt,
és nemes Hontvármegyének elküldetett, mintegy ellenkezni láttatik azzal, hogy
ők, a' szekér számot mérés után szakasztották ki, még is azután idővel szokás-

ba jött, és egy ember kaszállót mindenkor egy szekér szénára valóra határoztak, olyan helyen tehát, a' hol a' rétet esztendő alatt kétszer kaszálják 800, a' hol sarjút néha néha kaszálnak 900, a' hol pedig sarjút soha sem kaszálnak 1000 quadrát ölre szabták ki.

Minthogy tehát az újabb időkben is Vasvármegyében, és Sopron Vármegyében ml. g. Szétsényi és Hunyadi urak' eö nagyságok' uradalmaiban, a' rétek quadrát ölekre mérettek ki, melly felség előtt is megfordulván, változás alá nem jöttek, nem látom okát miért ne lehessen akár hol is bévinni és classificálni. A rétek' mennyisége tehát egyenesen egy ember kaszálló szám alá jön, az ember kaszálló szám pedig a' fűnek jóságától vétetik fel; jóllehet némelly helyeken mérés által szokásba jött, mindazonáltal mégis szekér szám után számláltossan ki, a' quadrát ölekről említést se tegyenek, sem pedig a' fundualis könyvekbe bé ne írják, hanem mindenütt mint ember kaszállóról ugy emlékezzenek.

Második Clávis.

Egy jugerum 8 kisvéka, melly téssen 3 Bécsi mérőt 8 kupát.

Minthogy a' hazai törvények 1600 quadrát ölből álló jugerumot nyolcz kisvékára határozták, és azon okból támogatják, hogy a' rossz szántásba több mag kívántatik, a' jóba kevesebb; ellenbe az éléhaladás' országa öt kisvékára alapított. Ezen alapítás, ha megfontoljuk jó és gazdaságos kinézésből vagyon intézve mivel felteszi, hogy minden mezei gazda a' csinos és takarékos gazdálkodás' mesterségét érteni és folytatni ohajtja. Hogy pedig ellenkezőleg a' mezeigazda kedvét lelhesse, és búzáját bőven hinthesse, a' törvényt megne sértse, a' kiadó minden jugerumot nyolcz kisvékára is kiszabott, valamint szintén a' jugerumokon felyül megmaradott quadrát öleket, azokhoz mérsékelt gabona mennyiséggel kívánta kipótolni, hogy a' calculus semmi részben a' conscriptioakra nézve csökkenést ne szenvedjen. Részemről ha lehetne egy jugerumot egy vékával vettetnék bé, a' többit házi szükségeimre fordítanám.

Clavissa tehát : egy jugerum 8 kisvéka

egy quadr. öl 36 quadrát láb

egy quadr. láb 144 quadrát czol v. hüvelyk.

Megfordítva : 1600 quadr. öl téssen 8 kisvékát.

800 quadr. öl . 4 k. v.

400 quadr. öl . 2 k. v.

200 quadr. öl . 1 k. v.

100 quadr. öl . 8 kupát v. pintet.

50 quadr. öl . 4 k. v. p.

25 quadr. öl . 2 k. v. p.

12 1/2 quadr. öl . 1 k. v. p.

6 quadr. öl, 9 quadr. láb, téssen $12\frac{1}{24}$ kupát (iczt) 3 quadr. öl 4 quadr. láb,
72 quadr. tzoll, téssen $6\frac{1}{24}$ kupát (fertály v. mesz.)

vagy pedig

3 quadr. öl 4 és $2\frac{1}{4}$ quadr. láb, téssen $6\frac{1}{24}$ kupát (fertály v. meszely).

Bővebb világosittás.

A' Magvető egy fertály tiszta búzát elvét hat lépésbe, ha a' magvető nagy-
ember, egy fertály tisztabúzáat elvét ötlépésbe, ha még annál is nagyobb, egy
fertály tisztabúzáat elveti négy lépésbe a' Clavis szerint: ha egy marokkal el-
vét elfoglal:

1. Ha az ember kisebb, egyvetésre 18 quadr. lábot és 108 quadr. czolt,
vagy pedig $18\frac{3}{4}$ quadr. lábot.

2. Ha nagyobb, egyvetésre 22 quadr. lábot, 72 quadr. czolt,
vagy pedig $22\frac{1}{4}$ quadr. lábot.

3. Ha mégis nagyobb, egyvetésre 28 quadr. lábot és 18 quadr. czolt,
vagy pedig $28\frac{1}{8}$ quadr. lábot.

Mindenik külön véve és össze huzva, 200 quadrat öl után jön ki egy kis-
véka, 1600 quadrat öl után két köből (8 k. v.) mely egy jagerumot foglal el.

*Fertálynak (meszely) bäsisa hat lépésbe, kisebb magvető
marka szerint.*

Egy marok tisztabúza elvetése	.	.	egy lépésbe	.
Két marok	.	.	két lép.	.
Három marok	.	.	három lép.	.
Négy marok	.	.	négy lép.	.
Öt marok	.	.	öt lép.	.
Fertály	.	.	hat lép.	.

*Fertálynak (meszely) bäsisa öt lépésbe, nagyobb magvető
marka szerint.*

Egy marok tisztabúza elvetése	.	.	egy lépésbe	.
Két marok	.	.	két lép.	.
Három marok	.	.	három lép.	.
Négy marok	.	.	négy lép.	.
Fertály	.	.	öt lép.	.

*Fertálynak (meszely) bäsisa négy lépésbe, legnagyobb magvető
marka szerint.*

Egy marok tisztabúza elvetése	.	.	egy lépésbe	.
Két marok	.	.	két lép.	.
Három marok	.	.	három lép.	.
Fertály	.	.	négy lép.	.

Elfoglal

quadrat

ölet. lábat.

—	$18\frac{3}{4}$
1	$12\frac{1}{4}$
1	$20\frac{1}{4}$
2	3
2	$21\frac{3}{4}$
3	$4\frac{2}{4}$

—	$22\frac{1}{2}$
1	9
1	$31\frac{1}{2}$
2	18
3	$4\frac{1}{2}$

—	$28\frac{1}{8}$
1	$20\frac{2}{8}$
2	$12\frac{3}{8}$
3	$4\frac{4}{8}$

Törvényes Kinyilatkoztatás.

1. A' Geometria mint törvényes tudománybeli szerzet, mindenütt az egész világon szorgalmasan taníttatik, köztünk is tanulmányok a' N. hazafiak gyermekei következőleg a' kérdésbe forgó munka nem egyéb hanem Geometria Practica.

2. Az okosság, természet, constitutio, törvény, fejedelem, következendőknek vagynak lekötelve: A' primus Impetrans fejedelmi Adomány levél mellett bírja a' jószágot, (ki vévén a' nemes székely nemzetet) ha familiája szaporodik a' jószág osztály alá kerül, az osztályt regulázza a' conscriptio, ha a' conscriptio hibásan készül az atyafiak pacifice nem birhattyák, költséges perpatvarkodások örökre fenn maradnak; érintett munka pedig a' conscriptiókban találtató hibák megjobbításán épül 's alapul! A' mig tehát két köből, ezerhatszáz quadr. ölre fel nem osztatódik, soha egy jószág conscriptioja tisztába nem jöhet, a' felek örökre békétlenkedni fognak.

Hasonlólag vagyon a' dolog a' kaszállokra nézve is, mig a' triangulum magság kikeresése, a' világ szájára nem kerül, soha egy kaszállót is tisztán meg tudni mennyiségére nézve nem lehet, az executiókban, osztályokban, a' regiósok által elkövetett hibák örökre fenn maradnak. Kár vólt, hogy b. e. Verbőczy István, mikoron a' magyar törvényeket rendbe szedte, ezen ágába is belé nem ereszkedett. Halhatatlan emlékezetű második Jó'sef császár életébe is, a' két magyar haza fel mérettetése alkalmával, ezen két rendbeli forrásra senki sem akadtott.

Továbbá minden ujtásokat el halgatva, a' hazai törvények azt mondják: egy jugerum két köből, és ez ma közönségesen tudva van, és törvény, hanem arra senki calculust nem készített, sem törvényt nem szabott, hogyha a' jugerum mellett fenn marad 5, 13, 23, 57, 62, 90, 113. quadrat öl, hányod része a' jugerumnak és mennyit húz maga után? ugy arra sem, hogy valaki egy köből buzát nyoltzszáz felé eltudott volna osztani. Ha tehát a' totumnak törvénye vagyon, nem látom által annak okát: miért ne lehetne a' parsnak is törvényt szabni. Ezen két nevezetes caractere az irományoknak eddigelé setéségbe vagyon, melyek miatt egy két ember gyarapodik, ellenben nemzetségek, familiák pusztulni szoktak. Mindezekből világos hogy a' hazai törvények szentsége, legkissebb részben sem illettetik, hanem csak törvényes lépéseit a' regius uraknak hozza erősebb lábra. Hogy tehát jövőendőben a' hibák kikerültesse, elkerülhetetlen szükségesnek talállya a' kiadó hozzá tenni és megjegyezni, 's minden birtokos hazafi pro tuitione jurium possessionariorum uberiorem futuram ad cautelam necessariam figyelmetessé tenni az aránt, hogy a' conscriptiókba, a' köből és véka columnáinak mellé, mindenkor huzattasson egy harmadik columnája a' kupának, vagy pedig az köből columnát merőben kihagyván csak a' két utolsót marasszák meg.

quadrát		Jugerumra vezető clavis két köből v. nyolcz	lépés és marok	t é s z e n k ü l ö n							
öl	láb			K i s		Szilágyi nagy		Abrudbányai öreg		Bécsi v. Pozsonyi	
S z á m		kis véka után	Szám	véka	kupa	véka	kupa	véka	kupa	mérő	kupa
—	18 ^{3/4}	belé mégyen	1	—	1 ^{1/24}	—	1 ^{1/24}	—	1 ^{1/24}	—	1 ^{1/24}
1	12 ^{1/4}	b. m.	2	—	dto.	—	dto.	—	dto.	—	dto.
1	20 ^{1/4}	b. m.	3	—	dto.	—	dto.	—	dto.	—	dto.
2	3	b. m.	4	—	dto.	—	dto.	—	dto.	—	dto.
2	21 ^{3/4}	b. m.	5	—	dto.	—	dto.	—	dto.	—	dto.
3	4 ^{2/4}	b. m.	6	—	6 ^{2/24}	—	6 ^{2/24}	—	6 ^{2/24}	—	6 ^{2/24}
3	23 ^{1/4}	b. m.	7	—	.	—	.	—	.	—	.
4	6	b. m.	8	—	.	—	.	—	.	—	.
4	23 ^{3/4}	b. m.	9	—	.	—	.	—	.	—	.
5	7 ^{2/4}	b. m.	10	—	.	—	.	—	.	—	.
5	26 ^{1/4}	b. m.	11	—	.	—	.	—	.	—	.
6	9	b. m.	12	—	12 ^{2/24}	—	12 ^{2/24}	—	12 ^{2/24}	—	12 ^{2/24}
6	27 ^{3/4}	b. m.	13	—	.	—	.	—	.	—	.
7	10 ^{2/4}	b. m.	14	—	.	—	.	—	.	—	.
7	29 ^{1/4}	b. m.	15	—	.	—	.	—	.	—	.
8	12	b. m.	16	—	.	—	.	—	.	—	.
8	30 ^{3/4}	b. m.	17	—	.	—	.	—	.	—	.
9	13 ^{2/4}	b. m.	18	—	18 ^{2/24}	—	18 ^{2/24}	—	18 ^{2/24}	—	18 ^{2/24}
9	32 ^{1/4}	b. m.	19	—	.	—	.	—	.	—	.
10	15	b. m.	20	—	.	—	.	—	.	—	.
10	33 ^{3/4}	b. m.	21	—	.	—	.	—	.	—	.
11	16 ^{2/4}	b. m.	22	—	.	—	.	—	.	—	.
11	35 ^{1/4}	b. m.	23	—	.	—	.	—	.	—	.
12	18	b. m.	24	—	1	—	1	—	1	—	1
13	3 ^{3/4}	b. m.	25	—	.	—	.	—	.	—	.
13	19 ^{2/4}	b. m.	26	—	.	—	.	—	.	—	.
14	2 ^{1/4}	b. m.	27	—	.	—	.	—	.	—	.
14	21	b. m.	28	—	.	—	.	—	.	—	.
15	5 ^{3/4}	b. m.	29	—	.	—	.	—	.	—	.
15	22 ^{2/4}	b. m.	30	—	1 ^{6/24}	—	1 ^{6/24}	—	1 ^{6/24}	—	1 ^{6/24}
16	5 ^{1/4}	b. m.	31	—	.	—	.	—	.	—	.
16	24	b. m.	32	—	.	—	.	—	.	—	.
17	6 ^{3/4}	b. m.	33	—	.	—	.	—	.	—	.
17	25 ^{2/4}	b. m.	34	—	.	—	.	—	.	—	.
18	8 ^{1/4}	b. m.	35	—	.	—	.	—	.	—	.
18	27	b. m.	36	—	1 ^{12/24}	—	1 ^{12/24}	—	1 ^{12/24}	—	1 ^{12/24}

quadrát		Jugerumra vezető clávis két köből v. 8 kis véka után	lépés és marok	t é s z e n k ü l ö n							
öl	láb			K i s		Szilágyi nagy		Abrudbányai öreg		Bécsi v. Pózsonyi	
S z á m				véka	kupa	véka	kupa	véka	kupa	mérő	kupa
19	9 ³ / ₄	belé mégyen	37	—	.	—	.	—	.	—	.
19	28 ² / ₄	b. m.	38	—	.	—	.	—	.	—	.
20	11 ¹ / ₄	b. m.	39	—	.	—	.	—	.	—	.
20	30	b. m.	40	—	.	—	.	—	.	—	.
21	2 ³ / ₄	b. m.	41	—	.	—	.	—	.	—	.
21	31 ² / ₄	b. m.	42	—	1 ¹⁸ / ₂₄	—	1 ¹⁸ / ₂₄	—	1 ¹⁸ / ₂₄	—	1 ¹⁸ / ₂₄
22	14 ¹ / ₄	b. m.	43	—	.	—	.	—	.	—	.
22	33	b. m.	44	—	.	—	.	—	.	—	.
23	15 ³ / ₄	b. m.	45	—	.	—	.	—	.	—	.
23	34 ² / ₄	b. m.	46	—	.	—	.	—	.	—	.
24	17 ¹ / ₄	b. m.	47	—	.	—	.	—	.	—	.
25	—	b. m.	48	—	2	—	2	—	2	—	2
25	18 ³ / ₄	b. m.	49	—	.	—	.	—	.	—	.
26	1 ² / ₄	b. m.	50	—	.	—	.	—	.	—	.
26	20 ¹ / ₄	b. m.	51	—	.	—	.	—	.	—	.
27	3	b. m.	52	—	.	—	.	—	.	—	.
27	21 ³ / ₄	b. m.	53	—	.	—	.	—	.	—	.
28	4 ² / ₄	b. m.	54	—	2 ⁶ / ₂₄	—	2 ⁶ / ₂₄	—	2 ⁶ / ₂₄	—	2 ⁶ / ₂₄
28	23 ¹ / ₄	b. m.	55	—	.	—	.	—	.	—	.
29	6	b. m.	56	—	.	—	.	—	.	—	.
29	24 ³ / ₄	b. m.	57	—	.	—	.	—	.	—	.
30	7 ² / ₄	b. m.	58	—	.	—	.	—	.	—	.
30	26 ¹ / ₄	b. m.	59	—	.	—	.	—	.	—	.
31	9	b. m.	60	—	2 ¹² / ₂₄	—	2 ¹² / ₂₄	—	2 ¹² / ₂₄	—	2 ¹² / ₂₄
31	27 ³ / ₄	b. m.	61	—	.	—	.	—	.	—	.
32	10 ² / ₄	b. m.	62	—	.	—	.	—	.	—	.
32	29 ¹ / ₄	b. m.	63	—	.	—	.	—	.	—	.
33	12	b. m.	64	—	.	—	.	—	.	—	.
33	30 ³ / ₄	b. m.	65	—	.	—	.	—	.	—	.
34	13 ² / ₄	b. m.	66	—	2 ¹⁸ / ₂₄	—	2 ¹⁸ / ₂₄	—	2 ¹⁸ / ₂₄	—	2 ¹⁸ / ₂₄
34	32 ¹ / ₄	b. m.	67	—	.	—	.	—	.	—	.
35	15	b. m.	68	—	.	—	.	—	.	—	.
35	33 ³ / ₄	b. m.	69	—	.	—	.	—	.	—	.
36	16 ² / ₄	b. m.	70	—	.	—	.	—	.	—	.
36	35 ¹ / ₄	b. m.	71	—	.	—	.	—	.	—	.

quadrát		Jugurumra vezető clavis két köből v. 8 kisvéka után.	lépés és márok	t é s z e n k ü l ö n							
öl	láb			K i s		Szilágyi nagy		Abrudbányai öreg		Bécsi v. Pózsonyi	
S z á m				Szám	véka	kupa	véka	kupa	véka	kupa	mérő
37	18	belé mégyen	72	—	5	—	3	—	3	—	3
38	$\frac{3}{4}$	b. m.	73	—	.	—	.	—	.	—	.
38	$19\frac{2}{4}$	b. m.	74	—	.	—	.	—	.	—	.
39	$2\frac{1}{4}$	b. m.	75	—	.	—	.	—	.	—	.
39	21	b. m.	76	—	.	—	.	—	.	—	.
40	$3\frac{3}{4}$	b. m.	77	—	.	—	.	—	.	—	.
40	$22\frac{2}{4}$	b. m.	78	—	$3\frac{6}{24}$	—	$3\frac{6}{24}$	—	$3\frac{6}{24}$	—	$3\frac{6}{24}$
41	$5\frac{1}{4}$	b. m.	79	—	.	—	.	—	.	—	.
41	24	b. m.	80	—	.	—	.	—	.	—	.
42	$6\frac{3}{4}$	b. m.	81	—	.	—	.	—	.	—	.
42	$25\frac{2}{4}$	b. m.	82	—	.	—	.	—	.	—	.
43	$8\frac{1}{4}$	b. m.	83	—	.	—	.	—	.	—	.
43	27	b. m.	84	—	$3\frac{12}{24}$	—	$3\frac{12}{24}$	—	$3\frac{12}{24}$	—	$3\frac{12}{24}$
44	$9\frac{3}{4}$	b. m.	85	—	.	—	.	—	.	—	.
44	$28\frac{2}{4}$	b. m.	86	—	.	—	.	—	.	—	.
45	$11\frac{1}{4}$	b. m.	87	—	.	—	.	—	.	—	.
45	30	b. m.	88	—	.	—	.	—	.	—	.
46	$12\frac{3}{4}$	b. m.	89	—	.	—	.	—	.	—	.
46	$31\frac{2}{4}$	b. m.	90	—	$3\frac{18}{24}$	—	$3\frac{18}{24}$	—	$3\frac{18}{24}$	—	$3\frac{18}{24}$
47	$14\frac{1}{4}$	b. m.	91	—	.	—	.	—	.	—	.
47	33	b. m.	92	—	.	—	.	—	.	—	.
48	$15\frac{3}{4}$	b. m.	93	—	.	—	.	—	.	—	.
48	$34\frac{2}{4}$	b. m.	94	—	.	—	.	—	.	—	.
49	$17\frac{1}{4}$	b. m.	95	—	.	—	.	—	.	—	.
50	—	b. m.	96	—	4	—	4	—	4	—	4
50	$18\frac{3}{4}$	b. m.	97	—	.	—	.	—	.	—	.
51	$12\frac{2}{4}$	b. m.	98	—	.	—	.	—	.	—	.
51	$20\frac{1}{4}$	b. m.	99	—	.	—	.	—	.	—	.
52	3	b. m.	100	—	.	—	.	—	.	—	.
52	$21\frac{3}{4}$	b. m.	101	—	.	—	.	—	.	—	.
53	$4\frac{2}{4}$	b. m.	102	—	$4\frac{6}{24}$	—	$4\frac{6}{24}$	—	$4\frac{6}{24}$	—	$4\frac{6}{24}$
53	$23\frac{1}{4}$	b. m.	103	—	.	—	.	—	.	—	.
54	6	b. m.	104	—	.	—	.	—	.	—	.
54	$24\frac{3}{4}$	b. m.	105	—	.	—	.	—	.	—	.
55	$7\frac{2}{4}$	b. m.	106	—	.	—	.	—	.	—	.

quadrát		Jugurumra vezető clávis két köből v. 8 kis véka után.	lépés és marok	t é s z e n k ü l ö n							
öl	láb			K i s		Szilágyi nagy		Abrudbánya öreg		Bécsi v. Pózsonyi	
S z á m				véka	kupa	véka	kupa	véka	kupa	mérő	kupa
55	26 ¹ / ₄	belé mégyen	107	—	.	—	.	—	.	—	.
56	0	b. m.	108	—	4 ¹² / ₂₄	—	4 ¹² / ₂₄	—	4 ¹² / ₂₄	—	4 ¹² / ₂₄
56	27 ³ / ₄	b. m.	109	—	.	—	.	—	.	—	.
57	10 ² / ₄	b. m.	110	—	.	—	.	—	.	—	.
57	29 ¹ / ₄	b. m.	111	—	.	—	.	—	.	—	.
58	12	b. m.	112	—	.	—	.	—	.	—	.
58	30 ³ / ₄	b. m.	113	—	.	—	.	—	.	—	.
59	13 ² / ₄	b. m.	114	—	4 ¹⁸ / ₂₄	—	4 ¹⁸ / ₂₄	—	4 ¹⁸ / ₂₄	—	4 ¹⁸ / ₂₄
59	32 ¹ / ₄	b. m.	115	—	.	—	.	—	.	—	.
60	15	b. m.	116	—	.	—	.	—	.	—	.
60	33 ³ / ₄	b. m.	117	—	.	—	.	—	.	—	.
61	16 ² / ₄	b. m.	118	—	.	—	.	—	.	—	.
61	35 ¹ / ₄	b. m.	119	—	.	—	.	—	.	—	.
62	18	b. m.	120	—	5	—	5	—	5	—	5
63	³ / ₄	b. m.	121	—	.	—	.	—	.	—	.
63	19 ² / ₄	b. m.	122	—	.	—	.	—	.	—	.
64	2 ¹ / ₄	b. m.	123	—	.	—	.	—	.	—	.
64	21	b. m.	124	—	.	—	.	—	.	—	.
65	3 ³ / ₄	b. m.	125	—	.	—	.	—	.	—	.
65	22 ² / ₄	b. m.	126	—	5 ⁶ / ₂₄	—	5 ⁶ / ₂₄	—	5 ⁶ / ₂₄	—	5 ⁶ / ₂₄
66	5 ¹ / ₄	b. m.	127	—	.	—	.	—	.	—	.
66	24	b. m.	128	—	.	—	.	—	.	—	.
67	6 ³ / ₄	b. m.	129	—	.	—	.	—	.	—	.
67	25 ² / ₄	b. m.	130	—	.	—	.	—	.	—	.
68	8 ¹ / ₄	b. m.	131	—	.	—	.	—	.	—	.
68	27	b. m.	132	—	5 ¹² / ₂₄	—	5 ¹² / ₂₄	—	5 ¹² / ₂₄	—	5 ¹² / ₂₄
69	9 ³ / ₄	b. m.	133	—	.	—	.	—	.	—	.
69	28 ² / ₄	b. m.	134	—	.	—	.	—	.	—	.
70	11 ¹ / ₄	b. m.	135	—	.	—	.	—	.	—	.
70	30	b. m.	136	—	.	—	.	—	.	—	.
71	12 ³ / ₄	b. m.	137	—	.	—	.	—	.	—	.
71	31 ² / ₄	b. m.	138	—	5 ¹⁸ / ₂₄	—	5 ¹⁸ / ₂₄	—	5 ¹⁸ / ₂₄	—	5 ¹⁸ / ₂₄
72	14 ¹ / ₄	b. m.	139	—	.	—	.	—	.	—	.
72	33	b. m.	140	—	.	—	.	—	.	—	.
73	15 ³ / ₄	b. m.	141	—	.	—	.	—	.	—	.

quadrát		Jugerumra vezető clavis két köből v. 8 kis véka után.	lépés és ma-rok Szám	t é s z e n k ü l ö n							
öl	láb			K i s	Szilágyi nagy	Abrudbányai öreg	Bécsi v. Po. zsonyi				
S z á m				véka	kupa	véka	kupa	véka	kupa	mérő	kupa
73	34 ² / ₄	belé mégyen	142	—	.	—	.	—	.	—	.
74	17 ¹ / ₄	b. m.	143	—	—	—	—	—	—	—	—
75	—	b. m.	144	—	6	—	6	—	6	—	6
75	18 ³ / ₄	b. m.	145	—	.	—	.	—	.	—	.
76	1 ² / ₄	b. m.	146	—	.	—	.	—	.	—	.
76	20 ¹ / ₄	b. m.	147	—	.	—	.	—	.	—	.
77	3	b. m.	148	—	.	—	.	—	.	—	.
77	21 ³ / ₄	b. m.	149	—	.	—	.	—	.	—	.
78	4 ² / ₄	b. m.	150	—	6 ⁶ / ₂₄	—	6 ⁶ / ₂₄	—	6 ⁶ / ₂₄	—	6 ⁶ / ₂₄
78	23 ¹ / ₄	b. m.	151	—	.	—	.	—	.	—	.
79	6	b. m.	152	—	.	—	.	—	.	—	.
79	24 ³ / ₄	b. m.	153	—	.	—	.	—	.	—	.
80	7 ² / ₄	b. m.	154	—	.	—	.	—	.	—	.
80	26 ¹ / ₄	b. m.	155	—	.	—	.	—	.	—	.
81	9	b. m.	156	—	6 ¹² / ₂₄	—	6 ¹² / ₂₄	—	6 ¹² / ₂₄	—	6 ¹² / ₂₄
81	27 ³ / ₄	b. m.	157	—	.	—	.	—	.	—	.
82	10 ² / ₄	b. m.	158	—	.	—	.	—	.	—	.
82	29 ¹ / ₄	b. m.	159	—	.	—	.	—	.	—	.
83	12	b. m.	160	—	.	—	.	—	.	—	.
83	50 ³ / ₄	b. m.	161	—	.	—	.	—	.	—	.
84	15 ² / ₄	b. m.	162	—	6 ¹⁸ / ₂₄	—	6 ¹⁸ / ₂₄	—	6 ¹⁸ / ₂₄	—	6 ¹⁸ / ₂₄
84	52 ¹ / ₄	b. m.	163	—	.	—	.	—	.	—	.
85	15	b. m.	164	—	.	—	.	—	.	—	.
85	33 ³ / ₄	b. m.	165	—	.	—	.	—	.	—	.
86	16 ² / ₄	b. m.	166	—	.	—	.	—	.	—	.
86	35 ¹ / ₄	b. m.	167	—	.	—	.	—	.	—	.
87	18	b. m.	168	—	7	—	7	—	7	—	7
88	3 ⁴ / ₄	b. m.	169	—	.	—	.	—	.	—	.
88	19 ² / ₄	b. m.	170	—	.	—	.	—	.	—	.
89	2 ¹ / ₄	b. m.	171	—	.	—	.	—	.	—	.
89	21	b. m.	172	—	.	—	.	—	.	—	.
90	3 ³ / ₄	b. m.	173	—	.	—	.	—	.	—	.
90	22 ² / ₄	b. m.	174	—	7 ⁶ / ₂₄	—	7 ⁶ / ₂₄	—	7 ⁶ / ₂₄	—	7 ⁶ / ₂₄
91	5 ¹ / ₄	b. m.	175	—	.	—	.	—	.	—	.
91	24	b. m.	176	—	.	—	.	—	.	—	.

quadrát		Jugerumra vezető clávis két köből v. 8 kisvéka után.	lépés és marok Szám	t é s z e n k ü l ö n							
öl	láb			K i s		Szilágyi nagy		Abrudbányai öreg		Bécsi v. Pozsonyi	
S z á m				véka	kupa	véka	kupa	véka	kupa	mérő	kupa
92	6 ³ / ₄	belé mégyen	177	—	.	—	.	—	.	—	.
92	25 ² / ₄	b. m.	178	—	.	—	.	—	.	—	.
93	8 ¹ / ₄	b. m.	179	—	.	—	.	—	.	—	.
93	27	b. m.	180	—	7 ¹² / ₂₄	—	7 ¹² / ₂₄	—	7 ¹² / ₂₄	—	7 ¹² / ₂₄
94	9 ³ / ₄	b. m.	181	—	.	—	.	—	.	—	.
94	28 ² / ₄	b. m.	182	—	.	—	.	—	.	—	.
95	11 ¹ / ₄	b. m.	183	—	.	—	.	—	.	—	.
95	30	b. m.	184	—	.	—	.	—	.	—	.
96	12 ³ / ₄	b. m.	185	—	.	—	.	—	.	—	.
96	31 ² / ₄	b. m.	186	—	7 ¹⁸ / ₂₄	—	7 ¹⁸ / ₂₄	—	7 ¹⁸ / ₂₄	—	7 ¹⁸ / ₂₄
97	14 ¹ / ₄	b. m.	187	—	.	—	.	—	.	—	.
97	33	b. m.	188	—	.	—	.	—	.	—	.
98	15 ³ / ₄	b. m.	189	—	.	—	.	—	.	—	.
98	34 ² / ₄	b. m.	190	—	.	—	.	—	.	—	.
99	17 ¹ / ₄	b. m.	191	—	.	—	.	—	.	—	.

quadr. öl	Jugerumra vezető clávis két köből v. nyolcz kisvéka után.					K i s		Szilágyi nagy		Abrudbányai öreg		Bécsi v. Pozsonyi	
Szám						véka	kupa	véka	kupa	véka	kupa	mérő	kupa
100	quadrát ölbe belé mégyen					—	8	—	8	—	8	—	8
200	.	b.	m.	.	.	1	—	—	16	—	16	—	16
300	.	b.	m.	.	.	1	8	1	4	1	—	—	24
400	.	b.	m.	.	.	2	—	1	12	1	8	—	32
500	.	b.	m.	.	.	2	8	2	—	1	16	1	—
600	.	b.	m.	.	.	3	—	2	8	2	—	1	8
700	.	b.	m.	.	.	3	8	2	16	2	8	1	16
800	.	b.	m.	.	.	4	—	3	4	2	16	1	24
900	.	b.	m.	.	.	4	8	3	12	3	—	1	32
1000	.	b.	m.	.	.	5	—	4	—	3	8	2	—
1100	.	b.	m.	.	.	5	8	4	8	3	16	2	8
1200	.	b.	m.	.	.	6	—	4	16	4	—	2	16
1300	.	b.	m.	.	.	6	8	5	4	4	8	2	24
1400	.	b.	m.	.	.	7	—	5	12	4	16	2	32
1500	.	b.	m.	.	.	7	8	6	—	5	—	3	—
1600	.	b.	m.	.	.	8	—	6	8	5	8	3	8

quadr. öl	Jugerumokra vezető elávis két köből v. nyolcz kisvéka után.				K i s		Szilágyi nagy		Abrudba- nyai öreg		Bécsi v. Pozsonyi	
					veka	kupa	veka	kupa	veka	kupa	mérő	kupa
1000	quadrát	ölbe	belé	megyen	5	—	4	—	3	8	2	—
2000	.	b.	.	m.	10	—	8	—	6	16	4	—
3000	.	b.	.	m.	15	—	12	—	10	—	6	—
4000	.	b.	.	m.	20	—	16	—	13	8	8	—
5000	.	b.	.	m.	25	—	20	—	16	16	10	—
6000	.	b.	.	m.	30	—	24	—	20	—	12	—
7000	.	b.	.	m.	35	—	28	—	23	8	14	—
8000	.	b.	.	m.	40	—	32	—	26	16	16	—
9000	.	b.	.	m.	45	—	36	—	30	—	18	—
10000	.	b.	.	m.	50	—	40	—	33	8	20	—
11000	.	b.	.	m.	55	—	44	—	36	16	22	—
12000	.	b.	.	m.	60	—	48	—	40	—	24	—
13000	.	b.	.	m.	65	—	52	—	43	8	26	—
14000	.	b.	.	m.	70	—	56	—	46	16	28	—
15000	.	b.	.	m.	75	—	60	—	50	—	30	—
16000	.	b.	.	m.	80	—	64	—	53	8	32	—
17000	.	b.	.	m.	85	—	68	—	56	16	34	—
18000	.	b.	.	m.	90	—	72	—	60	—	36	—
19000	.	b.	.	m.	95	—	76	—	63	8	38	—
20000	.	b.	.	m.	100	—	80	—	66	16	40	—
21000	.	b.	.	m.	105	—	84	—	70	—	42	—
22000	.	b.	.	m.	110	—	88	—	73	8	44	—
23000	.	b.	.	m.	115	—	92	—	76	16	46	—
24000	.	b.	.	m.	120	—	96	—	80	—	48	—
25000	.	b.	.	m.	125	—	100	—	83	8	50	—
26000	.	b.	.	m.	130	—	104	—	86	16	52	—
27000	.	b.	.	m.	135	—	108	—	90	—	54	—
28000	.	b.	.	m.	140	—	112	—	93	8	56	—
29000	.	b.	.	m.	145	—	116	—	96	16	58	—
30000	.	b.	.	m.	150	—	120	—	100	—	60	—
31000	.	b.	.	m.	155	—	124	—	103	8	62	—
32000	.	b.	.	m.	160	—	128	—	116	16	64	—
33000	.	b.	.	m.	165	—	132	—	110	—	66	—
34000	.	b.	.	m.	170	—	136	—	113	8	68	—
35000	.	b.	.	m.	175	—	140	—	116	16	70	—
36000	.	b.	.	m.	180	—	144	—	120	—	72	—
37000	.	b.	.	m.	185	—	148	—	123	8	74	—
38000	.	b.	.	m.	190	—	152	—	126	16	76	—
39000	.	b.	.	m.	195	—	156	—	130	—	78	—
40000	.	b.	.	m.	200	—	160	—	133	8	80	—
41000	.	b.	.	m.	205	—	164	—	136	16	82	—
42000	.	b.	.	m.	210	—	168	—	140	—	84	—
43000	.	b.	.	m.	215	—	172	—	143	8	86	—
44000	.	b.	.	m.	220	—	176	—	146	16	88	—

<i>quadr.</i> <i>öl</i>	Jugerumokra vezető clávis két kö- ből v. nyolcz kisvéka után.				<i>K i s</i>		<i>Szilágyi</i> <i>nagy</i>	<i>Abrudbá- nyai öreg</i>	<i>Bécsi v.</i> <i>Pozsonyi</i>			
<i>Szám</i>					<i>véka</i>	<i>kupa</i>	<i>véka</i>	<i>kupa</i>	<i>mérő</i> <i>kupa</i>			
45000	quadrát	ölbe	belé	mégven	225	—	180	—	150	—	90	—
46000	.	b.	.	m.	230	—	184	—	153	8	92	—
47000	.	b.	.	m.	235	—	188	—	156	16	94	—
48000	.	b.	.	m.	240	—	192	—	160	—	96	—
49000	.	b.	.	m.	245	—	196	—	163	8	98	—
50000	.	b.	.	m.	250	—	200	—	166	16	100	—
100000	.	b.	.	m.	500	—	400	—	333	8	200	—

Jugerum	T a r i f a Egy Jugerum két köből					Er- délyi	t é s z e n k ü l ö n									
						köből	K i s		Szilágyi nagy		Abrudbá- nyai öreg		Bécsi v. Pozsonyi			
							Szám	véka	kupa	véka	kupa	véka	kupa	mérő	kupa	
1	Jugerumba	belé	mégven	2	8	—	6	8	5	8	3	8				
2	.	b.	m.	4	16	—	12	16	10	16	6	16				
3	.	b.	m.	6	24	—	19	4	16	—	9	24				
4	.	b.	m.	8	32	—	25	12	21	8	12	32				
5	.	b.	m.	10	40	—	32	—	26	16	16	—				
6	.	b.	m.	12	48	—	58	8	32	—	19	8				
7	.	b.	m.	14	56	—	44	16	37	8	22	16				
8	.	b.	m.	16	64	—	51	4	42	16	25	24				
9	.	b.	m.	18	72	—	57	12	48	—	28	32				
10	.	b.	m.	20	80	—	64	—	53	8	32	—				
11	.	b.	m.	22	88	—	70	8	58	16	35	8				
12	.	b.	m.	24	96	—	76	16	64	—	38	16				
13	.	b.	m.	26	104	—	83	4	69	8	41	24				
14	.	b.	m.	28	112	—	89	12	74	16	44	32				
15	.	b.	m.	30	120	—	96	—	80	—	48	—				
16	.	b.	m.	32	128	—	102	8	85	8	51	8				
17	.	b.	m.	34	156	—	108	16	90	16	54	16				
18	.	b.	m.	36	144	—	115	4	96	—	57	24				
19	.	b.	m.	38	152	—	121	12	101	8	60	32				
20	.	b.	m.	40	160	—	128	—	106	16	64	—				
50	.	b.	m.	60	240	—	192	—	160	—	96	—				
40	.	b.	m.	80	320	—	256	—	213	8	128	—				
50	.	b.	m.	100	400	—	320	—	266	16	160	—				
60	.	b.	m.	120	480	—	384	—	320	—	192	—				
70	.	b.	m.	140	560	—	448	—	373	8	224	—				
80	.	b.	m.	160	640	—	512	—	426	16	256	—				
90	.	b.	m.	180	720	—	576	—	480	—	288	—				
100	.	b.	m.	200	800	—	640	—	533	8	320	—				

Közértelelemhez alkalmazott szántó 's kaszálló földek megmérése módjáról!

Eddig elé láttuk a' mérőedényeknek quadrat ölekkel 's Jugerumokkal való törvényes megegyeztetését, most pedig szollyunk a' belső és külső telkek megmérése módjáról, melly tárgy elészámlálását kikerülni szándékozván, rövid kitéttel lapoknak nevezzük.

1. Vagyon olyan négy szegeletű lap, (quadratum) melynek mind a' négy oldala és szegelettye egyenlő!

2. Vagyon olyan négy egy forma szegeletű lap, melynek tsak a' két által ellenbe lévő oldala egyenlő: minéműek a' hosszan kinyúló kertek, melyeknek oldalai paralelle nyúlnak el! (parallelogramum).

3. Vagyon olyan négy szegeletű lap, melynek minden oldala, de tsak a' két által ellenbe lévő szegelettye egyenlő p. o. valamely quadrat képnek ráamája, melynek enyvezése ha felenged, vagy jobbra, vagy balra elhajlik ilyen állásában a' rámanak, a' két által ellenbe lévő szegelettye tompa, a' két vége pedig éles! (rombus).

4. Vagyon olyan lap, melynek két felől az oldala paralelle mégyn ugyan, hanem egyik a' másíknál kurtább következőleg, a' két vége különböző szegeletet formál! (romboides).

5. Vagyon olyan négy szegeletű 's hosszan elnyúló lap, vagy szántóföld, melynek alsó vége keskeny, a' felső pedig igen széles!

6. Vagyon olyan négyszzegeletű 's hosszan elnyúló lap, melynek alsó vége keskeny, a' felső vége széles, a' közepe pedig legszélesebb!

7. Vagyon olyan négy szegeletű 's hosszan elnyúló lap, melynek mind a' két vége egy forma széles, a' közepén keskenyebb!

8. Vagyon olyan négy szegeletű, 's paralellehosszan elnyúló lap, melynek sem oldalai sem szegelettyei nem egyenlők! (trapezium).

9. Vagyon olyan négy szegeletű lap, melybe nints paralella linea, hanem tsak négy különböző oldala! (trapezoides)

10. Vagyon három szegeletű lap, vagy széna rét, melynek tsak három oldala vagyon! (triangulum).

11. Vagyon öt, hat 's több szegeletű oldalú lap, vagy széna rét, melynek oldalai különböznek! (poligonum)

12. Vagyon olyan szegeletű 's oldalú lap, vagy széna rét, melynek valamelyik oldala egészen kifelé kanyarodik!

13. Vagyon olyan széna rét, melynek öt, hat, 's több szegeletjei vagynak, oldalai viz folyásos!

14. Olyan öt, hat, 's több szegeletű, és oldalú széna rét, melynek közepén kerek tó vagyon!

15. Ollyan szegeletű, 's többoldalú széna rét, melynek közepén hosszukás (ovális) kerek tó vagyon!

16. Ollyan szegeletű, 's több oldalú széna rét, melynek közepén Halom vagyon!

Elsőben is az a' kérdés kerül elé: Miképpen lehessen a' fennebbi számok alatt lévő, különböző lapokat megmérni?

A' méltóságos törvényes királyi tábláról, törvényesen kibotsátott Cancellista úrának nintsen mérőlánczok, sem Astrolabiumok, mellyeknek segítségével a' triangulumok megméréseiben egyenes lineákat (perpendicularis) tehetnének?

Hasonló rövidséggel vannak a' Nemes Vármegyék, Székek, érintett kérdést tehát, mivel sok rendbeli esetek adják elé magokat, bajos volna egy két felelettel megfejtetni, hanem rendre felvén a' számokat, mindenikre a' maga módjához képest megtenni feleletemet, 's néhány példa adásokkal az olvasót megvilágosítani el nem mulatom, ugyan is:

1. §

A' négy szegeletű egy forma oldalú lap, (quadratum) megmérése mi módon vitetik véghez?

Minthogy egy folyó ölből, hat folyó láb találtatik, a' föld mérők tört számoknak elkerülése tekintetéből, említett lábokkal szoktak élni, bár millyen hosszú legyen a' lap, és igen helyesen, mivel a' mérőlánczokon csak az ölek és lábak vagynak kiszabva, a' hüvelykel való élés pedig az épületekben használható, mert a' mester embernek minden hüvelkyni vastagságú kőfala vagy kifaragott gerendája fáradságába kerül, itten tehát szükséges; ellenben a' lapok megméréseiben nintsen reá semmi szükség, annál fogva.

Négy egyforma szegeletű, 's egyforma oldalú lapnak megmérése oly formán vitetik véghez, ha a' fenn álló oldalát sokszorozzuk az alsó vagy fekvő oldalával p. o.

Fennálló oldal 20 láb, fekvő oldala 20 láb, egymással sokszorozva, téssen 400 lábot, mely summát ha a' clávisba kitett 36 lábbal elosztjuk, a' quotusba kijön 11 quadrát öl, fennmaradván ezenkívül 4 quadrátláb, következőleg az érintett quadratum udvara téssen 11 quadrát ölet és 4 quadrát lábot.

2. §.

Olyan négy egyforma szegeletű lap (parallelogramum) mellynek csak két két által ellenbe lévő oldalak egyenlők, minéműek a' hosszan kinyúló kertek, szántó földek: mi módon mérettetnek meg?

Az előbbeni §-phus szerint megmérem külön a' hosszát, külön a' szélességét, egymással sokszorozom, a' factumot elosztom 36 lábbal, mi a' quotusba kijön, az lészen quadrát a' ölek száma, a' mi pedig fenmarad, tésszi a' quadrát lábak számát, p. o. hossza 326 láb, széle 48 láb, kettőt egymással sokszorozva, a' factum lészen 15648

láb, ezen summát ha 36-tal elosztok, a' quotusba kijön 434 quadrát öl, és 24 quadrát láb; mely a' kérdésbe lévő lap belső foglatját teszi.

3. §.

Ollyan négy szegeletű lap, melynek minden oldala, de csak a' két által ellenbe lévő szegelettye egyenlő, minémű p. o. egy elhajlott kép rána, melly ha jobbra, vagy balra elhajlik: a' két által ellenbe lévő szegeletje lészen tompa, a' másik két szegelettye pedig hegyes, (rombus).

Öszve szorulva lévén mi módon mérettetik meg?

A' fekvő oldalára felállítok egy egyenes szegeletű lineát (perpendicularis) és felviszem a' felső ellenébe lévő oldalig, már most azon oldalt, melyről az egyenes szegeletű lineát felvittem, elébb megmérem, azután megmérem az egyenes szegeletű lineának magosságát, a' kettőt egymással sokszorozom, a' factumot elosztom 36 quadrát lábbal, mi a' quotusba ki jön, az lészen a' quadrát ölek száma, a' maradék pedig quadrát láb, p. o.

Elő példa gyanánt felvészem az első §-phusba lévő quadratum oldalát, mellynek minden oldala találja a' 20 lábot, lészen tehát a' fekvő oldal hossza 20 láb, a' rajta lévő egyenes szegeletű linea pedig 15 láb magos, a' kettőt egymással sokszorozva, a' factumba, kijön nem több hanem csak 300 quadrátláb, melly summát ha 36 quadrat lábbal elosztok, a' quotusba ki jön 8 quadrát öl, és 12 quadrat láb. Mely a' kérdésbe lévő lap belső foglatját teszi.

Ezen példából világosan kitetszik, hogy nem minden belső telek, quadratum-ra vagy kimérve a' mi annak láttatik, mondatik; jónak találom tehát hogy a' conscriptio alkalmatosságával, minden négy szegeletű belső telek megmértessen, hogy egyik szegeletből a' másikig egy diagonális linea huzattasson, azután megfordítva, a' másik két szegelet is a' szerént megmértessen, ha találja, a' quadratum bizonyos, ha nem találja, mindenkor kissébb a' lap világa.

4. §.

Ollyan négy szegeletű lap, melynek csak a' két által ellenbe lévő lineája egyenlő ugyan és paralelle mégyen, hanem egyik a' másikat elhagyja és mintegy alá törik (Romboides) minémű p. o. egy palotában felfüggesztett hosszúknak tükör; melynek a' rámája ha jobbra vagy balra elhajlana a' bennelévő üveget öszve rontaná: mi módon mérettetik meg?

Megmérem az alsó hosszú oldalát, szélességét nem mérhetem meg, mivel a' két linea jóllehet paralelle (szembe) vagy egymáshoz, de elhagyták egymást, annál fogva az elébbeni §-phus szerint csak a' magosságát mérhetem meg; felállítok tehát az alsó 's hosszú oldalára egy egyenes szegeletű lineát (perpendicularis) és mind addig viszem felfelé, mig a' felső hosszú oldalát eléri: p. o. légyen az alsó oldala hosszú 356 láb; az függő lineának magassága pedig 164 láb, a' kettőt egymással sokszorozva, a' factum lészen 58584 quadrát láb, mely summát ha 36 quadrát

lábbal elosztok, a' quotusba kijön 1621 quadrát öl és 28 quadrát láb, mely a' kérdésbe lévő lapnak belső foglalatját teszi.

5. §.

Ollyan négy szzegeletű 's hosszan elnyúló lap vagy szántóföld, melynek alsó vége keskeny, felső vége pedig széles, mi módon mérettetik meg?

Megmértem elsőben a' két végét, légyen a' keskenyebb vége p. o. 12 láb, a' szélesebb vége 42 láb, ha ezen kétszámot összevadam lészen 54 láb, melynek fele térsen 27 lábot, ezt sokszorozva a' 200 láb hosszúságával, a' factum lészen 5400 quadrát láb, mellyet ha elosztok 36-tal, kijön 150 quadrát öl, mely a' kérdésben forgó lapnak belső foglalatját teszi.

6. §.

Ollyan négy szzegeletű 's hosszan elnyúló lap, melynek alsó vége 12 láb keskeny, a' felső vége 18 láb, közepe a' hol legszélesebb 24 láb, hossza pedig 200 láb, mi módon mérettetik meg?

A' három különböző szélességet megmérve egymásalá irom, és összevadam, ezen összevadt summát elosztom három felé, mi a' quotusba kijön, azzal sokszorozom a' hosszúságot, lészen tehát a' factum 3600 quadrát láb, mellyet ha 36-tal elosztok, a' quotusba kijön 100 quadrát öl, mely az érintett lapnak belső foglalatját teszi.

7. §.

Ollyan négy szzegeletű, 's hosszan elnyúló lap, vagy szántóföld, melynek a' két vége egyformán széles ugyan, hanem a' közepén összeveszőrül, mi módon mérettetik meg?

Az előbbeni §-phus szerint vitetik véghez.

8. §.

Ollyan négy szzegeletű, 's parallele hosszan elnyúló lap, melynek mind a' négy szzegeletje különböző, ezenkívül a' parallellának alsó lineája jobb felől 32 lábbal hosszabb, a' felső balfelől 16 lábbal nyúlik kijebb, (trapezium) mi módon mérettetik meg?

Veszem a' két parallellának hosszúságát, azokat különkülön megmértem, egyiké 160, másiké 208 láb, a' kettőt összevadam, felét veszem, ezenkívül a' közepén egyenes szzegeletű lineát botslátok fel (perpendicularis) ezt is megmértem; mely térsen 48 lábot, a' kettőt egymással sokszorozom, a' mi a' factumba kijön, elosztom 36-tal, a' quotusba kijött summa teszi ezen lapnak belső quadrát ölek szerint való foglalatját 245 quadrát ölet.

9. §.

Ollyan három szzegeletű lap vagy szénarét, mellynek három oldala egyforma, mi módon mérettetik meg?

Négyféle módja vagyon:

1-ör A' triangulum oldalai radix által való kikeresése; hanem minthogy ezen mód sok renbeli calculusokkal vitetik véghez, mellyek a' közönséges életben

nem használhatók, annál fogva elmellőzni szándékoztam, és erről szólni nem akarok!

2-or Vagy úgy, hogy a' talpának egész mértéke sokszorozódik a' függő magasságának fele mértékével!

3-or Vagy úgy, hogy a' talpának fele mértéke sokszorozódik a' függő magasságának egész mértékével!

4-er Vagy úgy, hogy megmértem valamelyik oldalát, és a' közepén egyenes szegeletű lineát (függő) viszek fel addig a' pontig, a' hól a' két linea egybe találkozik, a' kettőt egymással sokszorozom, és a' factumot elosztom kettővel, a' mi a' quotusba kijön, a' leszen az érintett lapnak belső foglalatja, ha öllel mértem őt leszen, ha pedig lábbal mértem láb leszen belső foglalatja; mely utolsót ha 36-tal elosztok, kijön a' négyszegőlek száma 68 quadr. öl; és 20 quadr. láb, ha tudniillik az alsó oldala 82 láb, függő magassága pedig 48 láb.

10. §.

Ollyan négyszegletű szénarét vagy lap, melyben nintsen paralella, hanem minden oldala és szegeletje különböző, mi módon mérettetik meg? (trapezoides).

Ugy, ha belőle két triangulumot készítek, és az elébbeni §-phus szerint külön megmértem mindeniknek magasságát, külön a' hosszát sokszorozom egymással, felét vészem mindeniknek, a' mi a' quotusba kijön, a' leszen négyszegmértékben való foglalát. Lásd az elébbeni §-phust.

Eddig elé szollottunk a' lapok megméréséről, és a' függő lineáknak felállításáról. Most az a' Kérdés:

Miképpen lehessen a' mérést, valamint szintén a' függő, vagy egyenes szegeletű lineáknak formálását végre hajtani? mert sem a' conscriptor regius, sem törvényesen kibocsátott cancellista uraknak ahoz való eszközök nintsen, mérő asztalt, astrolabiumot, mérőlántzokat magokkal nem hordozhatnak, sok helyen még falulántza sem találtatik, az ölet annyiszor lerakosgatni nagyon alkalmatlan és hibás?

Illyen esetben, mi módon lehessen valamely triangulum oldalára a' perpendicularis lineát reá tenni, hogy a' törvénybe megálható lehessen?

Előre különösen készítetek magamnak egy arra való tíz öles spárgát, és reá rakom az ölek számát, mellyet apró fekete posztótskával jelelek meg; a' két végére kijejelem a' lábok számát is egy egy ölnyire, a' két végére két karikátskát reá csinállok, hogy a' pálczát kétfelől belé lehessen húzni. A' triangulum három három szegeletére a' velem járó commetaneussal leszúratok három pálczát, azokat felyül megfúratom, reájok csóvát tételtek, vagy más zöld ágot! Már most a' triangulum fekvő oldalának egyik szegeletén megállok, 's minekelőtte helyből mozdulnék megmagyarázom az emberemnek ki előltem a' spárgát viszi, hogy tartson egyenesen a' szembe lévő triangulum másik szegeletére, és hogy a' spárga végén lévő karikába páltzáját belé húzván a' szerint haladjon eléfelé; mikor már képezem hogy a' harmadik angulus alatt vagyon, kevésé a' spárgát

meghúszom, véle megállok, pálczáját leszúratom, én is a' magamét a' spárgába húzva leszúrom; a' két pálcza tetején végig nézve a' szembe lévő csóvához egyenes lineába a' spárgát alkalmaztatom; innen megfordúlok, megyek azon helyre ahol az emberem állott és pálczáját leszúrta, itt újra a' két pálcza felett oda vissza nézek, a' honnan kiindultam, ha ne talán a' spárga nem volt egyenes directionba a' csóvához igazítottom, mely szerint képzem hogy a' megméréndő perpendicularis alatt vagyok.

Azonban elé veszek egy fél zsendelnyi hosszúságú, de két darabból álló reguláris keresztáttal mérőmet, mellyet oda haza egy asztalossal készítettem volt, melly olyan forma mint a' gazdaszszonyoknak tekerőlevelek, és nincs össze enyvezve, hanem csak belé vágva, a' négy végébe négy tűt szúrok, egy ahoz alkalmazott pálczára reá tészem hogy ne ingadozzon. Ezen kereszt áttal mérőnek egyik darabját a' spárgafelett paralelle feljeb alább hordozom, egyszersmind ügyelek, hogy a' keresztáttal mérő másik darabja (mely keresztül esik) egyenesen a' triangulum harmadik szegeletébe ütközzön meg, mely csak akkor eshetik meg, mikor a' két végébe szúrt két tűn végig nézve, a' harmadik szegeletnél lévő csóvát eltakarja. Illyenkor a' mint leszúrom a' pálczát a' keresztáttal mérőt is rajta hagyom; veszem elé a' spárgámat megmértem a' magasságát és hosszát, a' kettőt a' 9-dik §-phus 4-dik regulája szerint egymással sokszorozom, felét veszem.

Mely szerint kész a' figurának négyszeg mértékben való foglalattja.

11. §.

Négy, öt, 's több szegeletű és oldalu lapok vagy széna rétek négyszeg mértékben való foglalattját megtudhattuk: ha azon lapokat vagy széna réteket három szegeletű figurákra elszaggatjuk, és kitsóvázzuk. Melly kitsóvázás olly formán vitetik véghez: A' lapnak valamellyik szélénél megállok, egy pálczát leszúrok, reá tsóvát tészek, innen megyek tovább mindenütt a' szélén, és a' hól tsak nagy hajlása vagyon a' rétnék mindenkor tsóvát ütök le, és a' szerént körül járom; minekutánna pedig megjártam, az elébbeni §phusok szerént kikeresem minden figurának külön külön való magasságát, és ha megtörténik hogy látásomat valamely bokor megakadályozza egy szekertzével kivágatom, megmértem külön külön mindeniknek hosszúságát is, sokszorozom, felét veszem, ha kívántatik 36-tal elosztom, és a' mi summa kijön, egymás alá írom, végre össze adom. Az egész summa teszi a' kérdésbe lévő kaszálló rétnék, vagy lapnak négyszeg mértékben való foglalattját.

Megjegyzésre méltó dolog pedig hogy a' spárgát soha nem jó össze szedni, mivel a' kinyújtásakor megbogósodik, hanem ha már egyszer ki van nyújtva, a' közepén, két, három helyen fel kell fogni hogy ne érjen földet. A' felszedés alkalmatosságával pedig legtanácsosabb gombolyagba tekergetni, hogy a' kinyújtásakor a' földön szabadon foroghasson, melly szerént a' tsomók elkerültetnek, a' harmaton is bátran lehet véle dolgozni.

12. §.

Ha olyan négy, öt, 's több szegületű széna rét találtatik, mellynek valamelyik oldala egyik tsóvától a' másikig egészen kikanyarodik, az eféle kanyarodással nem gondolva, keresztül vágom a' lineát viszem a' szegületre, az elébbeni mód szerint triangulumokra osztom, úgy bánok velle mint az elébbeniekkal, utollyára megmérem a' görbeség magasságát a' közepén, (ha tetszik lépésemmel) mellyet szemmel könnyen megláthatok, és a' hosszúságával sokszorozva felét veszem, hozzá adom a' többi summához. Melly szerint meg van az érintett szénarétnek négyszeg mértékben való foglalattya!

Hasonló módon bánok olyan szénaréttel is, mellynek a' kanyarodása befelé mégyen, ilyen esetben, kihúzom az egész summából azon görbe részt, melly befelé kanyarodott. A' mérés közbe pedig ha a' réten bokrok talátnak, mellyek ugyan a' látást nem akadályoztattyák, mindazonáltal valamelyik szegületbe vannak, belé számlálom az ölek sorába, mert a' gazdának gondatlanságából szokott megtörténni, ha nem tetszik irtsa ki 's takarítsa meg!

13. §.

Ollyan négy, öt, szegületű szénarét, melynek több még pedig görbe lineák által rekesztődött szegülettyei vannak, 's víz folyásos, hány négyszeg mértékeket (quadrat) foglal magában?

1. Osztódjon a' szénarét lineák által három szegületű rétekre, mellyeknek oldalait ollyan közel kell ejteni a' víz folyásos oldalakhoz a' mint csak lehet, hogy rendetlen oldalaik annyira amennyire egyenes lineáknak vevődhesse nek; ha pedig ollyan esetek adjákéle magokat, hogy erősen csavargós, ilyenkor úgy alkalmaztatódjon az egyenes linea húzása hogy a' közepén mennyen el, hogy a' mit az ember egy felől kihágy, másfelől kipótolódjék, mellyet szemmel által-láthatunk!
2. Azon három szegületű réteknek a' 9, 10, §-phusok szerint külön keresődjenek ki négyszeg mértékben való foglalatlajok!
3. Adódjanak össze; Eképpen ezeknek summája teszi az egészrétnak négyszeg mértékben való foglalatlját!

14. §.

Ollyan szénarét mellynek öt, hat, szegületjei vannak ugyan, hanem valamelyik oldalában kerek tó vagyón: mimódon mérettetik meg!

Legelébb szükség eszünkbe vennünk a' karika lap (circulus) négyszegmértékben való foglalattját; ez tehát következendő módon vitetik véghez:

1. Vagy úgy, hogy a' peripheriának negyedrésze sokszorozódik az egész diameter mennyiségével!
2. Vagy úgy, hogy a' diameter negyedrésze sokszorozódik a' peripheria egész mennyiségével!
3. Vagy úgy, hogy a' peripheriának fele mértéke sokszorozódik a' diameter fele mértékével!

4. Vagy úgy, hogy a' Periphériának egész mértéke sokszorozódik a' Diameter egész mértékével, és a' sokszorozás által lett mérték negyed része vevődik, 's a' lészen a' karika lapnak négyszeg mértékben való foglalattya!

A' Geometriában úgy tanították, hogy a' karika lineának általmérője (Diameter) úgy vagyon a' kerülethez, mint 7 a' 22-hez, az az, ha az általmérője 7 láb, úgy a' kerülete 22 lábnyi; e' szerint ha valamelly karika lineát akarunk megtudni, elsőbben is az általmérőjét a' hármas regula szerint mérjük meg!

Hanem itten a' tónak megmérésében nem mérhettyük meg az általmérőt, mivel nem lehet keresztül menni; megfordítottuk tehát a' hármas regulát és azt mondjuk: a' tónak kerülete úgy vagyon az általmérő hosszúságához mint 22 a' 7-hez, p. o. a' tónak kerülete 1330 láb, a' hármas regula szerint, az általmérőnek bizonyosan 423 lábnak kelletik lenni.

Leírom tehát rendel a' harmadik helyen lévő számmal sokszorozom a' második helyen lévő számot, 's az innét származott 1330 számokat elosztom az első helyen lévő 22 számmal, és a' megtalált 423 számok mint láb-mértékek teszik az általmérő egész hosszúságát.

$$\begin{array}{r}
 22: 7 - 1330 \\
 \hline
 22 \overline{) 9310} 423 \\
 \underline{88} \\
 51 \\
 \underline{44} \\
 70 \\
 \underline{66} \\
 4
 \end{array}$$

Mellyet ha az érintett négy rendbeli regulák közül az utolsóval sokszorozok, a' factum lészen 562,590 láb; ezen summát újra négyfelé elosztom, a' negyed része lészen 140647 láb. Ha már quadrát ölet akarok belőle tsinálni, a' 36-tot benne megkeresem, a' mennyiszer benne megkaptam külön kijegyzem.

Mellyszerént a' tónak négyszegölben való foglalattya lészen $3906\frac{31}{36}$ quadrát öl. Annakutánna a' szénarétet a' 10-dik §phus szerint triangulumokra elszagatom, 's mindeniknek külön négyszegölben való foglalattyokat egymásalá írom, össze adom. Végtére az egész summából kihúzom a' tónak belső foglalattyát, 's a' maradék lészen a' szénarétnek valóságos belső foglalattya!

Vagy pedig a' két által ellenbe lévő oldalt megmérem össze adom, felét veszem, a' másik két hosszú oldalát hasonlólag megmérem, össze adom, felét veszem, azután a' két félt egymással sokszorozom, a' factumból kihúzom a' tónak belső foglalattyát, a' mi megmarad a' lészen a' szénarét mennyisége.

15. §.

Ollyan öt, hat, szegületű szénarét, melybe hosszú kerek tó fekszik, mi módon mérettetik meg?

Elsőben is a' tót négy egyenes szegületű lineák közé szorítottom, mely is eképpen vitetik véghez: megállok a' tó végén, a' páltzamat leszúrom, a' kereszt általmérőmet reá teszem, az egyik ágát igazítom a' tó hosszába, a' végébe szúrt két tön végig nézek, egyenes lineát veszek-fel; ez meg lévén, elküldöm az embereimet a' felvett linea directiójába a' tónak túlsó végére, azomba én helyt állok;

az embert megtanítom hogy valahól olyas helyen álljon meg, hogy velem szembe legyen, hogy ha megtörténne is, hogy a' tó szélénél kijjebb állana a' kalapommal inthessek; mikor már a' tó szélével egyenes lineába jött, a' páltzám helyébe más tsóvát szúrok le, és tartok egyenesen az emberemnek, a' mikor is a' tónak túlsó végét elértem, a' páltzámat újra leszúrom, a' keresztáltalmérőmet reá tészem és egyik ágát a' két tőn végig nézve, igazítom azon tsóvához a' honnan legelőbb elindultam; mikor ez megesett, a' másik ága elkészítette nékem a' szélességre nézve, az egyenes lineát, elszolítom tehát állásából az emberemet, és küldöm hogy a' szélességét újra felvehessem, akkor a' keresztáltal mérőbe szúrt két tőn végig nézek, egyszersmind megmondom hogy mennyen keresztül a' túlsó szélére, valahól álljon meg és legyen velem szembe; ha azomba megtörténne hogy állása nem volna a' lineába, a' kalapommal intek néki, a' mikor ez másodszor is megesett, a' páltzám helyébe második tsóvát szúrok le, és az emberfelé tartva megyek egyenesen a' tó szélén a' míg kiérkeztem hogy azután a' tó hosszába vissza nézhessek; itten újra megállok, a' páltzámat harmadszor is leszúrom, a' keresztáltal mérőmet reá téve egyik ágát fordítom a' második tsóvához, a' másik ága pedig újra kimutattya nékem az egyenes lineát a' tó hosszába, elé szolítom tehát az embert, és küldöm vissza a' tó hosszába, a' keresztáltal mérőbe szúrt két tő felett végig nézek, mikor már az embert egyenes directioba kaptam, feltartom a' kalapomat annak jeléül hogy álljon meg! a' páltzámat kihúzom és helyébe leszúrom a' harmadik tsóvát, innen megyek a' tó szélén vissza felé, mikor kiértem, a' legelső tsóvához alkalmaztatom a' keresztáltalmérőmet, mindaddig fellyebb alább járva a' lineába, mellyet az emberemmel az előtt formáltam, mikor már a' keresztáltalmérővel megkaptam a' legelső tsóvát, leszúrom a' negyedik tsóvát is!

E' szerint a' kérdésbe forgó hosszúkás kerek tó, négy egyenes szegeletű lineák közé szorittatván, most már az a' kérdés! Miképpen lehessen megmérni?

Elsőbben tehát valamellyik oldalán a' hosszát megmérem, azután a' szélességet, ha ez megesett, a' kettőt össze adom, felét vészem, és a' hármas regula szerint azt mondom: A' karika lineának általmérője úgy vagyon a' kerületéhez, mint 7 a' 22-hez, az az, ha az általmérője 7 láb, úgy a' kerülete 22 lábnyi. Légyen tehát a' tónak hossza 1576 láb, a' széle 468 láb, ennek fele léssen 1022 lábnyi, mellyet rendel leírok:

A' harmadik helyen lévő számmal sok-

szorozom a' második helyen lévő számot, és

az innét származott 22484 számot pedig az

első helyen lévő 7-tel elosztom, az itt meg-

talált 3212 számok teszik a' kérdésben forgó

tónak kerektségét:

$$\begin{array}{r}
 7: 22 - 1022 \\
 \hline
 22 \\
 2044 \\
 2044 \\
 \hline
 7 \overline{) 22484 } 3212 \\
 \underline{21} \\
 14 \\
 14 \\
 \underline{8} \\
 7 \\
 \underline{14} \\
 14 \\
 \underline{58}
 \end{array}$$

*

Mellyet ha az elébbeni §-phusba érintett negyedik regula nyomán sokszorozok a' factum lészen 3 282,664 láb, ezen summát újra négy felé elosztom, a' negyedrésze lészen 820666 láb; ha már quadrát ölet akarok belőle csinálni a' 36-tot benne megkeresem, a' mennyiszer benne megkapom, külön kijegyzem.

Mely szerint a' tónak négyszegölben való foglalata lészen $22796\frac{10}{36}$ quadrát öl. Annakutánna a' széna rétet triangulumokra elszaggatom, mindeniknek külön, négyszeg ölben való foglalatajt a' fennebiek szerint egymásalá irom, összevadam, utoljára az egész summából kihúdom a' tónak négyszeg ölben való foglalatajt; a' maradék lészen a' szénarétnak valóságos belső foglalata.

Vagy pedig az 14-dik §-phus szerint négy egyenetlen, és különböző oldalú lineák közzé szorítottom (a' minthogy a' figura mutatja) a' szembe lévő oldalokat megmérvén, összevadam különkülön, mindeniknek felét vészem külön, a' szélességét a' hosszával sokszorozom, a' factum lészen a' figurának kiterjedése, kihúdom belőle a' tónak mennyiségét, a' mi megmarad külön leirom, utánna a' többi triangulumokat a' fennebbiek szerint alája irom, 's összevadam, mely szerint a' szénarétnak belső foglalata ki fog kerülni!

16. §.

Valamely nagyszántó földet, vagy széna rétet, melynek közepébe halom vagy on mimódon lehessen megmérni? triangulumokra felnem oszthatom, mivel egyik szegeletből a' másakra nem láthatok; a' megmérése tehát az ilyennek mi képpen vitetik végbe?

Legelőbb a' szegeleteket kicsóvázom, (lásd a' 11 §-phust) annakutána elveszem a' spárgámat, egyikvégét az emberemmel megfogatom, a' másik végét én tartom. Kiindulók véle a' szegeletből és tartok a' halom tetejének, olyan helyen megállok a' honnan a' szántóföld egyik 's szembe lévő szegeletét megláthatom, ellenbe az emberem is láthassa meg azon szegeletet a' melyből kiindultam; mely szerint mi ketten, kétáltal ellenbe lévő szegeleteket látunk, a' hátom megett lévő szegelettel nints semmi bajom, valamint szintén az emberemnek is semmi baja a' háta megett lévő szegelettel, most tehát ketten a' dombon két szegeletet látunk! itten, mind addig fordulunk mozgunk, a' kinyújtott 's meghúzott spárgával, a' mig kevésbé leguggadva az emberem feje felett a' felveendő szegeletre egyenes lineába elláthatok, ugyan ezt kell cselekedni az emberemnek is, ha én lehajlok, néki is a' fejem felett elmenő egyenes lineába kellek megtalálni a' másik s' hátom megett való szegeletet.

Ha a' triangulumra menendő szegeletet az én emberem feje felett egyenes lineába találom, az emberem hasonlólag a' hátom megett valót egyenesbe találja!

Készen van a' linea recta, a' szénarét is két triangulumra van vágva, azonba a' spárga két végénél csóvát szúrok le. Most már újra visszazamegyek 's kiindulok a' triangulum szegületéből, és tartok egyenesen az első csóvához a' dombra, mikor már elértem, a' másik csóván keresztül meglátom a' másik szembe lévő szegületet is, egyenesen tehát neki tartva, a' spárgámmal tovább folytatom a' mérést, és viszem ki a' szembe lévő szegületemig; mikor már a' triangulum hosszú oldalát megmértem, a' keresztáttal mérővel a' magasságát keresem ki, melyet könnyen megkaphatok, minthogy már a' linea recta készén áll, a' 10 §-phus szerint feljebb alább hordozván. Ha kikaptam a' magasságát, azonnal leszúrom a' pálczámat, a' spárgával megmértem, a' magasságát a' hosszával sokszorozom, felét veszem, a' §-phus értelménél fogva kikeresem az egyik triangulum belső foglalátját; azután a' másiknak forduló, azt is a' szerint véghezviszem a' fennebbi §-phusok nyomán.

Mely szerint készen van a' széna rétnek négyszeg mértékben való foglalátja.

Megjegyzés: Némellyek a' spárgával való mérést nem tartják helyesnek, mivel nedves időben össze húzódik. Részemről ha lehet elkerülöm hogy nedves időben ne méregessek; egyébbaránt a' mennyi rövidség az által esik, mindenkor két annyi lehet a' szántásba és kaszállásba; mert sokszor megtörténik, hogy a' szántóvető a' dülő szegeleit nem szántja fel jól, vagy a' kaszás a' határon túl lép némellyek ismét a' spárga helyett lépéssel dolgoznak, az meg lehet ugyan, hanem csak olyan helyen a' hol egyenesség van; a' lábú hegyétől a' másik lábú hegyig, minden három a'probb lépésre egy ölet számlálván, melyet mindazonáltal ha lehet jó elkerülni.

T o l d a l é k.

Minthogy a' mérésben a' földmérők, hogy a' tört számokat kikerülhessék, a' földek capacitássát quadrát lábokra szokták reducalni, és azután ölekre, jugerumokra áttalvinni, nagyon szükségesnek találta a' kiadó, a' tanulók könnyebbségekre érintett módot követni, toldalékul a' könyvmellé ragasztani; minélfogva valamely szántó föld vagy kaszállórét capacitássát, quadrát lábokra lehúzza, és a' szerint sokszorozva, t.i. mimódon lehessen quadrát ölekre, jugerumokra felszámtani? következő clávis ki fogja mutatni!!

1600 □ ölből álló jugerumra
vezető clávis.

	Juge- rum	q u a d r á t		
		ölet	lábót	
		S	z	m
Egy quadrát láb elfoglal . . .	—	—	—	1
Két quadrát láb elfoglal . . .	—	—	—	2
Három quadrát láb elfoglal . . .	—	—	—	3
Négy quadrát láb elfoglal . . .	—	—	—	4
Öt quadrát láb elfoglal . . .	—	—	—	5
Hat quadrát láb elfoglal . . .	—	—	—	6
Hét quadrát láb elfoglal . . .	—	—	—	7
Nyolcz quadrát láb elfoglal . . .	—	—	—	8
Kilencz quadrát láb elfoglal . . .	—	—	—	9
Tíz quadrát láb elfoglal . . .	—	—	—	10
Tizenegy quadrát láb elfoglal . . .	—	—	—	11
Tizenkét quadrát láb elfoglal . . .	—	—	—	12
Tizenhárom quadrát láb elfoglal . . .	—	—	—	13
Tizennégy quadrát láb elfoglal . . .	—	—	—	14
Tizenöt quadrát láb elfoglal . . .	—	—	—	15
Tizenhat quadrát láb elfoglal . . .	—	—	—	16
Tizenhét quadrát láb elfoglal . . .	—	—	—	17
Tizennyolcz quadrát láb elfoglal . . .	—	—	—	18
Tizenkilencz quadrát láb elfoglal . . .	—	—	—	19
Husz quadrát láb elfoglal . . .	—	—	—	20
Huszonegy quadrát láb elfoglal . . .	—	—	—	21
Huszonkét quadrát láb elfoglal . . .	—	—	—	22
Huszonhárom quadrát láb elfoglal . . .	—	—	—	23
Huszonnégy quadrát láb elfoglal . . .	—	—	—	24
Huszonöt quadrát láb elfoglal . . .	—	—	—	25
Huszonhat quadrát láb elfoglal . . .	—	—	—	26
Huszonhét quadrát láb elfoglal . . .	—	—	—	27
Huszonnyolcz quadrát láb elfoglal . . .	—	—	—	28
Huszonkilencz quadrát láb elfoglal . . .	—	—	—	29
Harmincz quadrát láb elfoglal . . .	—	—	—	30
Harminczegy quadrát láb elfoglal . . .	—	—	—	31
Harminczkét quadrát láb elfoglal . . .	—	—	—	32
Harminczhárom quadrát láb elfoglal . . .	—	—	—	33
Harmincznégy quadrát láb elfoglal . . .	—	—	—	34
Harminczöt quadrát láb elfoglal . . .	—	—	—	35
Harminczhat quadrát láb elfoglal . . .	—	1	—	—
Harminczhét quadrát láb elfoglal . . .	—	1	—	1
Harmincznyolcz quadrát láb elfoglal . . .	—	1	—	2
Harminczkilencz quadrát láb elfoglal . . .	—	1	—	3
Negyven quadrát láb elfoglal . . .	—	1	—	4
Negyvenegy quadrát láb elfoglal . . .	—	1	—	5
Negyvenkét quadrát láb elfoglal . . .	—	1	—	6
Negyvenhárom quadrát láb elfoglal . . .	—	1	—	7
Negyvennégy quadrát láb elfoglal . . .	—	1	—	8
Negyvenöt quadrát láb elfoglal . . .	—	1	—	9

1600 □ ölből álló jugerumra
vezető clávis.

	Juge- rum	q u a d r á t		
		ölet	láb	ot
	S	z	á	m
Negyvenhat quadrát láb elfoglal .	—	1		10
Negyvenhét quadrát láb elfoglal .	—	1		11
Negyvennyolcz quadrát láb elfoglal .	—	1		12
Negyvenkilencz quadrát láb elfoglal .	—	1		13
Ötven quadrát láb elfoglal .	—	1		14
Ötvenegy quadrát láb elfoglal .	—	1		15
Ötvenkét quadrát láb elfoglal .	—	1		16
Ötvenhárom quadrát láb elfoglal .	—	1		17
Ötvennégy quadrát láb elfoglal .	—	1		18
Ötvenöt quadrát láb elfoglal .	—	1		19
Ötvenhat quadrát láb elfoglal .	—	1		20
Ötvenhét quadrát láb elfoglal .	—	1		21
Ötvennyolcz quadrát láb elfoglal .	—	1		22
Ötvenkilencz quadrát láb elfoglal .	—	1		23
Hatvan quadrát láb elfoglal .	—	1		24
Hatvanegy quadrát láb elfoglal .	—	1		25
Hatvankét quadrát láb elfoglal .	—	1		26
Hatvanhárom quadrát láb elfoglal .	—	1		27
Hatvannégy quadrát láb elfoglal .	—	1		28
Hatvanöt quadrát láb elfoglal .	—	1		29
Hatvanhat quadrát láb elfoglal .	—	1		30
Hatvanhét quadrát láb elfoglal .	—	1		31
Hatvannyolcz quadrát láb elfoglal .	—	1		32
Hatvenkilencz quadrát láb elfoglal .	—	1		33
Hetven quadrát láb elfoglal .	—	1		34
Hetvenegy quadrát láb elfoglal .	—	1		35
Hetvenkét quadrát láb elfoglal .	—	2		—
Hetvenhárom quadrát láb elfoglal .	—	2		1
Hetvennégy quadrát láb elfoglal .	—	2		2
Hetvenöt quadrát láb elfoglal .	—	2		3
Hetvenhat quadrát láb elfoglal .	—	2		4
Hetvenhét quadrát láb elfoglal .	—	2		5
Hetvennyolcz quadrát láb elfoglal .	—	2		6
Hetvenkilencz quadrát láb elfoglal .	—	2		7
Nyolczvan quadrát láb elfoglal .	—	2		8
Nyolczvanegy quadrát láb elfoglal .	—	2		9
Nyolczvankét quadrát láb elfoglal .	—	2		10
Nyolczvanhárom quadrát láb elfoglal .	—	2		11
Nyolczvannégy quadrát láb elfoglal .	—	2		12
Nyolczvanöt quadrát láb elfoglal .	—	2		13
Nyolczvanhat quadrát láb elfoglal .	—	2		14
Nyolczvanhét quadrát láb elfoglal .	—	2		15
Nyolczvannyolcz quadrát láb elfoglal .	—	2		16
Nyolczvankilencz quadrát láb elfoglal .	—	2		17
Kilenczven quadrát láb elfoglal .	—	2		18

1600 □ ölből álló jugerumra
vezető clávis.

Juge- rum	q u a d r á t	
	ölet	lábok
	s	m
Kilenczvenegy quadrát láb elfoglal	—	2 19
Kilenczvenkét quadrát láb elfoglal.	—	2 20
Kilenczvenhárom quadrát láb elfoglal	—	2 21
Kilenczvennégy quadrát láb elfoglal	—	2 22
Kilenczvenöt quadrát láb elfoglal .	—	2 23
Kilenczvenhat quadrát láb elfoglal.	—	2 24
Kilenczvenhét quadrát láb elfoglal.	—	2 25
Kilenczvennyolcz quadrát láb elfoglal	—	2 26
Kilenczvenkilencz quadrát láb elfoglal	—	2 27
Száz quadrát láb elfoglal	—	2 28
Két száz quadrát láb elfoglal .	—	5 20
Három száz quadrát láb elfoglal .	—	8 12
Négy száz quadrát láb elfoglal .	—	11 4
Öt száz quadrát láb elfoglal .	—	13 32
Hat száz quadrát láb elfoglal .	—	16 24
Hét száz quadrát láb elfoglal .	—	19 16
Nyolcz száz quadrát láb elfoglal .	—	22 8
Kilencz száz quadrát láb elfoglal .	—	25 —
Ezer quadrát láb elfoglal .	—	27 28
Két ezer quadrát láb elfoglal .	—	55 20
Három ezer quadrát láb elfoglal .	—	83 12
Négy ezer quadrát láb elfoglal .	—	111 4
Öt ezer quadrát láb elfoglal .	—	138 32
Hat ezer quadrát láb elfoglal .	—	166 24
Hét ezer quadrát láb elfoglal .	—	194 16
Nyolcz ezer quadrát láb elfoglal .	—	222 8
Kilencz ezer quadrát láb elfoglal .	—	250 —
Tíz ezer quadrát láb elfoglal .	—	277 28
Tizenegy ezer quadrát láb elfoglal.	—	305 20
Tizenkét ezer quadrát láb elfoglal.	—	333 12
Tizenhárom ezer quadrát láb elfoglal	—	361 4
Tizennégy ezer quadrát láb elfoglal	—	388 32
Tizenöt ezer quadrát láb elfoglal .	—	416 24
Tizenhat ezer quadrát láb elfoglal.	—	444 16
Tizenhét ezer quadrát láb elfoglal.	—	472 8
Tizennyolcz ezer quadrát láb elfoglal	—	500 —
Tizenkilencz ezer quadrát láb elfoglal	—	527 28
Huszezer quadrát láb elfoglal .	—	555 20
Huszonegy ezer quadrát láb elfoglal	—	583 12
Huszonkét ezer quadrát láb elfoglal	—	611 4
Huszonhárom ezer quadrát láb elfoglal	—	638 32
Huszonnégy ezer quadrát láb elfoglal	—	666 24
Huszonöt ezer quadrát láb elfoglal	—	694 16
Huszonhat ezer quadrát láb elfoglal	—	722 8
Huszonhét ezer quadrát láb elfoglal	—	750 —

1600 □ ölből álló jugerumra
vezető clávis.

	Jugerumot	q u a d r á t	
		ölet	lábót
		s	z á m
Huszonyolcz ezer quadrát láb elfoglal	—	777	28
Huszonkilencz ezer quadrát láb elfoglal	—	805	20
Harmincz ezer quadrát láb elfoglal	—	833	12
Harminczegy ezer quadrát láb elfoglal	—	861	4
Harminczkét ezer quadrát láb elfoglal	—	888	32
Harminczhárom ezer quadrát láb elfoglal	—	916	24
Harmincznégy ezer quadrát láb elfoglal	—	944	16
Harminczöt ezer quadrát láb elfoglal	—	972	8
Harminczhat ezer quadrát láb elfoglal	—	1000	—
Harminczhét ezer quadrát láb elfoglal	—	1027	28
Harmincznyolcz ezer quadrát láb elfoglal	—	1055	20
Harminczkilencz ezer quadrát láb elfoglal	—	1083	12
Negyven ezer quadrát láb elfoglal	—	1111	4
Negyvenegy ezer quadrát láb elfoglal	—	1138	32
Negyvenkét ezer quadrát láb elfoglal	—	1166	24
Negyvenhárom ezer quadrát láb elfoglal	—	1194	16
Negyvennégy ezer quadrát láb elfoglal	—	1222	8
Negyvenöt ezer quadrát láb elfoglal	—	1250	—
Negyvenhat ezer quadrát láb elfoglal	—	1277	28
Negyvenhét ezer quadrát láb elfoglal	—	1305	20
Negyvennyolcz ezer quadrát láb elfoglal	—	1333	12
Negyvenkilencz ezer quadrát láb elfoglal	—	1361	4
Ötven ezer quadrát láb elfoglal	—	1388	32
Ötvenegy ezer quadrát láb elfoglal	—	1416	24
Ötvenkét ezer quadrát láb elfoglal	—	1444	16
Ötvenhárom ezer quadrát láb elfoglal	—	1472	8
Ötvennégy ezer quadrát láb elfoglal	—	1500	—
Ötvenöt ezer quadrát láb elfoglal	—	1527	28
Ötvenhat ezer quadrát láb elfoglal	—	1555	20
Ötvenhét ezer quadrát láb elfoglal	—	1583	12
Ötvennyolcz ezer quadrát láb elfoglal	1	11	4
Ötvenkilencz ezer quadrát láb elfoglal	1	38	32
Hatvan ezer quadrát láb elfoglal	1	66	24
Hatvanegy ezer quadrát láb elfoglal	1	94	16
Hatvankét ezer quadrát láb elfoglal	1	122	8
Hatvanhárom ezer quadrát láb elfoglal	1	150	—
Hatvannégy ezer quadrát láb elfoglal	1	177	28
Hatvanöt ezer quadrát láb elfoglal	1	205	20
Hatvanhat ezer quadrát láb elfoglal	1	233	12
Hatvanhét ezer quadrát láb elfoglal	1	261	4
Hatvannyolcz ezer quadrát láb elfoglal	1	288	32
Hatvankilencz ezer quadrát láb elfoglal	1	316	24
Hetven ezer quadrát láb elfoglal	1	344	16
Hetvenegy ezer quadrát láb elfoglal	1	372	8
Hetvenkét ezer quadrát láb elfoglal	1	400	—

1600 □ ölből álló jugerumra
vezető clávis.

	Juge- rumot	q u a d r á t	
		ölet	lábót
	S	z	á m
Hetvenhárom ezer quadrát láb elfoglal	1	427	28
Hetvennégy ezer quadrát láb elfoglal	1	455	20
Hetvenöt ezer quadrát láb elfoglal	1	483	12
Hetvenhat ezer quadrát láb elfoglal	1	511	4
Hetvenhét ezer quadrát láb elfoglal	1	538	32
Hetvennyolcz ezer quadrát láb elfoglal	1	566	24
Hetvenkilenc ezer quadrát láb elfoglal	1	594	16
Nyolczvân ezer quadrát láb elfoglal	1	622	8
Nyolczvanegy ezer quadrát láb elfoglal	1	650	—
Nyolczvankét ezer quadrát láb elfoglal	1	677	28
Nyolczvanhárom ezer quadrát láb elfoglal	1	705	20
Nyolczvannégyszer quadrát láb elfoglal	1	733	12
Nyolczvanöt ezer quadrát láb elfoglal	1	761	4
Nyolczvanhat ezer quadrát láb elfoglal	1	788	32
Nyolczvanhét ezer quadrát láb elfoglal	1	816	24
Nyolczvannyolcz ezer quadrát láb elfoglal	1	844	16
Nyolczvankilenc ezer quadrát láb elfoglal	1	872	8
Kilenczven ezer quadrát láb elfoglal	1	900	—
Kilenczvenegy ezer quadrát láb elfoglal	1	927	28
Kilenczvenkét ezer quadrát láb elfoglal	1	955	20
Kilenczvenhárom ezer quadrát láb elfoglal	1	983	12
Kilenczvennégy ezer quadrát láb elfoglal	1	1011	4
Kilenczvenöt ezer quadrát láb elfoglal	1	1038	32
Kilenczvenhat ezer quadrát láb elfoglal	1	1066	24
Kilenczvenhét ezer quadrát láb elfoglal	1	1094	16
Kilenczvennyolcz ezer quadrát láb elfoglal	1	1122	8
Kilenczvenkilenc ezer quadrát láb elfoglal	1	1150	—
Száz ezer quadrát láb elfoglal	1	1177	28
Kétszáz ezer quadrát láb elfoglal	3	755	20
Háromszáz ezer quadrát láb elfoglal	5	333	12
Négyszáz ezer quadrát láb elfoglal	6	4511	4
Ötszáz ezer quadrát láb elfoglal	8	1088	32
Hatszáz ezer quadrát láb elfoglal	10	666	24
Hétszáz ezer quadrát láb elfoglal	12	244	16
Nyolczszáz ezer quadrát láb elfoglal	13	1422	8
Kilenczszáz ezer quadrát láb elfoglal	15	1000	—
Miliom quadrát láb elfoglal	17	577	28
Kétmiliom quadrát láb elfoglal	34	1155	20
Hárommiliom quadrát láb elfoglal	52	433	12
Négymiliom quadrát láb elfoglal	69	711	4
Ötmiliom quadrát láb elfoglal	86	1288	32
Hatmiliom quadrát láb elfoglal	104	266	24
Hétmiliom quadrát láb elfoglal	121	844	16
Nyolczmiliom quadrát láb elfoglal	138	1422	8
Kilenczmiliom quadrát láb elfoglal	156	400	—
Tizmiliom quadrát láb elfoglal	173	977	28

Mégegyszer és utóljára.

Az olvasóhoz intézett beszédembe, a' hól emlékezet tétetett arról, hogy a' Magvető szintén úgy száraz esztendőben, lépésután szokta elvetni gabonáját mint nedves esztendőben, a' mezeigazdák azt jegyzik meg és felelik: a' rossz szántásba mindenkor több magkivántatik mint a' jóba?

Ezen ellenvetést több felé osztván, következőké módon lehet kivilágosítani!

Elsőben az a' kérdés, a' rosszszántás miből származik?

1. Vagy abból, hogy a' mezeigazdának sok a' földje, és siet hogy a' szántással elnemaradjon!
2. Vagy abból, hogy attól tart, nehogy a' nedvesség hamar belőle kiszárodván, egy láb szélességű barozdát az ekéje felnem fordíthat!
3. Vagy abból, hogy az ekéje nagy és otromba lévén, haszintén akarna is keskeny barozdát véle hasítani nem lehet!

Ilyen esetben tehát tökéletesen igaznak marad: hogy a' rosszszántásba több magkivántatik, mivel a' barozdák szélesen esvén, szározásban az ekét bé nem reszi, vagy legalább nagy göröncsöket hágy magután; ilyenkor, a' magvető reá veti búzáját, minthogy pedig a' szem rajta meg nem áll, hanem lepatnog, kéntelen az arányt elhibázni, és vétségből másodszor is oda vetni, ahová már egyszer vetett, mivel a' göröngyök miatt a' búzaszemet nem láthatja.

Miképpen lehessen tehát ezen nehézséget elhárítani?

Három útja vagyon:

1. Ha teljességgel nem akarunk a' mezősegi nagy ekénktől eltávozni, legjobb minden ötven lépésre egyegy pálczát, a' magvető kísérőnek leszární hogy directioját elne hibázza!
2. Vagy pedig a' mezősegi nagyekét megkissebbítvén, soha a' mezeigazda egy tenyérnyi szélességű barozdánál nagyobbat ne szántson, mellyet ha elfogad, minden bizounnyal fenn érintett hibás vélekedés elenyészik, a' mellett a' mezeigazda hármát nyérmeg:
- Elsőben azt, hogy szároz esztendőben is a' föld a' szántást meg nem csalja, és mindenkor jól hasítottodik!
- Másodszor azt, hogy két marhával szánthat!
- Harmadszor azt, hogy a' föld a' szemet, sem a' szem a' földet meg nem csalhatja,
- Ha váltó ekét tart, és azzal szántatja fel földeit!

Igaz ugyan egy felől, hogy a' mezeigazda midőn egy jugerum földet negyven nyoltz barozdával felszánthat, aprón szántva száz negyven négyet kéntelen szántni; de ha meggondoljuk hogy két két ökörrrel szánthatunk, és egy eke helyett, két három ekét küldhetünk ki földreinkre, semmit sem fogunk veszteni, a' mellett megnyerjük azt, hogy szároz esztendőben is bátra szánthatunk, és nagy göröngyök szántó földreinken nem teremnek.

Mindazon által találatnak olyan mezeigazdák, kik ezen tiszta és gazdasági intézetekben többször elprobált igazságot megerősíteni, és megczáfolni kíván

nyák azzal, hogy azt mondják: a' nagy barozdákat, göröngyöket, a' marhák az ugarokon elszokták tapodni; és lábaikkal szélyel zúzzák. Mely véleménynek részéről semmiképpen hitelt nem adhatok, tapasztalt dolog lévén előttem a' már érintett igazságos okaim.

Végezetre, lássunk a' mezei ipar és elhaladás tekintetéből a' földes uri méltóságra nézve, és szoltyunk a' jövő világból is valamit!

Kérdés: Mi az irtás, javítás, és ezen kettő mikor válik allodiális fundussá?

Elsőre nézve: az irtás egy olyan haszontalan hely, melyet a' Marhák csak tapodni szoktak, farkasoknak, rókáknak lakóhelyek, tövises, bokros ok nélkül vagynak a' föld kerekéségén, mikoron efféléket a' zsellér emberek kiirtanak tisztítanak, a' gyökereket nagy fáradsággal kivagdallyák, felszántják, és a' földes úr megegyezésével 's hírével bizonyos meghatározott esztendőig, fáradságok jutalmául szabadon használlyák, annakutánna új egyezés szerint esztendőnként rolla Dézmát, (többet kevesebbet) fizetnek. Az efféle földeket hívják irtásoknak.

Másodikra nézve: Viz állásos, iszapos, sátes hely, ha ilyenek kanálisok, avagy más utakon módakon megjobbittatnak, bizonyos feltételek mellett, contractus szerint, az emberek használlyák, rolla dézmát esztendőnként fizetnek, az ilyenek nevezetnek javításoknak.

Ha tehát a' földes úrnak tetszeni fog az efféléket embereinél továbbra is dézma mellett meghagyni, szabadságában áll, különben tellyes és tökéletes jussa vagyon magának megtartani, elvenni, és a' több allodiális fundussaihoz ragasztani.

Az ilyenek, semmi szín alatt, ámbátor emberei azokat használlyák, róllok dézmákat fizessenek, a' földes úri juss pyilvános megsértése nélkül adó alá nem jöhetnek; és ha történetesen, vigyázatlanságból, a' rectificatio alkalmatosságával az alá jönnének is, mindenkor szabadon kiveheti, és ősi törvényeink szerint mint tulajdonát, a' hármass könyv 3-dik részének 30 tizimje értelménél fogva ugymint: Rusticus praeterlaboris mercedem et praemium in Terris Domini sui quantum ad perpetuitatem nil Juris habet, sed totius Terrae proprietas ad Dominum Terrestrem spectat, használhattya!

Szükség tehát a' birtok írómányjaiban, hogy az ilyenek külön jegyzés alá jöjjenek.

Mi a' forduló?

Olyan birtoki elosztás, melyet a' mezei gazdák, miolta társaságot formáltak, bátorság kedvéért megtartani kötelesek.

Az ilyen, a' hely kiterjedéséhez képest vagy két fordulóra vagy háromra osztatik: ha három fordulóra osztatik, az őszi, tavaszi, vetések külön vagynak, és egy harmad része mindenkor nyugszik; az ilyen, hivattatik nyomásnak vagy ugarnak.

Ha két fordulóra osztatik és egyike nyomásba marad, ilyen esetbe, az őszi tavaszi elegyesen vettetik el, a' marhák pedig rendesen pásztoroltatnak.

A' hol érintett birtoki elosztás nem létez, ottan se forduló, se mezőváros, vagy rendes uttzából álló helység fenn nem lehet, az első esetben: conventiona-

tus falúpásztörök vagy csordások találtnak. A' másodikra nézve: apró gyermekekre, vagy az isteni gondviselésre bizattatik a' pásztöröltatás; már pedig ilyen helyek teméntelen sokan vagynak Erdélyben, kivált Kővár Vidéken, B. Szolnok Várme-
gyében, Zaránd, Alsó Fejér, Hunyad Vármegyékben, 's másutt a' Fiscale Domi-
niumokban és a' nagy hegyek között.

Mérő edények' különbözö nemei.	t é s z e n k ü l ö n							
	Szilágyi nagy		Abrudbányai öreg		B é c s i		E r d é l y i	
	véka	kupa	véka	kupa	mérő	kupa	köböl	kupa
Egy Erdélyi kis véka . . .	—	16	—	16	—	16	—	16
Két erd. k. v.	1	12	1	8	—	32	—	32
Három erd. k. v.	2	8	2	—	1	8	—	48
Négy erd. k. v.	3	4	2	16	1	24	1	—
Öt erd. k. v.	4	—	3	8	2	—	1	16
Hat erd. k. v.	4	16	4	—	2	16	1	32
Hét erd. k. v.	5	12	4	16	2	32	1	48
Nyolcz erd. k. v.	6	8	5	8	3	8	2	—
Kilencz erd. k. v.	7	4	6	—	3	24	2	16
Tíz erd. k. v.	8	—	6	16	4	—	2	32
Tizenegy erd. k. v.	8	16	7	8	4	16	2	48
Tizenkét erd. k. v.	9	12	8	—	4	32	3	—
Tizenhárom erd. k. v.	10	8	8	16	5	8	3	16
Tizennégy erd. k. v.	11	8	9	8	5	24	3	32
Tizenöt erd. k. v.	12	—	10	—	6	—	3	48
Tizenhat erd. k. v.	12	16	10	16	6	16	4	—
Tizenhét erd. k. v.	13	12	11	8	6	32	4	16
Tizennyolcz erd. k. v.	14	8	12	—	7	8	4	32
Tizenkilencz erd. k. v.	15	—	12	16	7	24	4	48
Husz erd. k. v.	16	—	13	8	8	—	5	—
Harmincz erd. k. v.	24	—	20	—	12	—	7	32
Negyven erd. k. v.	32	—	26	16	16	—	10	—
Ötven erd. k. v.	40	—	33	8	20	—	12	32
Hatvan erd. k. v.	48	—	40	—	24	—	15	—
Hetven erd. k. v.	56	—	46	16	28	—	17	32
Nyolczvan erd. k. v.	64	—	53	8	32	—	20	—
Kilenczven erd. k. v.	72	—	60	—	36	—	22	32
Száz erd. k. v.	80	—	66	16	40	—	25	—
Száz ötven erd. k. v.	120	—	100	—	60	—	37	32
Háromszáz erd. k. v.	240	—	200	—	120	—	75	—
Négyszáz erd. k. v.	320	—	266	—	160	—	100	—
Ötszáz erd. k. v.	400	—	331	16	200	—	125	—
Ezer erd. k. v.	800	—	663	8	400	—	250	—
Kétezer erd. k. v.	1600	—	1326	16	800	—	500	—

Pozsonyi mérőre való Jegyzés.

Mínthogy Nemes Magyar Országban a' külső telkek Pozsonyi mérő alá vagy-
nak határozva, a' kiadó pedig jelen való munkájában a' Bétsi mérőt vette közép-
pontnak; illendőnek talállya a' kettő között való különbséget kivilágosítani, hogy
a' nagyobb vagy kisebb birtokos úrak, mezei gazdák, közönségek, helységek, fa-
lusi notáriusok, iskola mesterek az értelmesebb gyermekek oktatásokra nézve
használhassák.

A' királyi Magazinok jegyzései szerént; a' Pozsonyi mérő, a' Bétsi mé-
rőtől nagyon kevésbe különböz, mely is következendőkől kitetszik:

Először. Száz Pozsonyi mérő, téssen Bétsi mérőt százat és egyet! egy Bétsi
mérőt tehát százra felosztva, jön egy Pozsonyi mérőre egy meszszelynél több,
egy ittznél kevesebb, ($\frac{5}{8}$ ittze) mely ha negyven Pozsonyi pintre felosztódik,
egy pintre jön egy kisebb évő kalánnal; ésigy, egy Pozsonyi pint a' Bétsi pintnél
nem többel, hanem csak egy évő kalánnal nagyobb, a' Bétsi pint pedig talállya
a' Kolo'svári pintet, mely köz nevezettel kupának, az ittze, fél kupának, a' mesz-
szely pedig fertálynak hivattatik! egy meszely pedig állhús kisebb évő kalánbúl!

Másodszor. Kitetszik abból, hogy a' Magyar-Országi köből, Erdélybe téssen
öt kis vékát, hasonlólak két Bétsi mérő után való köből is, nem többet, hanem
öt kis vékát téssen; megjegyezvén itten is azon tsekélységet, mely a' mérőkre
nézve az előbbeni pontba tétetett; következőleg a' colonialis sessiók akár Bétsi
mérő alá vétessenek, akár pedig Pozsonyi mérő alá, mínthogy a' colonusok föld-
jei, egyiké, és külön, hamintz jugerumnál többre nem igen mennek, azok közül is
váltólak egy része mindenkor nyugszik a' különbség észre vehetetlen.

Mivel pedig a' Jugerumok különbözök, és négy rendbeli osztály alá jönnek,
u. m. 1100, 1200, 1300, 1600 quadrat ölekre, a' két Pozsonyi mérő nem min-
den jugerumra alkalmazható; a' különbséget tehát, t. i. quott metretarum ca-
pax? Utollyán a' Munka mellé ragasztott, 's jugerumra vezető clávisból, vagy
a' Bétsi mérő columnába is lehet kikeresni. Egyébbaránt az osztályok szerént
négyeszeres tarifák vagynak a' jugerumok különbségeihez alkalmaztatva.

Törvényes kinyilatkoztatás.

1. A' Geometria mint törvényes tudománybeli szerzet, mindenütt az egész
világon szorgalmasan tanittatik, köztünk is tanulják a' két Nemes haza ifjai,
következőleg a' kérdésbe forgó munka nem egyéb mint Geometria practica.

2. Az okosság, természet, constitutio, törvény, fejedelem, következendőkre
vagynak lekötelve. A' primus Impetrans, fejedelmi adomány levél mellett
(donatio) bírja a' jószágot, ha familiája szaporodik, a' jószág osztály alákerül,
az osztályt regulazza a' conscriptio, ha a' conscriptio hibásan készül, az atyafiak

pacifice nem bírhatják, költséges perpatvarkodások örökre fenn maradnak. Érintett munka tehát, a' conscriptiókban találtató hibák megjobbításán épül 's alapul! a' míg tehát constitutio szerint két Pozsonyi mérő a' földek classificatiojához képest u. m. 1100, 1200, 1300, 1600, quadrát ölekből álló jugerumokra fel nem osztatód, soha egy jószág conscriptioja is tisztába nem jöhet, a' felek között örökre fennmarad a' békételenség! hasonlólag vagy a' dolog.

5. A' kaszállókra nézve is, míg a' triangularis figúrákba, a' magosság kikeresése a' világ szájára nem kerül, soha egy kaszállót is hiba nélkül megmérni nem képes. A' diplomaticus geometra urak ugyan tudják, dioptra vagy astrolabium segítségével, hanem a' szegény mezeigazda vagy nemes ember mindenkor magához kinem viheti, mert úgy igen sokba kerülne, a' munka árát egy napi diurnumba oda kellene fizetni, még nem is lenne elég. Nagykár hogy b. e. Verbőczy István mikor a' magyar törvényeket össze szedte, ezen ágábais belé nem érészkedett. Halhatatlan emlékezetű, Második Jó'seff Császár idejében is, ezen két rendbeli forrásra senki nem akadott.

Mi szerint világos, hogy a' hazai törvények szentségét, legkisebb részben sem érdeklí, hanem csak törvényesen kibocsátott regiusok proceduráit hozza erősebb lábra. Utoljára kikerül az is, hogy a' colonus mivel tartozik a' földes urának, mivel uralkodó fejedelmének, anélkül hogy valamellyik fél urbárialis processust indítson egymás ellen.

4. Colonicaturákra nézve pedig: Minthogy az urbárialis földek, classisok szerint, különbébe jugerumokra vagynak kiszaggatva, ezen különbözés, a' mint tudva van a' commassatoria is meghagyatott; ahozképest a' Pozsonyi mérőt érintett jugerumokhoz, a' meszselyt, itczét, pintet, pedig quadrát ölekhez törvényesen proportionáltam. A' commassatoról készített magyar munkát nagyon világosítja, kidolgozva lévén:

a) meszselynek, ittzének, básisa nagyobb vagy kisebb marka szerint a' magvetőnek!

b) Pintnek básisa a' magvető nagyobb vagy kisebb lépései szerint!

c) Pintnek scálája egészen a' mérőig!

d) Pozsonyi mérő tarifája egytől felfelé öt százig!

e) Jugerumra vezető clávisok merőben alkalmazhatók.

<i>Jugrum</i> Szám	1-ső rendbeli osztály 1100 □ öl.	<i>quadrát</i> ölek Szám	<i>belémegyen</i> <i>Pozsonyi</i>	
			<i>mérő</i>	<i>pint</i>
1	Juger. térszen quadrát ölet	1100	2	8
2	dto.	2200	4	16
3	dto.	3300	6	24
4	dto.	4400	8	32
5	dto.	5500	11	—
6	dto.	6600	13	8
7	dto.	7700	15	16
8	dto.	8800	17	24
9	dto.	9900	19	32
10	dto.	11000	22	—
11	dto.	12100	24	8
12	dto.	13200	26	16
13	dto.	14300	28	24
14	dto.	15400	30	32
15	dto.	16500	33	—
16	dto.	17600	35	8
17	dto.	18700	37	16
18	dto.	19800	39	24
19	dto.	20900	41	32
20	dto.	22000	44	—
21	dto.	23100	46	8
22	dto.	24200	48	16
23	dto.	25300	50	24
24	dto.	26400	52	32
25	dto.	27500	55	—
26	dto.	28600	57	8
27	dto.	29700	59	16
28	dto.	30800	61	24
29	dto.	31900	63	32
30	dto.	33000	66	—
31	dto.	34100	68	8
32	dto.	35200	70	16

<i>Jugerum</i>	2-ik rendbéli osztály 1200 □ öl.	<i>quadrát ölek</i>	<i>belémégyen</i>	
			<i>Pozsonyi</i>	
<i>Szám</i>		<i>Száma</i>	<i>mérő</i>	<i>pint</i>
1	Jugerum térszen quadrát ölet	1200	2	16
2	dto.	2400	4	32
3	dto.	3600	7	8
4	dto.	4800	9	24
5	dto.	6000	12	—
6	dto.	7200	14	16
7	dto.	8400	16	32
8	dto.	9600	19	8
9	dto.	10800	21	24
10	dto.	12000	24	—
11	dto.	13200	26	16
12	dto.	14400	28	32
13	dto.	15600	31	8
14	dto.	16800	33	24
15	dto.	18000	36	—
16	dto.	19200	38	16
17	dto.	20400	40	32
18	dto.	21600	43	8
19	dto.	22800	45	24
20	dto.	24000	48	—
21	dto.	25200	50	16
22	dto.	26400	52	32
23	dto.	27600	55	8
24	dto.	28800	57	24
25	dto.	30000	60	—
26	dto.	31200	62	16
27	dto.	32400	64	32
28	dto.	33600	67	8
29	dto.	34800	69	24
30	dto.	36000	72	—
31	dto.	37200	74	16
32	dto.	38400	76	32
33	dto.	39600	79	8
34	dto.	40800	81	24

<i>Jugerum</i> <i>Szám</i>	3-ik rendbéli osztály 1300 □ öl.	<i>quadrát</i> <i>ölek</i> <i>Száma</i>	<i>betémégven</i> <i>Pozsonyi</i>	
			<i>mérő</i>	<i>pint</i>
1	Jugerum térszen quadrát ölet	1300	2	24
2	dto.	2600	5	8
3	dto.	3900	7	32
4	dto.	5200	10	16
5	dto.	6500	13	—
6	dto.	7800	15	24
7	dto.	9100	18	8
8	dto.	10400	20	32
9	dto.	11700	23	16
10	dto.	13000	26	—
11	dto.	14300	28	24
12	dto.	15600	31	8
13	dto.	16900	33	32
14	dto.	18200	36	16
15	dto.	19500	39	—
16	dto.	20800	41	24
17	dto.	22100	44	8
18	dto.	23400	46	32
19	dto.	24700	49	16
20	dto.	26000	52	—
21	dto.	27300	54	24
22	dto.	28600	57	8
23	dto.	29900	59	32
24	dto.	31200	62	16
25	dto.	32500	65	—
26	dto.	33800	67	24
27	dto.	35100	70	8
28	dto.	36400	72	32
29	dto.	37700	75	16
30	dto.	39000	78	—
31	dto.	40300	80	24
32	dto.	41600	83	8
33	dto.	42900	85	32
34	dto.	43200	88	16
35	dto.	44500	91	—
36	dto.	45800	95	24

<i>Jugerum</i> <i>Szám</i>	4-ik rendbéli osztály 1600 □ öl.	<i>quadrát</i> <i>ölek</i> <i>Száma</i>	<i>belémégyen</i> <i>Pozsonyi</i>	
			<i>mérő</i>	<i>pint</i>
1	Jugerum térszen quadrát ölet	1600	5	8
2	dto.	5200	6	16
3	dto.	4800	9	24
4	dto.	6400	12	52
5	dto.	8000	16	—
6	dto.	9600	19	8
7	dto.	11200	22	16
8	dto.	12800	25	24
9	dto.	14400	28	52
10	dto.	16000	32	—
11	dto.	17600	35	8
12	dto.	19200	38	16
13	dto.	20800	41	24
14	dto.	22400	44	52
15	dto.	24000	48	—
16	dto.	25600	51	8
17	dto.	27200	54	16
18	dto.	28800	57	24
19	dto.	30400	60	52
20	dto.	32000	64	—
21	dto.	33600	67	8
22	dto.	35200	70	16
23	dto.	36800	73	24
24	dto.	38400	76	52
25	dto.	40000	80	—
26	dto.	41600	83	8
27	dto.	43200	86	16
28	dto.	44800	89	24
29	dto.	46400	92	52
30	dto.	48000	96	—
31	dto.	49600	99	8
32	dto.	51200	102	16
33	dto.	52800	105	24
34	dto.	54400	108	52
35	dto.	56000	112	—
36	dto.	57600	115	8
37	dto.	59200	118	16
38	dto.	60800	121	24

1-ső clávis 1100 quadrát ölből álló jugerumra.				Juge- rumot	t é s z e n q u a d r á t ölet lábót	
				S z á m		
59 ezer 600 quadrát láb elfoglal				1	1100	—
79 ezer 200 dto.	.	.	.	2	2200	—
118 ezer 800 dto.	.	.	.	3	5500	—
158 ezer 400 dto.	.	.	.	4	4400	—
198 ezer — dto.	.	.	.	5	5500	—
257 ezer 600 dto.	.	.	.	6	6600	—
277 ezer 200 dto.	.	.	.	7	7700	—
316 ezer 800 dto.	.	.	.	8	8800	—
356 ezer 400 dto.	.	.	.	9	9900	—
396 ezer — dto.	.	.	.	10	11000	—
435 ezer 600 dto.	.	.	.	11	12100	—
475 ezer 200 dto.	.	.	.	12	13200	—
514 ezer 800 dto.	.	.	.	13	14500	—
554 ezer 400 dto.	.	.	.	14	15400	—
594 ezer — dto.	.	.	.	15	16500	—
635 ezer 600 dto.	.	.	.	16	17600	—
675 ezer 200 dto.	.	.	.	17	18700	—
712 ezer 800 dto.	.	.	.	18	19800	—
752 ezer 400 dto.	.	.	.	19	20900	—
792 ezer — dto.	.	.	.	20	22000	—
851 ezer 600 dto.	.	.	.	21	25100	—
871 ezer 200 dto.	.	.	.	22	24200	—
910 ezer 800 dto.	.	.	.	23	25500	—
950 ezer 400 dto.	.	.	.	24	26400	—
990 ezer — dto.	.	.	.	25	27500	—
Egy m. 29 ezer 600 dto.	.	.	.	26	28600	—
Egy m. 69 ezer 200 dto.	.	.	.	27	29700	—
Egy m. 108 ezer 800 dto.	.	.	.	28	30800	—
Egy m. 148 ezer 400 dto.	.	.	.	29	31900	—
Egy m. 188 ezer — dto.	.	.	.	30	33000	—
Egy m. 227 ezer 600 dto.	.	.	.	31	34100	—
Egy m. 267 ezer 200 dto.	.	.	.	32	35200	—

2-ik clávis 1200 quadrát ölből álló jugerumra.				Juge- rumat	t é s z e n q u a d r á t	
					ölet	lábót
				S z á m		
45 ezer 200 quadrát láb elfoglal				1	1200	—
86 ezer 400	dto.	.	.	2	2400	—
129 ezer 600	dto.	.	.	3	3600	—
172 ezer 800	dto.	.	.	4	4800	—
216 ezer —	dto.	.	.	5	6000	—
259 ezer 200	dto.	.	.	6	7200	—
302 ezer 400	dto.	.	.	7	8400	—
345 ezer 600	dto.	.	.	8	9600	—
388 ezer 800	dto.	.	.	9	10800	—
432 ezer —	dto.	.	.	10	12000	—
475 ezer 200	dto.	.	.	11	13200	—
518 ezer 400	dto.	.	.	12	14400	—
561 ezer 600	dto.	.	.	13	15600	—
604 ezer 800	dto.	.	.	14	16800	—
648 ezer —	dto.	.	.	15	18000	—
691 ezer 200	dto.	.	.	16	19200	—
734 ezer 400	dto.	.	.	17	20400	—
777 ezer 600	dto.	.	.	18	21600	—
820 ezer 800	dto.	.	.	19	22800	—
864 ezer —	dto.	.	.	20	24000	—
907 ezer 200	dto.	.	.	21	25200	—
950 ezer 400	dto.	.	.	22	26400	—
993 ezer 600	dto.	.	.	23	27600	—
Egy m. 56 ezer 800	dto.	.	.	24	28800	—
Egy m. 80 ezer —	dto.	.	.	25	30000	—
Egy m. 125 ezer 200	dto.	.	.	26	31200	—
Egy m. 166 ezer 400	dto.	.	.	27	32400	—
Egy m. 209 ezer 600	dto.	.	.	28	33600	—
Egy m. 252 ezer 800	dto.	.	.	29	34800	—
Egy m. 296 ezer —	dto.	.	.	30	36000	—
Egy m. 339 ezer 200	dto.	.	.	31	37200	—
Egy m. 382 ezer 400	dto.	.	.	32	38400	—
Egy m. 425 ezer 600	dto.	.	.	33	39600	—
Egy m. 468 ezer 800	dto.	.	.	34	40800	—

3-ik clávis 1300 quadrát ölből álló jugerumra.			Juge- rumot		t é s z e n q u a d r á t	
					ölet	lábót
					S z á m	
46 ezer 800 quadrát láb elfoglal			1		1500	—
95 ezer 600 dto. . .			2		2600	—
140 ezer 400 dto. . .			3		5900	—
187 ezer 200 dto. . .			4		5200	—
234 ezer — dto. . .			5		6500	—
280 ezer 800 dto. . .			6		7800	—
327 ezer 600 dto. . .			7		9100	—
374 ezer 400 dto. . .			8		10400	—
421 ezer 200 dto. . .			9		11700	—
468 ezer — dto. . .			10		13000	—
514 ezer 800 dto. . .			11		14500	—
561 ezer 600 dto. . .			12		15600	—
608 ezer 400 dto. . .			13		16900	—
655 ezer 200 dto. . .			14		18200	—
702 ezer — dto. . .			15		19500	—
748 ezer 800 dto. . .			16		20800	—
795 ezer 600 dto. . .			17		22100	—
842 ezer 400 dto. . .			18		23400	—
889 ezer 200 dto. . .			19		24700	—
936 ezer — dto. . .			20		26000	—
982 ezer 800 dto. . .			21		27500	—
Egy m. 29 ezer 600 dto. . .			22		28600	—
Egy m. 76 ezer 400 dto. . .			23		29900	—
Egy m. 123 ezer 200 dto. . .			24		31200	—
Egy m. 170 ezer — dto. . .			25		32500	—
Egy m. 216 ezer 800 dto. . .			26		33800	—
Egy m. 265 ezer 600 dto. . .			27		35100	—
Egy m. 310 ezer 400 dto. . .			28		36400	—
Egy m. 357 ezer 200 dto. . .			29		37700	—
Egy m. 404 ezer — dto. . .			30		39000	—
Egy m. 450 ezer 800 dto. . .			31		40500	—
Egy m. 497 ezer 600 dto. . .			32		41600	—
Egy m. 544 ezer 400 dto. . .			33		42900	—
Egy m. 591 ezer 200 dto. . .			34		44200	—
Egy m. 638 ezer — dto. . .			35		45500	—
Egy m. 684 ezer 800 dto. . .			36		46800	—

4-ik clávis 1600 quadrát ölből álló jugerumra.			Juge- rumot	t é s z e n q u a d r á t	
				ölet	lábót
			S z á m		
57 ezer 600 quadrát láb elfoglal			1	1600	—
115 ezer 200	dto.	. .	2	5200	—
172 ezer 800	dto.	. .	5	4800	—
250 ezer 400	dto.	. .	4	6400	—
288 ezer —	dto.	. .	5	8000	—
545 ezer 600	dto.	. .	6	9600	—
405 ezer 200	dto.	. .	7	11200	—
460 ezer 800	dto.	. .	8	12800	—
518 ezer 400	dto.	. .	9	14400	—
576 ezer —	dto.	. .	10	16000	—
655 ezer 600	dto.	. .	11	17600	—
691 ezer 200	dto.	. .	12	19200	—
748 ezer 800	dto.	. .	13	20800	—
806 ezer 400	dto.	. .	14	22400	—
864 ezer —	dto.	. .	15	24000	—
921 ezer 600	dto.	. .	16	25600	—
979 ezer 200	dto.	. .	17	27200	—
Egy m. 56 ezer 800 dto.		. .	18	28800	—
Egy m. 94 ezer 400 dto.		. .	19	30400	—
Egy m. 152 ezer — dto.		. .	20	32000	—
Egy m. 209 ezer 600 dto.		. .	21	33600	—
Egy m. 267 ezer 200 dto.		. .	22	35200	—
Egy m. 524 ezer 800 dto.		. .	23	36800	—
Egy m. 582 ezer 400 dto.		. .	24	38400	—
Egy m. 440 ezer — dto.		. .	25	40000	—
Egy m. 497 ezer 600 dto.		. .	26	41600	—
Egy m. 555 ezer 200 dto.		. .	27	43200	—
Egy m. 612 ezer 800 dto.		. .	28	44800	—
Egy m. 670 ezer 400 dto.		. .	29	46400	—
Egy m. 728 ezer — dto.		. .	30	48000	—
Egy m. 785 ezer 600 dto.		. .	31	49600	—
Egy m. 845 ezer 200 dto.		. .	32	51200	—
Egy m. 900 ezer 800 dto.		. .	33	52800	—
Egy m. 958 ezer 400 dto.		. .	34	54400	—
Két m. 16 ezer — dto.		. .	35	56000	—
Két m. 75 ezer 600 dto.		. .	36	57600	—
Két m. 151 ezer 200 dto.		. .	37	59200	—
Két m. 188 ezer 800 dto.		. .	38	60800	—

		<i>elfoglalt</i> <i>quadrat</i>	
		<i>ölet</i>	<i>lábot</i>
<i>Pintnek básiſſa 24 lépésre v. kupának, kissebb magvető' marka szerént.</i>			
Egy marok tisztabúza elvetése egy lépéssel		—	18 ^{3/4}
Két marok . két lépéssel	1		1 ^{2/4}
Három marok . három lép.	1		20 ^{1/4}
Négy marok . négy lép.	2		3
Öt marok . öt lép.	2		21 ^{3/4}
Hat marok (meszely v. fertály) hat lép.	3		4 ^{2/4}
Hét marok . hét lép.	3		23 ^{1/4}
Nyolcz marok . nyolcz lép.	4		6
Kilencz marok . kilencz lép.	4		23 ^{3/4}
Tíz marok . tíz lép.	5		7 ^{2/4}
Tizenegy marok . tizenegy lép.	5		26 ^{1/4}
Tizenkét marok(ittze v. félkupa)tizenkét l.	6		9
Tizenhárom marok . tizenhárom lép.	6		27 ^{3/4}
Tizennégy marok . tizennégy lép.	7		10 ^{2/4}
Tizenöt marok . tizenöt lép.	7		29 ^{1/4}
Tizenhat marok . tizenhat lép.	8		12
Tizenhét marok . tizenhét lép.	8		30 ^{3/4}
Tizennyolcz marok . tizennyolcz lép.	9		13 ^{2/4}
Tizenkilencz marok . tizenkilencz lép.	9		32 ^{1/4}
Húsz marok . húsz lép.	10		15
Huszonegy marok . huszonegy lép.	10		33 ^{3/4}
Huszonkét marok . huszonkét lép.	11		16 ^{2/4}
Huszonhárom marok . huszonhárom l.	11		35 ^{1/4}
Egy pint v. kupa . huszonnégy lép.	12		18

		<i>elfoglalt</i> <i>quadrat</i>	
		<i>ölet</i>	<i>lábot</i>
<i>Pintnek básiſſa 20 lépésre v. kupának nagyobb magvető' marka szerént.</i>			
Egy marok tisztabúza elvetése egy lépéssel		—	22 ^{1/2}
Két marok . két lép.	1		9
Három marok . három lép.	1		31 ^{1/2}
Négy marok . négy lép.	2		18
Öt marok (meszely v. fertály) öt lép.	3		4 ^{1/2}
Hat marok . hat lép.	3		27
Hét marok . hét lép.	4		13 ^{1/2}

<i>Pintnek básiisa 20 lépésre v. kupának, nagyobb magvető' marka szerént.</i>		<i>elfoglal</i>	
		<i>q u a d r á t</i>	
		<i>ölet</i>	<i>lábot</i>
Nyolcz marok tisztabúza elvetése 8 lépés.		5	—
Kilencz marok . . . kilencz lép.		5	22 $\frac{1}{2}$
Tíz marok . . . tíz lép.		6	9
Tizenegy marok . . . tizenegy lép.		6	31 $\frac{1}{2}$
Tizenkét marok . . . tizenkét lép.		7	18
Tizenhárom marok . . . tizenhárom l.		8	4 $\frac{1}{2}$
Tizennégy marok . . . tizennégy lép.		8	27
Tizenöt marok . . . tizenöt lép.		9	13 $\frac{1}{2}$
Tizenhat marok . . . tizenhat lép.		10	—
Tizenhét marok . . . tizenhét lép.		10	22 $\frac{1}{2}$
Tizennyolcz marok . . . tizennyolcz l.		11	9
Tizenkilencz marok . . . tizenkilencz l.		11	31 $\frac{1}{2}$
Egy pint v. kupa . . . husz lép.		12	18

<i>Pintnek básiisa 16 lépésre, v. kupának, még is nagyobb magvető' marka szerént.</i>		<i>elfoglal</i>	
		<i>q u a d r á t</i>	
		<i>ölet</i>	<i>lábot</i>
Egy marok tisztabúza elvetése egy lépéssel		—	28 $\frac{1}{8}$
Két marok . . . két lép.		1	20 $\frac{2}{8}$
Három marok . . . három lép.		2	12 $\frac{3}{8}$
Négy marok (meszely v. fertály) négy lép.		3	4 $\frac{4}{8}$
Öt marok . . . öt lép.		3	32 $\frac{5}{8}$
Hat marok . . . hat lép.		4	24 $\frac{6}{8}$
Hét marok . . . hét lép.		5	16 $\frac{7}{8}$
Nyolcz marok (ittze v. félkupa) nyolcz lép.		6	9
Kilencz marok . . . kilencz lép.		7	1 $\frac{1}{8}$
Tíz marok . . . tíz lép.		7	29 $\frac{2}{8}$
Tizenegy marok . . . tizenegy lép.		8	21 $\frac{3}{8}$
Tizenkét marok . . . tizenkét lép.		9	13 $\frac{4}{8}$
Tizenhárom marok . . . tizenhárom l.		10	5 $\frac{5}{8}$
Tizennégy marok . . . tizennégy lép.		10	33 $\frac{6}{8}$
Tizenöt marok . . . tizenöt lép.		11	25 $\frac{7}{8}$
Egy pint v. kupa . . . tizenhat lép.		12	18

<i>Pozsonyi mérőre való Scála.</i>			<i>quadrát</i>
			<i>ö l e t</i>
Két pint tisztabúza elvetése elfoglal			25
Három pint . . . . . elfoglal			37 $\frac{1}{2}$
Négy pint . . . . . elfoglal			50
Öt pint . . . . . elfoglal			62 $\frac{1}{2}$
Hat pint . . . . . elfoglal			75
Hét pint . . . . . elfoglal			87 $\frac{1}{2}$
Nyolcz pint . . . . . elfoglal			100
Kilencz pint . . . . . elfoglal			112 $\frac{1}{2}$
Tíz pint . . . . . elfoglal			125
Tizenegy pint . . . . . elfoglal			137 $\frac{1}{2}$
Tizenkét pint . . . . . elfoglal			150
Tizenhárom pint . . . . . elfoglal			162 $\frac{1}{2}$
Tizennégy pint . . . . . elfoglal			175
Tizenöt pint . . . . . elfoglal			187 $\frac{1}{2}$
Tizenhat pint . . . . . elfoglal			200
Tizenhét pint . . . . . elfoglal			212 $\frac{1}{2}$
Tizennyolcz pint . . . . . elfoglal			225
Tizenkilencz pint . . . . . elfoglal			237 $\frac{1}{2}$
Húsz pint . . . . . elfoglal			250
Huszonegy pint . . . . . elfoglal			262 $\frac{1}{2}$
Huszonkét pint . . . . . elfoglal			275
Huszonhárom pint . . . . . elfoglal			287 $\frac{1}{2}$
Huszonnégy pint . . . . . elfoglal			300
Huszonöt pint . . . . . elfoglal			312 $\frac{1}{2}$
Huszonhat pint . . . . . elfoglal			325
Huszonhét pint . . . . . elfoglal			337 $\frac{1}{2}$
Huszonnyolcz pint . . . . . elfoglal			350
Huszonkilencz pint . . . . . elfoglal			362 $\frac{1}{2}$
Harmincz pint . . . . . elfoglal			375
Harminczegy pint . . . . . elfoglal			387 $\frac{1}{2}$
Harminczkét pint . . . . . elfoglal			400
Harminczhárom pint . . . . . elfoglal			412 $\frac{1}{2}$
Harmincznégy pint . . . . . elfoglal			425
Harminczöt pint . . . . . elfoglal			437 $\frac{1}{2}$
Harminczhat pint . . . . . elfoglal			450
Harminczhét pint . . . . . elfoglal			462 $\frac{1}{2}$
Harmincznyolcz pint . . . . . elfoglal			475
Harminczkilencz pint . . . . . elfoglal			487 $\frac{1}{2}$
Egy Pozsonyi mérő . . . . . elfoglal			500

<i>Pozsonyi mérők Tarifája.</i>		<i>quadrát</i>
		<i>ö l e t</i>
Két Pozsonyi mérő tisztabúza elfoglal		1000
Három P. mérő	elfoglal	1500
Négy P. mérő	elfoglal	2000
Öt P. mérő	elfoglal	2500
Hat P. mérő	elfoglal	3000
Hét P. mérő	elfoglal	3500
Nyolcz P. mérő	elfoglal	4000
Kilencz P. mérő	elfoglal	4500
Tíz P. mérő	elfoglal	5000
Tizenegy P. mérő	elfoglal	5500
Tizenkét P. mérő	elfoglal	6000
Tizenhárom P. mérő	elfoglal	6500
Tizennégy P. mérő	elfoglal	7000
Tizenöt P. mérő	elfoglal	7500
Tizenhat P. mérő	elfoglal	8000
Tizenhét P. mérő	elfoglal	8500
Tizennyolcz P. mérő	elfoglal	9000
Tizenkilencz P. mérő	elfoglal	9500
Húsz P. mérő	elfoglal	10000
Harmincz P. mérő	elfoglal	15000
Negyven P. mérő	elfoglal	20000
Ötven P. mérő	elfoglal	25000
Hatvan P. mérő	elfoglal	30000
Hetven P. mérő	elfoglal	35000
Nyolczvan P. mérő	elfoglal	40000
Kilenczven P. mérő	elfoglal	45000
Száz P. mérő	elfoglal	50000
Kétszáz P. mérő	elfoglal	100000
Háromszáz P. mérő	elfoglal	150000
Négyszáz p. mérő	elfoglal	200000
Ötszáz P. mérő	elfoglal	250000

Legutolsó megjegyzés.

Minekutánna ezen könyvet a' mezeigazda több versen elolvasta, a' vékák' külömbégeit megértette, quadrát ölekre felszabdalta, valamint szintén a' kupát lépés és marok számra, a' magvető' testalkotásához képest elaprózta, széllyel-osztotta, a' Geometria Practicát jól felvette, a' kiadó utolsó észrevételét következendőkbe tűzte ki:

Az Erdélyi törvények azt mondják: egy jugerum két köből, vagy nyolcz kisvéka; a' nemes Magyarországi pedig: egy jugerum két Pozsonyi mérő. Ellenbe a' mezeigazdák azt tartják és álhatalatosan hiszik: hogy a' jó szántásba kevesebb, a' rosszba pedig több mag kívántatik.

Ha tehát a' mezeigazdák' véleménynei mellett maradunk t. i. a' jó szántásba kevesebb mag kívántatik: a' hazaitörvények meggyengülnek, mivel egy kisvéka 200 quadrát ölbe belé nem mégyen, sem pedig egy jugerumba két köből, és ilyenkor a' conscriptiok az első clávis alá kerülnek, miszerént 552 darab szántó föld bévettetett. Ha pedig azt állítjuk: a' rossz szántásba több mag kívántatik, a' hazaitörvények helyt maradnak, mivel a' mostani conscriptio szerint, egy vékára jön kétszáz quadrát öl, ilyenkor, a' második clávis szolgál útmutatásul azzal a' hozzáadással, hogy a' cubulus és metreta mellé húzattasson még egy harmadik columna a' kupának, vagy pedig a' köből columnát merőben kihagyván, a' két utolsó maradjon meg, nehogy jövőben hibák történjenek. Mit mondjunk az olyan törvényről, mely efféle akadályt tisztába nem hozott. Mit mondjunk olyan mezeigazdákról, kik okoskodásokat meg nem másolják, e' munkába megmagyaráztatott; egyébaránt mindenkinek szabad tetszésétől függ a' megváltoztatása vagy helybehagyása.

Különös megjegyzésre méltó dolog még az, hogy a' kisvékát a' Regiusok a' deák conscriptiókban metreta nevezettel szokták kitenni, holott ezen kitétel mértőt jelent, mely ezen deák szótol vétetett: metior, minden történhető zavarnak elhárítására tehát illő dolog e' kettőt megkülönböztetni, és a' magyar conscriptiókban kisvéka nevezettel élni, mely deákul modius-nak hivattatik.

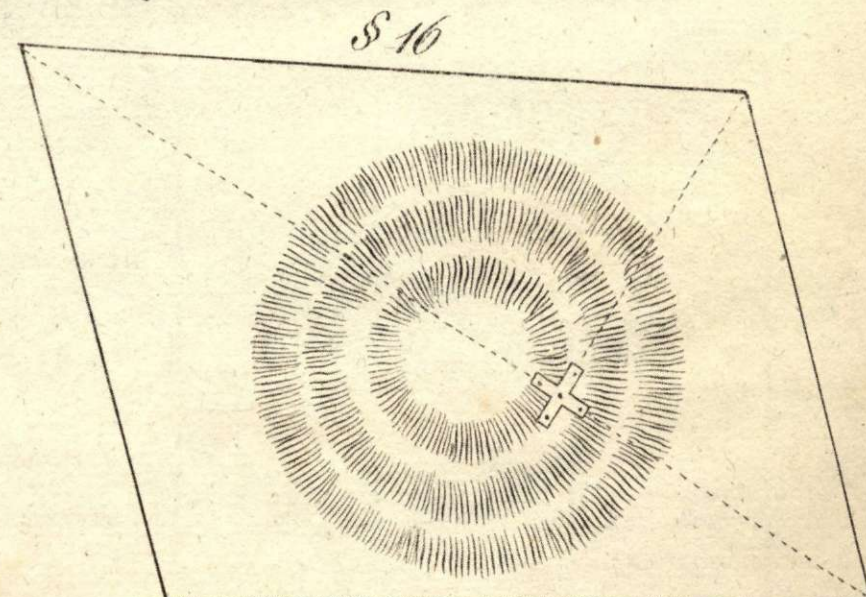
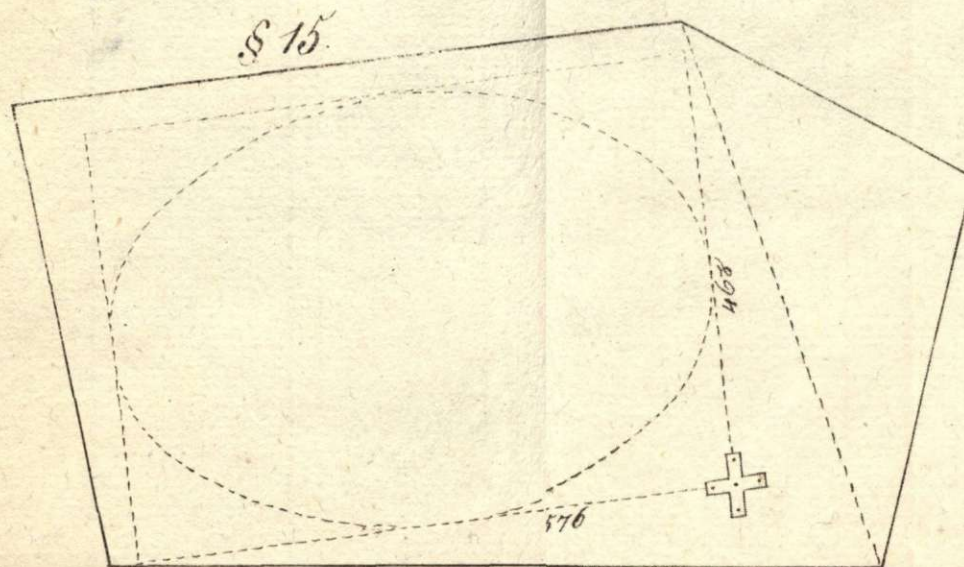
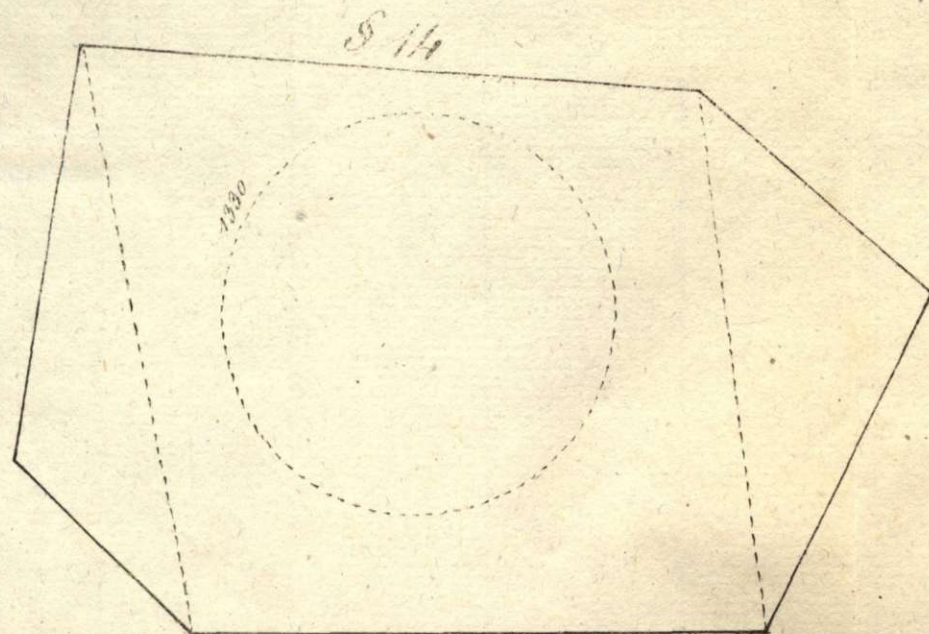
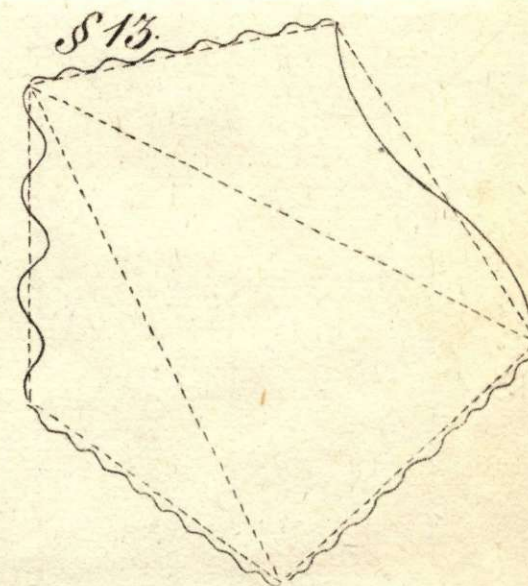
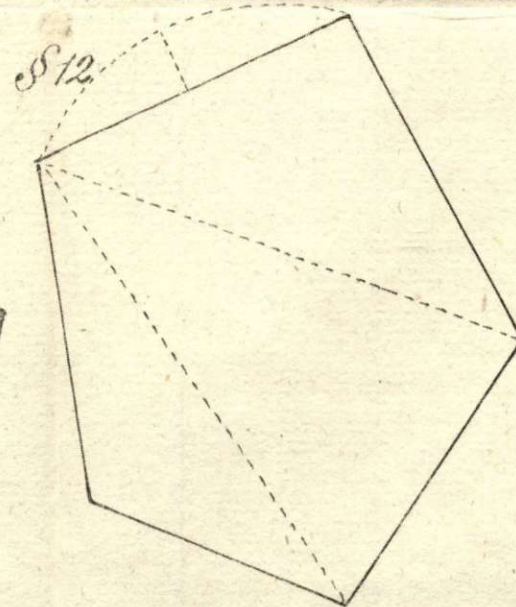
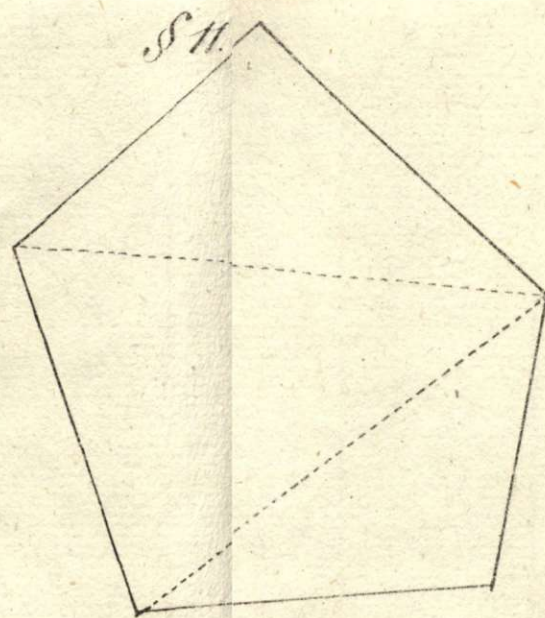
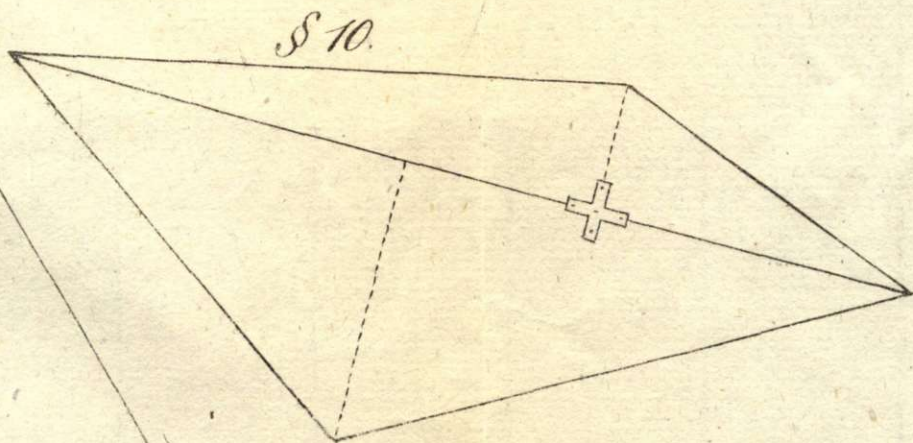
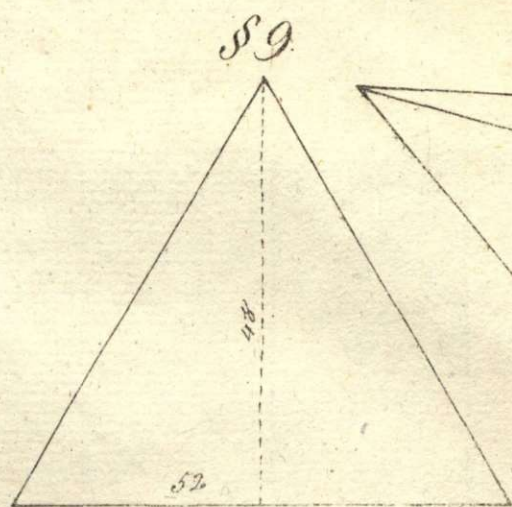
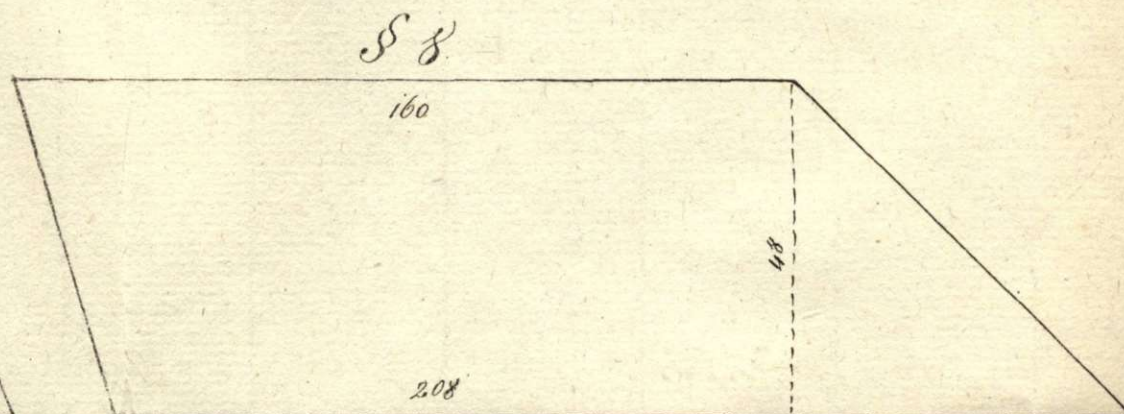
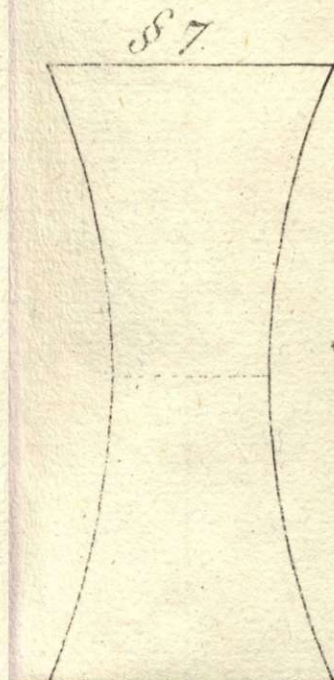
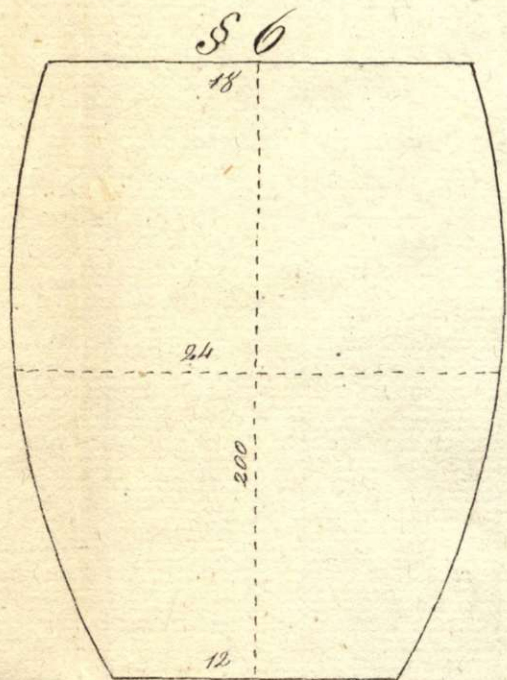
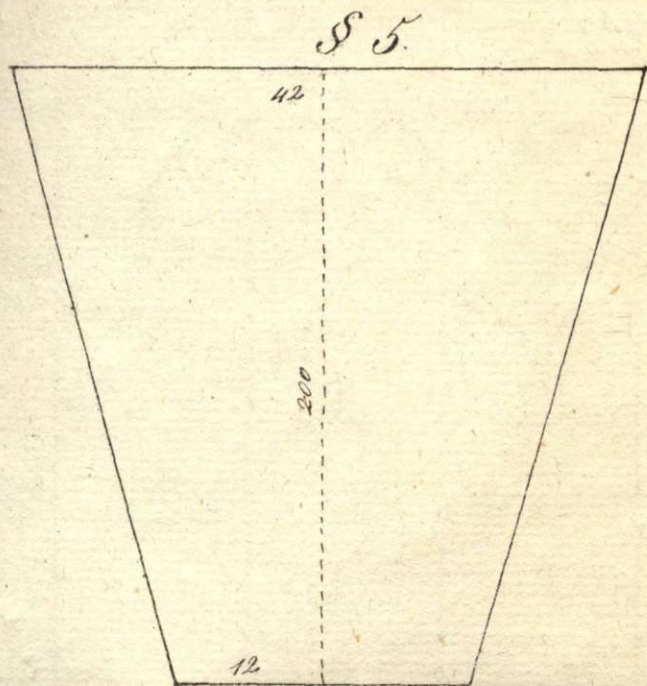
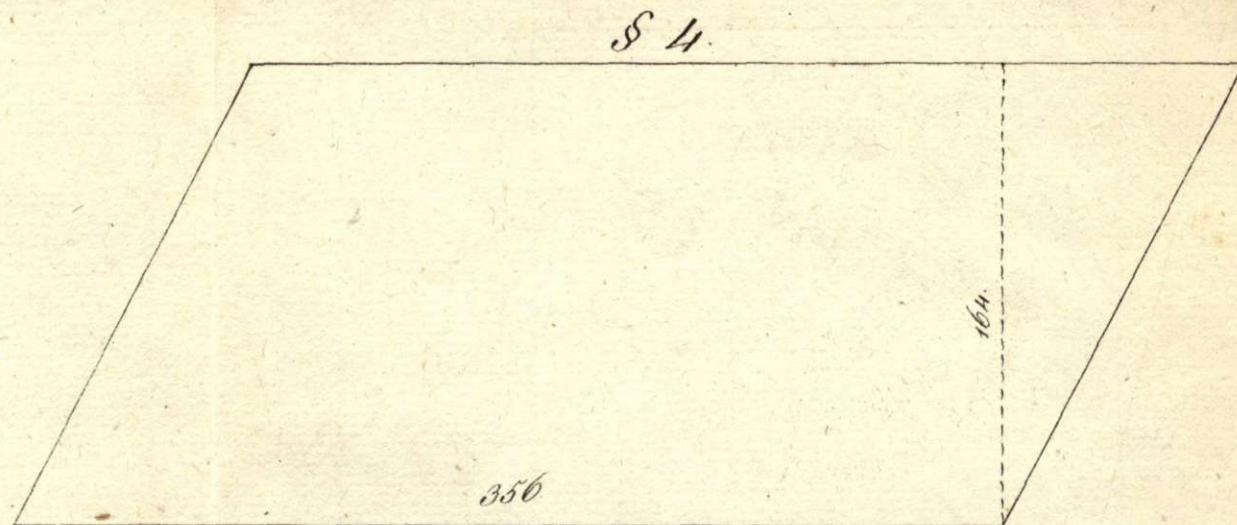
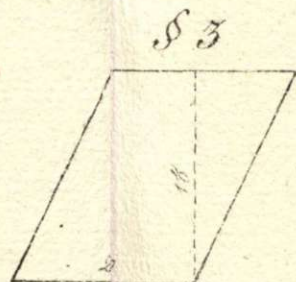
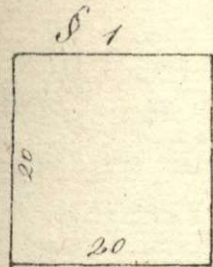
Hiba megjobbítás.

Mínt hogy száz Pozsonyi mérő, száz Bécsi mérőnél negyven Bécsi pintel nagyobb, a' Bécsi pint találja a' Kolo'svári kupát, egy Kolo'svári fertály (meszely) pedig áll húsz kisebb évő kalánból, a' számítás szerint egy Pozsonyi mérőre esik harminckét kalán; a' 62-ik lapon tizenegyedik sorba, a' tört számmal kitett $\frac{5}{8}$ rész helyett, vétessen fel $\frac{4}{5}$ rész ittze.

10 arany kupa; egy
egy Pozsonyi mérőre esik harminczkét kalán; a 62-ik fejezetben
 $\frac{3}{5}$ rész helyett, vésszen fel $\frac{4}{5}$ rész ittze.

s szerént
al kitett

KOLO'SVÁRT,
a' kir. Lyceum' betűivel.